

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2019/20 БРОЈ 15 ЦЕНА: 450 РСД / 8 КМ / 4 EUR

ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА

САВРШЕНА МРЕЖА – ИЛУЗИЈА
ИЗГУБЉЕНИ У БЕОГРАДУ

БЛАГОВЕСТ

Za brži rast,
za zdravu
i jaku kosu

RIGENFORTE

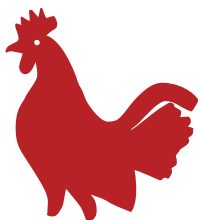

- ŠAMPON protiv opadanja
- ŠAMPON protiv peruti
- REGENERATOR
- AMPULE
- KAPSULE

Hipoalergijski proizvodi, specijalno formulisani za jačanje i negu kose. Pogodni za svakodnevnu upotrebu i prilagođeni svim tipovima kose. Dermatološki testirani. Bez veštačkih boja, sulfata i parabena. Kapsule jačaju nokte, sprečavaju kidanje i opadanje kose i stimulišu sintezu melanina čime se sprečava pojava sedih vlasi.

u apotekama i drogerijama

ОГЛЕДАЛО

Часопис ученика и професора
средњих школа Београд

Број: 15 Година: VI 2019/2020

Редакција:

Љиљана Маловић Козић, Олгица Рајић,
Анђела Плакаловић, Ана Марија Симоновић,
Наташа Марковић Атар, Зорица Перовић,
Страхиња Гвоздић, Жарко Јањић

Почасни чланови:

Проф. др Милан Распоповић
Проф. др Ђуро Шушњић
Проф. др Драган Раденовић

Главни и одговорни уредник:

Радивоје Благојевић Благоје

Технички уредник:

Лука Тилингер

Технички сарадници:

Марија Ђерановић, Невена Марковић,
Јован Марковић

Лектори:

Олгица Рајић
Наташа Марковић Атар
Анђела Плакаловић

Саветник:

Горан Обрадовић

Извршни секретар:

Стефан Благојевић

Издавач:

Информационо друштво
БЛАГОВЕСТ

Рачун: 205-220697-22

+381 (11) 2281189

Јурија Гагарина 166А/97, Београд

ogledalo.edu.rs

ogledalo.blagovest@gmail.com

Сви текстови се рецензирају

Часопис излази тромесечно

Штампа:

Школски сервис *Гајић*
Београд

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

Број: 15 Година: VI 2019/2020

Рене Магрит,
Забрањена репродукција (1937)

БЛАГОВЕСТ

ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

Привредно друштво
ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

Дечанска б/з, Београд
Телефон/факс
011/3340-825
3239-096
3235-378

Железничка 40, Нови Сад
021/457-331
457-066

kontakt@prosvetni-pregled.rs
www.prosvetni-pregled.rs

- Издавач недељног листа просветних радника Републике Србије
- Издавач свих образаца евиденција и јавних исправа на српском језику и писму националних мањина за основне и средње школе
- Издавач Конкурса и Информатора за упис у средње школе, као и Конкурса за фајке и студентске домове и за ученичке и студентске кредите и стипендије
- Издавач приручника и других публикација за наставнике и ученике

*Поуздан сарадник и савезник
свих који раде за боље образовање*

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

- 5** ПУСТО ПЕРЈЕ „ВУКОВАЦА”
Радивоје Благојевић Благоје

ТЕМА I - ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА

- 13** 200 НАЈБОЉИХ / НАЈУСПЕШНИЈИХ
СРЕДЊИХ ШКОЛА 2020

ТЕМА II - 5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ЕСЕЈИ

- 27** „ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ”
Маја Крстић
СШЦ Источна Илиџа, Источно Сарајево
- 29** ДЕМОНИ ОПСЕДАЈУ МОСКВУ
„НЕ РАЗГОВАРАЈ СА НЕПОЗНАТИМ
ЧОВЕКОМ”
Катарина Џикић
Филолошка гимназија, Београд
- 34** ТОРЛО LETNJE VEŠE
Nevena Kedžić
Filološka gimnazija, Beograd
- 36** ДОМОВИНА ЈЕ МЕСТО КОЈЕ НИЈЕ ОНО
ШТО ЈЕСТЕ, НЕГО ЈЕ ОНО ШТО НИЈЕ
Лана Јовановић, Синиша Јанковић,
Вук Јуришић и Марко Крејовић
Математичка гимназија, Београд

ОГЛЕДАЛО

- 38** ИЗГУБЉЕНИ У БЕОГРАДУ
Анђела Миловановић, Ива Ничић,
Александар Цуцић и Страхиња Гвоздић
Математичка гимназија, Београд
- 42** РИЈЕЧ УНИШТАВА БЕЗ ТРАГОВА
Николина Радусиновић
Гимназија *Слободан Шкеровић*, Подгорица
- 43** SAVRŠENA MREŽA - ILUZIJA
Matija Milačić
Srednja ekonomska škola *Mirko Vešović*, Podgorica
- 44** РАТ ОДНОСИ И ЖИВОТЕ И ВРЛИНЕ
Тамара Вукчевић
Гимназија, Врњачка Бања
- 47** PROLJEĆE
Najda Bučan
Koledž ujedinjenog svijeta, Mostar
- 48** СУДБИНСКО ПРЕДОДРЕЂЕЊЕ
У ЕПСКИМ НАРОДНИМ ПЕСМАМА
Ина Станковић
Филолошка гимназија, Београд
- 50** ВЈЕРУЈЕМ У БОЛЈУ БУДУЋНОСТ
Kristina Kamenarović
Gimnazija, Kotor

ТЕМА III - 5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ПЕСМЕ

- 55** MI ŽIVIMO ZA POEZIJU
Ema Čolaković
Gimnazija *Andrije Mohorovičića*, Rijeka
- 57** NOI VIVIAMO PER LA POESIA
Ema Čolaković
Gimnazija *Andrije Mohorovičića*, Rijeka

ОГЛЕДАЛО

- 59** ВАСКРСНУЋЕ ИЗ ТРИ ДЕЛА
Анастасија Рогановић
Гимназија Чачак
- 61** АМАНЕТ
Elena Gligorijević
Treća beogradska gimnazija, Beograd
- 63** МРЉА МАСТИЛА
Милица Крунић
Десета гимназија *Михајло Пуйин*, Београд
- 64** ЈУТРУ, С ЉУБАВЉУ
Милица Крунић
Десета гимназија *Михајло Пуйин*, Београд
- 65** ТИ
Ана Ефендић
IX гимназија *Михаило Пејировић Алас*, Београд
- 66** PLUVIAE OSCULA
Урош Антић
Гимназија Вуковар
- 69** TRAGOVE NJENE U STOPU PRATIM
Tara Simović
Gimnazija *Slobodan Škerović*, Podgorica
- 70** НИШТАВИЛО
Емилија Станојловић
Шабачка гимназија, Шабац
- 71** И МИ ЗА ЊОМ
Петар Лучић
Гимназија Живинице
- 72** ПОНЕКАД
Марко Ђорђевић
Архитектонска техничка школа, Београд
- 73** МОЈ ГРАД
Момир Јовић
Техничка школа, Смедерево
-

ОГЛЕДАЛО

74 ПРОГОН ХВАЛОСПЕВА

Мина Симендић
Школа за дизајн, Београд

**ТЕМА IV - 5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ:
КРАТКЕ ПРИЧЕ**

79 ОДЛАЗАК

Ана Ефендић
IX гимназија *Михаило Пејровић Алас*, Београд

82 УРОКЉИВО ОКО

Страхиња Гвоздић
Математичка гимназија, Београд

84 MARS

Mina Todorović
Gimnazija *Patrijarh Pavle*, Beograd

87 MARS

Mina Todorović
École secondaire «Patriarche Paul», Belgrade

91 „SUDBINA VODI ONE KOJI HOĆE,
A VUĆE ONE KOJI NEĆE”

Gordana Stojanović
Zrenjaninska gimnazija, Zrenjanin

94 САТОВИ УБИЈАЈУ ВРЕМЕ

Невена Николић
Уметничка школа, Ниш

96 СЕЋАШ ЛИ СЕ

Павле Ђорђевић
Математичка гимназија, Београд

102 DALEKOVODI

Petar Lučić
Gimnazija Živinice

ОГЛЕДАЛО

- 106** ЈЕСИ ЛИ?
Милита Симоновић
Теоретска гимназија *Досијеј Обрадовић*,
- 107** ПУСТИЊА
Ана Милојковић
Филолошка гимназија, Београд
- 109** УМЕТНОСТ МОЖЕ ПОБЕДИТИ
ПРОЛАЗНОСТ
Милица Остојић
Уметничка школа, Ниш
- 110** ПРИЧА О РЕЧИМА
Исидора Павловић
Десета гимназија Михајло Пупин, Београд
- 113** 5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

ТЕМА V - БОЉЕ ЈЕ НА ВИШЕМ МЕСТУ БИТИ ПРОСЕЧАН, НЕГО НА НИЖЕМ ОДЛИЧАН...

- 121** МИСЛИТИ И ЖЕЛЕТИ, ЗНАТИ И МОЋИ
Страхиња Гвоздић
Математичка гимназија, Београд
- 123** МОРАМО КОРАЧАТИ НАПРЕД
Оливера Николић
Шеста београдска гимназија, Београд
- 125** УМНОЖИМО И РАЗВИЈАЈМО
СВОЈЕ МОГУЋНОСТИ
Maeva Nyobo
Математичка гимназија, Београд
- 128** ODLIČAN OBUĆAR I LOŠ CAR
Matija Mišić
Šesta beogradska gimnazija, Beograd

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА V - НЕЗВАНИЧНЕ ОБЛИКЕ ОБРАЗОВАЊА ВАЉА САГЛЕДАТИ ...

- 135** ОБЕЗДУХОВЉЕНОСТ НАУКЕ
ПОСТМОДЕРНОГ ДОБА
Ивана Пијетловић
Гимназија *Филиј Вишњић*, Бијељина
- 139** У ТОРУ ПРЕД ПЛАСТОВИМА
САДРЖАЈА
Јана Рокић
Десета гимназија *Михајло Пуйин*, Београд
- 141** ДОКАЗИ У ВАННАСТАВНИМ
ПРОГРАМИМА
Магдалена Сувачки
Земунска гимназија, Београд
- 144** 12. БЕОКУЛИС
- 148** МЕТОДИЧКЕ НОВИНЕ ОСТВАРЕНЕ
У ПРОЦЕСУ НАСТАВЕ
Милица Ракоњац

ТЕМА VII - ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

- 155** МИСИЈА НАУКЕ - НИКОЛА ТЕСЛА
Никола Тесла
- 159** ВЈЕСНИК ПОЈАВА КОЈЕ СТИЖУ
Вељко Радовић
- 167** О ТАЈАНСТВЕНИМ СЛИКАМА
МИЛАНА ТУЦОВИЋА (1965-2019)
Срето Бошњак
- 170** РЕДАКЦИЈА НАУЧНОГ ПРОГРАМА
– ПОЛА ВЕКА И ЈОШ ПРИДЕ
Јелена Мицић, Александра Шарковић,
Илија Церовић
-

ОГЛЕДАЛО

- 174** DIGITALIZACIJA I NOVI ARŠINI
Stanko Crnobrnja

ТЕМА VIII - ФОРМА - - ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

- 181** ПОСТФОЛКЛОРНЕ ПАРАДИГМЕ
У ПРОЗИ ВЛАДИМИРА КЕЦМАНОВИЋА
Анђела Плакаловић
- 186** ЖДАНОВ У МАТЕМАТИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ
Радивоје Благојевић
- 189** КАД СУ ГОРЕЛЕ ДИПЛОМЕ
Мехмед Слезовић
- 191** MIT I SAN 2
Prof. dr Đuro Šušnjić
- 195** ИЗМЕЂУ ЈАВЕ И СНА
Проф. др Милан О. Распоповић
- 197** О „БИСОВИМА”
Џорџ Бернард Шо

УВОДНА
РЕЧ УРЕДНИКА

Акт, Теодора Раичевић

ПРВА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
СЛШ Петар Лубарда Цетиње
Ментор: проф. Срђан Илинчић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПУСТО ПЕРЈЕ „ВУКОВАЦА”

Крајње непријатно изненађење на овогодишњем пријемном испиту на београдском Медицинском факултету приредили су тзв. „вуковци”. Наиме, 38 њих, чак више од једног одељења, није положило елиминациони тест! „Најслабији од матураната” који су на пријемни дошли са просеком 5, 00 током целог средњошколског образовања, освојили су само шест бодова на тестовима из биологије и хемије! Од максималних 60, дакле, тек бедну десетину!

Још фрапантнији резултати пријемног испита стигли су са Медицинског факултета у Подгорици: од 102 кандидата 90 свршених средњошколаца са Дипломом „Луча” није положило пријемни испит.

На белим маргинама за многе одговоре које ови несрећници у трци за белим мантилама нису знали, ничу много важнија питања него што је незнање које су приказали. Централно гласи: ко је овим ђацима током све четири средњошколске године потхрањивао илузије о надмоћи и предности над вршњацима, закључујући им петице? Не само из хемије и биологије, него и из свих других предмета? То вишегодишње гранитно уверење да је реч о суперђацима, праћено олаким и неоснованим уписивањем петица у све рубрике, а у гимназијама их има 18, колико је и предмета – распршило се за тили час на једном једином пријемном испиту, налик лакој измаглици након плахе кишице у пролеће. Захваљујући њима, очајни „вуковци” су могли да схвате горку димензију стиха песника Душка Трифуновића „И пад је лет”... (док се не падне, додао би афористичар), ког у школи нису анализирали, али су неки за њега сигурно чули.

Подсетимо: Диплома „Вук Караџић” додељује се ученику средње школе, ако њочев од првог разреда до краја школовања сваке школске године њосијиине одличан усјех из свих њредмејта њройисаних настјавним њланом и њројрамом, као и из мајњурској, односно завршној исјијиша и из владања.

У Црној Гори данас се додељује Диплома „Луча 1” онеме ко има закључене све петице током средње школе, те „Луча 2” онеме ко је сва четири разреда завршио са одличним успехом. Диплома „Огњен Прица” била је еквивалент Дипломи „Луча 2” у Босни и Херцеговини до 1992. У Републици Српској додељује

ОГЛЕДАЛО

се „Вукова диплома”, док у Федерацији БиХ и Хрватској такве дипломе нису заступљене.

У Србији, недвосмислено, већ годинама постоји **хиперинфлација вуковаца**. Наравно, у школама и без наведеног „друштвеног уговора/договора” вуковцима и одликашима се „гледа кроз прсте”. Шта такво понашање приказује ђаку који иде на такмичења, губи или добија поене, осваја или не осваја награде, како за себе, тако и за школу и њен углед? Чему такмичење ако сама чињеница да је на такмичењу био гарантује успех 5, 00? И још нешто: шта ћемо с предметима попут физичког и музичког – уколико се спретност, спремност и умешност не исказују на највишем нивоу – ни по штоперици ни по такту – а оцена нижа од петице може ученику или ученици срећу трајно да поквари!? Најочигледнији је овај проблем у следећем случају: ученику коме недостаје једна одлична оцена да би остао у трци за вуковца, ту оцену поклања Одељењско веће!

Но, ако сте хитро закључили да су ови предавачи, чланови поменутог већа, највећи произвођачи лажних вуковаца, у великој сте заблуди. Највећи лобисти за квази вуковце су директори школа. Они се увек „уграђују” и често врше притисак на предметне наставнике да ублаже критеријуме.

Инфлација оцена је склоност давања знатно виших оцена од заслужених, што умањује и девалвира вредност оцењеног. У ранијем периоду високо оцењен одговор био би третиран строже и вреднован нижом оценом. Овај појам често се доводи у везу са образовањем у Сједињеним Америчким Државама, Енглеској и Велсу... Проблем је, такође, уочен у Канади и још неким државама са високим друштвеним стандардом, а нарочито је изражен у Аустралији и на Новом Зеланду!

Непотребне благонаклоности и неуједначени критеријуми између средњих школа, па и међу истоветним браншама, „поткресују крила” и смањују мотивацију ђацима и студентима да бриљирају, пошто се њихова изврност више не рефлектује кроз оцене. Надаље, то полазнике школа са строжим и поштенијим критеријумима у формалном смислу доводи у лошију позицију. Неки од њих због нижег просека и не конкуришу на елитним високошколским установама.

Универзитет Принстон је још пре 16 година заузео чврст став против инфлације оцена, објављујући политику и план за њено сузбијање. У плану се прецизира да највиших оцена мора бити мање од 35% за додипломске студије, а мање од 55% највиших оцена за почетни или виши самостални рад.

Способност појединца да пита и одговара нужан је део његовог васпитања и образовања. То чини основу људске комуникације. Можда се путем питања и одговора стиче знање о свету изван нас и у нама, које се једино пропитивањем и може стећи. **Тако се учи мислити, а не само памтити:** неко може да запамти све, а да

ОГЛЕДАЛО

не разуме ништа – **мудрост је више од учености**, како вели професор Ђуро Шушњић.

Данашњи образовни систем, званичан и незваничан не ствара мислиоце него техничаре, оператере – личности које владају знањем, које би мудри Хајдегер назвао „приручним”. Нуди се тачно на рачун битног, памћење уместо критичког мишљења. Последице су несагледиве: појава нове неписмености, осиромашење речника, кварење језика, заборав битних питања. Укратко: темељно незнање! Нагомилавање чињеница није наука, као што ни гомилање цигала није кућа. Професори на млада поколења преносе извесна искуства, знања, навике, вештине и вредности, како би се оне на скраћен начин усвојиле и научиле. Када се проверава памћење чињеница, млади показују релативно добар успех; чим се, међутим, захтева мишљење, то јест решавање проблемских ситуација, успех је знатно слабији. Млади мисле да знају, а не знају да мисле, како би рекао већ цитирани социолог, Шушњић. Ово недвосмислено упућује на закључак да се васпитно-образовни процес заснива на лошој претпоставци – да је битније памћење него критичко мишљење! Не би требало памтити чињенице ради памћења, него да би се разумно и умно живело и стварало. Само тако има шансе да свет постане хуманије и боље место. **Не смемо од глава ученика и студената правити складиште података**, већ их као целовите личности морамо подстицати на самостално и логичко решавање проблемских ситуација, за нова достигнућа и нове потенцијале. Поступак преношења и примања знања требало би да буде стрпљив, креативан и конструктиван.

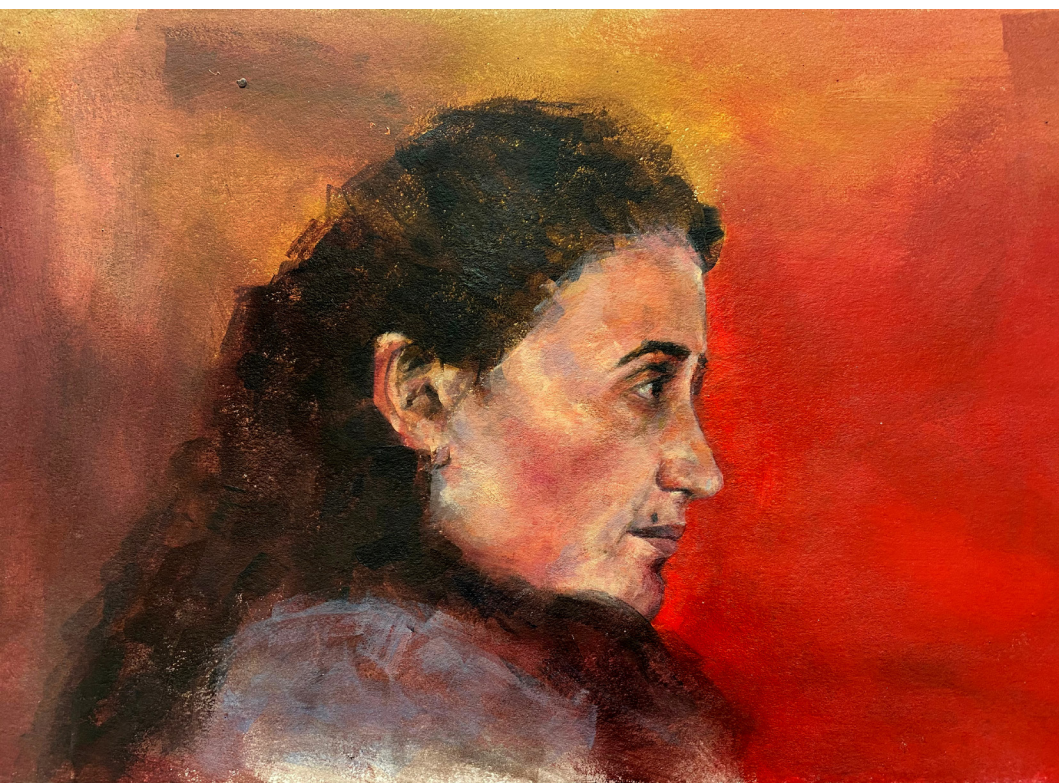
Ерудиција је машта, умеће, примена... а знање, што га (и „вуковац”) сакупи, кроз „бубање”, штребање, просто копирање, гуглање – пусто је и мокро перје које се набацује. У суштини, јалово је ако не добије ново значење, ако се не примени како ваља. И зато у нашој школској свакодневици није уопште реткост оно што се и без нарочитог напора да видети: нису све петице вуковаца реалне. Част изузецима!

На крају, не заборавимо оно најважније:

Данас стваралачком личношћу сматрамо не само ону која је кадра да производи ново знање, и која је способна да раздвоји истину од заблуде, него, пре свега, ону личност која уме да ове научне спознаје уврсти у умни и човечан систем вредности!

Радивоје Благојевић Благоје

ОГЛЕДАЛОВА
ЛИСТА
СРЕДЊИХ ШКОЛА

Портрет, Сашка Бојић

ПРВА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
СЛШ *Петар Лубарда* Цетиње
Ментори: проф. Мирјана Вучковић
и проф. Јана Конатар

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

200

НАЈБОЉИХ / НАЈУСПЕШНИЈИХ СРЕДЊИХ ШКОЛА 2020

1	Математичка гимназија, Београд 1510 БОДОВА
2	Шеста београдска гимназија, Београд 1260 БОДОВА
3	Гимназија, Чачак 1090 БОДОВА
4	Карловчка гимназија, Сремски Карловци 1050 БОДОВА
5	Филолошка гимназија, Београд 720 БОДОВА
6	Зрењанинска гимназија, Зрењанин 660 БОДОВА
7	Девета гимназија Михаило Петровић Алас, Београд 595 БОДОВА
8	Гимназија Јован Јовановић Змај, Нови Сад 590 БОДОВА
9	Гимназија Андрије Мохоровичића, Ријека 590 БОДОВА
10	Гимназија Слободан Шкерковић, Подгорица 590 БОДОВА
11	Школа за дизајн, Београд 540 БОДОВА
12	Средња ликовна школа Петар Лубарда, Цетиње 530 БОДОВА
13	Гимназија Јован Дучић, Требиње 470 БОДОВА
14	Прва београдска гимназија, Београд 460 БОДОВА
15	Гимназија за талентоване ученике Бољаи, Сента 450 БОДОВА
16	Десета гимназија Михајло Пупин, Београд 440 БОДОВА
17	Економска школа Мирко Вешовић, Подгорица 420 БОДОВА
18	Гимназија Бора Станковић, Ниш 380 БОДОВА
19	Шабачка гимназија, Шабац 360 БОДОВА
20	Гимназија, Бања Лука 345 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 21 ДО 40

21	Прва гимназија, Марибор 310 БОДОВА
22	Школа за дизајн <i>Богдан Шупут</i> , Нови Сад 310 БОДОВА
23	Прва крагујевачка гимназија, Крагујевац 300 БОДОВА
24	Гимназија, Лесковац 290 БОДОВА
25	Уметничка школа, Ниш 290 БОДОВА
26	Гимназија <i>Светозар Марковић</i> , Нови Сад 280 БОДОВА
27	Гимназија <i>Таковски устанак</i> , Горњи Милановац 280 БОДОВА
28	Средња школа примијењених умјетности, Сарајево 280 БОДОВА
29	Богословија <i>Светог Петра Дабробосанског</i> , Фоча 270 БОДОВА
30	Гимназија <i>Борислав Петров Браца</i> , Вршац 270 БОДОВА
31	Гимназија, Пирот 270 БОДОВА
32	Средња економско-трговинска школа, Тузла 240 БОДОВА
33	Земунска гимназија, Земун 240 БОДОВА
34	Гимназија, Котор 240 БОДОВА
35	Гимназија <i>Исидора Секулић</i> , Нови Сад 240 БОДОВА
36	Гимназија <i>Свети Сава</i> , Пожега 220 БОДОВА
37	Гимназија, Живинице 210 БОДОВА
38	Гимназија <i>Филип Вишњић</i> , Бијељина 210 БОДОВА
39	Гимназија <i>Свети Сава</i> , Београд 190 БОДОВА
40	Економска школа <i>Нада Димић</i> , Београд 180 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 41 ДО 60

41	Пожаревачка гимназија, Пожаревац 180 БОДОВА
42	Гимназија, Врњачка Бања 180 БОДОВА
43	Гимназија <i>Руђер Бошковић</i> , Београд 180 БОДОВА
44	СШЦ Источна Илица, Источно Сарајево 170 БОДОВА
45	Мјешовита средња школа, Грачаница 170 БОДОВА
46	Опћа гимназија <i>Свети Фрањо</i> 160 БОДОВА
47	ЕТШ <i>Михајло Пупин</i> , Нови Сад 155 БОДОВА
48	Техничка школа, Смедерево 150 БОДОВА
49	Четврта београдска гимназија, Београд 140 БОДОВА
50	Богословија <i>Свети Сава</i> , Београд 140 БОДОВА
51	Трећа београдска гимназија, Београд 140 БОДОВА
52	Пета београдска гимназија, Београд 130 БОДОВА
53	Гимназија <i>Орце Николов</i> , Скопје 130 БОДОВА
54	Гимназија <i>Меша Селимовић</i> , Тузла 130 БОДОВА
55	Медицинска школа <i>Звездара</i> , Београд 120 БОДОВА
56	Средњошколски центар <i>Василије Острошки</i> , Соколац 120 БОДОВА
57	Економска школа, Бања Лука 120 БОДОВА
58	Гимназија <i>Светозар Марковић</i> , Суботица 120 БОДОВА
59	Друга гимназија, Сарајево 110 БОДОВА
60	Медицинска школа Београд, Београд 110 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 61 ДО 80

61	Уметничка школа, Ужице 110 БОДОВА
62	Гимназија, Вуковар 110 БОДОВА
63	ГХМШ Милутин Миланковић, Београд 105 БОДОВА
64	Митровачка гимназија, Сремска Митровица 100 БОДОВА
65	Тринаеста београдска гимназија, Београд 90 БОДОВА
66	Школа за дизајн, графику и одрживу градњу, Сплит 90 БОДОВА
67	Гимназија Патријарх Павле, Београд 90 БОДОВА
68	Бехрам-бегова медреса, Тузла 90 БОДОВА
69	ТПШ Деспот Ђурађ, Смедерево 90 БОДОВА
70	ПБТШ Димитрије Давидовић, Земун 90 БОДОВА
71	Стручна и техничка школа, Дервента 90 БОДОВА
72	Гимназија Цетиње 90 БОДОВА
73	Прва гимназија, Сарајево 80 БОДОВА
74	Гимназија Урош Предић, Панчево 80 БОДОВА
75	Мјешовита средња школа, Бановићи 80 БОДОВА
76	Гимназија Бора Станковић, Врање 80 БОДОВА
77	Средња школа Муса Ђазим Ђатић, Кладањ 80 БОДОВА
78	ТШ Милева Марић Ајнштајн, Нови Сад 80 БОДОВА
79	Средња стручна школа, Цетиње 80 БОДОВА
80	Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак 70 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 81 ДО 100

81	Неготинска гимназија, Неготин 70 БОДОВА
82	Средњошколски центар, Фоча 70 БОДОВА
83	Медицинска школа, Добој 70 БОДОВА
84	Гимназија Светозар Марковић, Ниш 60 БОДОВА
85	Гимназија Исмет Муџезиновић, Тузла 60 БОДОВА
86	Угоститељско-туристичка школа, Ниш 60 БОДОВА
87	Гимназија, Нови Пазар 60 БОДОВА
88	Техничка школа Раде Кончар, Београд 60 БОДОВА
89	Гимназија Вељко Петровић, Сомбор 60 БОДОВА
90	Пријеполска гимназија, Пријеполје 60 БОДОВА
91	Гимназија Васо Пелагић, Брчко 60 БОДОВА
92	Мјешовита средња школа, Сребреник 60 БОДОВА
93	Архитектонска техничка школа, Београд 60 БОДОВА
94	СТГ Доситеј Обрадовић, Темишвар 60 БОДОВА
95	Зуботехничка школа, Београд 50 БОДОВА
96	Гимназија Жарко Зрењанин, Врбас 50 БОДОВА
97	Гимназија, Градишка 50 БОДОВА
98	Српска православна опћа гимназија Кантакузина Катарина Бранковић, Загреб 50 БОДОВА
99	Технолошка школа, Бања Лука 50 БОДОВА
100	Средња економска школа Лозница 50 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 101 ДО 120

101	Гимназија, Прибој
102	Средњошколски центар, Пале
103	Спортска гимназија, Београд
104	Девета гимназија, Загреб
105	Гимназија Вук Карацић, Лозница
106	Ужичка гимназија, Ужице
107	Школа примењених уметности, Шабац
108	Медицинска Школа, Крушевац
109	Средња техничка школа Милева Марић, Тител
110	Музичка школа Влада Милошевић Бања Лука
111	Гимназија Бранко Радичевић, Стара Пазова
112	Гимназија Пиво Караматијевић, Нова Варош
113	Гимназија, Прњавор
114	Гимназија Сава Шумановић, Шид
115	Гимназија Свети Сава, Приједор
116	Гимназија Танасије Пејовић, Пљевља
117	Гимназија, Бечеј
118	Гимназија, Бихаћ
119	Гимназија, Крушевац
120	Гимназија, Младеновац

ОГЛЕДАЛО

ОД 121 ДО 140

121	Гимназија, Смедерево
122	Грађевинска школа, Бања Лука
123	Грађевинско геодетска школа, Тузла
124	Графичка школа, Београд
125	Друга економска школа, Београд
126	Економско-трговинска школа <i>Паја Маргановић</i> , Панчево
127	Економско-трговинска школа, Сопот
128	Електроенергетска школа, Сарајево
129	Колеџ уједињеног свијета, Мостару
130	КШЦ <i>Петар Брбарић</i> , Травник
131	Медицинска школа <i>Сестре Нинковић</i> , Крагујевац
132	Медицинска школа, Пожаревац
133	Медицинске школе, Приштина – Грачаница
134	Медреса <i>Гази Иса-бег</i> , Нови Пазар
135	Мјешовита рударска школа, Тузла
136	Мјешовита школа <i>Никола Тесла</i> , Теслић
137	Пољопривредна школа <i>Рајко Боснић</i> , Неготин
138	Прва гимназија <i>Стеван Сремац</i> , Ниш
139	Прва економска, Београд
140	Прва сушачка хрватска гимназија, Ријека

ОГЛЕДАЛО

ОД 141 ДО 160

141	Савремена гимназија, Београд
142	Седма београдска гимназија, Београд
143	СМШ <i>Иван Горан Ковачић</i> , Херцег Нови
144	Средња пољопривредна школа, Зрењанин
145	Средњошколски центар, Рудо
146	Техничка школа <i>Змај</i> , Земун
147	Техничка школа, Обреновац
148	Техноарт школа, Београд
149	Школа за бродарство, бродоградњу и хидроградњу, Београд
150	Алексиначка гимназија, Алексинац
151	Америчко училиште Македонија, Скопље
152	Ваздухопловна академија, Београд
153	Ваљевска гимназија, Ваљево
154	Гимназија <i>Др Мустафа Камарић</i> , Грачаница
155	Гимназија и економска школа <i>Бранко Радичевић</i> , Ковин
156	Гимназија <i>Јосип Броз Тито</i> , Скопље
157	Гимназија <i>Лаза Костић</i> , Нови Сад
158	Гимназија <i>Мустафа Новалић</i> , Градачац
159	Гимназија <i>Петар Кочић</i> , Нови Град
160	Гимназија <i>Стеван Пузић</i> , Рума

ОГЛЕДАЛО

ОД 161 ДО 180

- 161 Гимназија *фра Грег Мартића*, Мостар
- 162 Гимназија, Лазаревац
- 163 Друга гимназија, Марибор
- 164 Економско-трговинска школа *Јован Трајковић*, Зрењанин
- 165 Економско-трговинска школа, Бечеј
- 166 Електротехничка школа, Тузла
- 167 Медицинска школа, Бања Лука
- 168 Медицинска школа, Тузла
- 169 Мјешовита средња електро-машинска школа, Лукавац
- 170 Опћа гимназија, Босанска Крупа
- 171 Политехничка школа, Суботица
- 172 Прва гимназија, Зеница
- 173 Рачунарска гимназија *Смарт*, Нови Сад
- 174 СТШ графичких технологија дизајна и мултимедија, Илица
- 175 Средња техничка школа *Михајло Пупин*, Кула
- 176 Средња школа *Младост*, Петровац на Млави
- 177 Средњошколски центар, Братунац
- 178 Средњошколски центар *Милорад Влачић*, Власеница
- 179 Средњошколски центар *Петар Кочић*, Зворник
- 180 Средњошколски центар *Никола Тесла*, Брод

ОГЛЕДАЛО

ОД 181 ДО 200

181	Средњошколски центар, Сребреница
182	Техничка школа Радоје Љубичић, Ужице
183	Техничка школа, Врање
184	Техничка школа, Пожега
185	Техничка школа, Ужице
186	Турско-босански колеџ Сарајево, Илиџа
187	Угоститељско-туристичка школа, Врњачка Бања
188	Уметничка школа, Краљево
189	Школа за текстил и дизајн, Лесковац
190	ШОСО Милан Петровић, Нови Сад
191	Гимназија, Ивањица
192	Друга крагујевачка гимназија, Крагујевац
193	Економско-трговинска школа, Пожаревац
194	Електротехничка школа Никола Тесла, Београд
195	Пољопривредна школа, Ваљево
196	Средња мјешовита школа Данило Киш, Будва
197	Средњошколски центар 27. јануар, Рогатица
198	Средњошколски центар Светозар Ђоровић, Љубиње
199	ТШ Михајло Петровић Алас, Косовска Митровица
200	Хемијско-медицинска школа, Вршац

ОБЈАШЊЕЊЕ

Часопис „Огледало” сачинио је ранг-листу средњих школа на основу учешћа у **пет БЕОГРАДСКА ОГЛЕДАЊА** – надметања које организује у три категорије: песма, кратка прича и есеј; **четири БЕОГРАДСКА ЛИСТАЊА** средњошколских листова (**БЕЛЛИСТ**) и **два БЕОСЕФ-а** – Београдском Огледаловом средњошколском фестивалу кратког филма и учешћа на **БЛЕСКУ**- Одразу професора средњих школа у **ОГЛЕДАЛУ**: песма, кратка прича и есеј.

Поред тога, у бодовање су уврштене и манифестације у склопу Галерије КУЛОАР Математичке гимназије из Београда: **БЕОПС** – Београдско беседништво средњошколаца (3, 4, 5, 6, 7, и 8) и **БЕОКУЛИС** – Београдски Кулоаров израз средњошколаца у медијима: ликовни рад, фотографија и кратки филм (7, 8, 9 и 12).

Бодују се награде, похвале, објављени радови и учешће на **шест међународних конкурса**, и сви објављени радови у Огледалу, како ученика тако и професора, у периоду од школске 2014/2015. године до данас.

Редакција жели да охрабри ученике и професоре да учествују на будућим конкурсима и сарађују са часописом Огледало, јер тако доприносе властитој афирмацији и угледу своје школе.

Редакција **ОГЛЕДАЛА**

ТЕМА II

5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ЕСЕЈИ

Пејзаж, Марија Богојевић

ДРУГА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Галерија КУЛОАР Математчка гимназија Београд
Прва београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Марина Чудов

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

„ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ”

Прва наџрада 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

„Што је човјек, а мора бит' човјек”, ријечи су игумана Стефана које ми употпуњују трептај сузних и уморних очију у овом тренутку мисли и самоће. У говору дубоко прожетом филозофским мислима појаснио је проблематику циља постојања човјека на Земљи. Човјек као биће није створен за овај свијет већ за неки бољи, али опет, присиљен је проводити дане на Земљи као биће које она вара, јер на њој не налази оно за чим му душа и срце жуде. Добро је позната проблематика човјековог проклетства, жудње за оним чега је достојан и, супротно, истовремено не марећи за друге.

Циљеви и жеље уско су повезани са младошћу и полетношћу, који када ступе на сцену мијењају погледе на живот, ширећи или пак ломећи крила земаљским птицама. Полетност је кључна, закључујем кроз стихове владике Данила, који каже: „Мед за уста и хладна приоња, / а камоли млада и ватрена!”. Међутим, „страх животу каља образ често”. Много пута у животу су ме грлили ови стихови, истовремено забадајући ми нож у леђа. Водила ме полетност много пута, али нисам имала храбрости урадити све што сам жељела, не кајем се, и знам да нисам једина. Генерално, уопштена тематика „Горског вијенца” је жеља за истребљењем потурица, јасно укрштање двије вјере, два народа, али једне душе. Вјера не премијешта брда, али поставља брда гдје их нема.

Човјек треба да буде вођен мишљу да своје воли, а туђе да поштује, те да се на то ослања кроз све сфере живота. Читајући дјело запазила сам константно превирање и сукобљавање вјера у различитим приликама, док братске љубави и разумијевања нема ни у траговима. Зарад чега жудња за крвљу других, зашто земљу наше домовине натапа крв оних који су је створили и бранили? Јасан одговор не постоји, сви су вјерници националисти, али то није одраз човјека који вјерује. Онај који вјерује не наноси зло, не мрзи, он воли свим својим срцем оног једнаког себи, али и оног који то није. Тешко је данас градити друштво кад су му јединке неукротиве, примитивне и задојене мржњом. Један од најупечатљивијих догађаја у том погледу био је удаја Српкиње за Турчина, чин додатно опечаћен мудро изјавом кнеза Рогана да: „Ћуд је женска смијешна работа, / не зна жена ко је какве вјере, / стотину ће промијенити вјерах / да учини што јој срце жуди. ”

ОГЛЕДАЛО

Аналогно данашњици, овај чин би био осуђен од стране многих, уз аргументе који су контрадикторни човјековој улози у самој вјери, односно љубави и поштовању, те разумијевању. Комплетном људском роду недостаје разумијевања и љубави, свако иде ка свом циљу не помишљајући да на том путу створи пријатељства, и успије, него се од памтивијека игра на карту среће и зла, поступајући оштро националистички и грабећи сваку прилику смрти. Сматрам да је владика Данило настојао изградити те путеве, те донекле мирним путем покушао ријешити све, али човјеку је то очигледно страни појам.

Национализам је данас изражен у великој мјери, сматрам више него икада, те и данас постоји проблематика каљања вјера, али и добровољна промјена исте. Као закључак, из мог угла гледишта, људски род неће бити спреман да се међусобно воли и поштује све док најближи окрећу леђа једни другима, не слутећи колико су исти, колико су сви људи, и колико треба да теже ка оном једино битном: миру, љубави и јединству.

Маја Крстић

СШЦ Источна Илица, Источно Сарајево

Ментор: проф. Кристина Вуца

ДЕМОНИ ОПСЕДАЈУ МОСКВУ „НЕ РАЗГОВАРАЈ СА НЕПОЗНАТИМ ЧОВЕКОМ”

Друџа наџрага 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Некакав чудноват човек виђен је како прилази двојници мушкараца који су засели на оближњу клупу крај Патријаршијских рибњака. Један заобљенији господин и други, у поређењу с њим витак, али више сасушеног изгледа него ишта друго, звани Михаил Александрович Берлиоз и Иван Николајевич Понирјов Бездомни. Човек који је наилазио био је крајње необично обучен и имао је једно црно а друго зелено око, што је довело до очигледног закључка да је он морао бити „странац”. Странац је и био, и то какав! Странац, јер уопште није пирпадао овом свету. Иронично, како страни господин каже, тако и би – Берлиозова глава заврши на столу за аутопсију потуно одвојена од остатка тела.

Тако је Булгаков, потпуно супротним редоследом од Дантеа, представио једног од својих главних ликова, професора Воланда – сотону лично. Он је тај који врти точак живота током читавог романа, исто као његов имењак Мефистофелес. „Један, два... Меркур у другој кући... Месец је зашао... шест – не – срећа... вече – седам... Одрубиће вам главу!” Тај кратак монолог који води пред Берлиозом и Бездомним служи да поткрепи причу о томе како је он професор црне магије, а уједно и веома вешто скрива или пак открива да ђаво само констатује шта ће се десити Берлиозу. Воланд није ни на који начин допринео Берлиозовом крају, кривци су само Анушка и његова смотаност.

Задивљујућа је техника којом Булгаков вешто и са лакоћом у свом роману успева да заслепи читаву читалачку публику јер се тек након читања промишља о постојању зла у роману. Открива се да

ОГЛЕДАЛО

зла у правом смислу није ни било, није постојало, иако писац веома отворено то признаје, служећи се још једном Гетеовим „Фаустом“:

- ...Па лејо, ко си?
- Део снаје сам која вазда
жели да њвори зло, а увек добро сазда.

То заправо даје не само јасан опис професора Воланда већ и читаве његове поворке. Током читавог тока романа не види се лоша намера демона. Када се удуби у дело, уочиће се образац по којем су казне дељене, ако се уопште и могу називати тако. Демони нису мизантропи, напротив, у овом потпуно изокренутом свету њихово кажњавање више личи на чињење услуга људима. Воланд никада не жели да увреди, али не сме бити дозвољено да се глупост шири док постоје они којима се у животу није посрећило, те немају капацитета да заштите свој ум од свега тога. Гледајући тако, сасвим су праведни, зар не? У роману Воланд представља идеју, најневероватнију и неуништиву креацију човечанства. Тада када је идеја створена, она се никада не може уништити, јер се зна да ипак „рукописи не горе“. Рачуни се једноставно изједначавају, незахвални бивају постављени на своје место. Први је Никанор Иванович Босој, који иако можда без зле замисли, сасвим довољно је похлепан да само тако прихвати свежањ новца за смештај демона, што резултира његовим хапшењем због поседовања и скривања четири стотине долара који су се „сами од себе увукли у његову ташну“. Посебан пример су жене на спектакуларној премијери професора црне магије, које су дозволиле да их охолост заслепи, борећи се за нове одоре не би ли постале оне којима се завиди, а завршавају голе на улицама уз подсмехе људи.

Од читавог тог Варијетеа настане мали Египат, а сцена је следећа: Жорж Бенгалски је фараон, професор је Бог, а његова два помоћника Арон и Мојсије. Једина разлика је у томе што је овом надобудном фараону и овом народу довољно само прво зло, а не свих десет, ако не рачунамо скинуту и потом по молби враћену главу господина Бенгалског. Уместо кржаве реке, ту су црвени папирићи који лепршају по сцени после ударца штапа по води, пардон, после пуцња из пиштоља у ваздух. То и приличи више јер било би непристојно да се крвљу натопе одела поштоване публике, поготово намерно. Зато сада, ако некеме капне крв на њихове свечане ципеле, знаће да су то сами начинили јер су господину поред себе ископали око док су грабили црвене новчанице. Ђавоља казна за безбожно понашање. Демони се само играју са публиком и преко њих Булгаков преноси своју критику површности друштва које је спремно све да уради за папирни трон, заборављајући да се ништа не уништава тако лако као дрво, после чега нема ничега и не може бити ичега.

ОГЛЕДАЛО

Воландова десна рука, безимена, а опет са два имена, што је крајње апсурдно исто као и лик, игра улогу секретара познатог страног уметника пошто се повукао са места црквеног хоровађе, на шта алудира и његово друго име Фагот. Међутим, изнад свега тога, Коровјов је тумач. Он служи како би изложио на видело све што је изворно лоше и корумпирано у друштву, да би разоткрио све оно бесмислено. Зато се и представља са „рецимо Коровјов” и таквог је изгледа, у одрпаној карираној одећи упареној са наочарима којима једно стакло фали а друго је напукло, јер оно што се разумело не мора се објаснити – овде то је апсурдност која саму себе одржава, те како ће изгледати неко на шта се она мора свести није битно. Када напуштају Москву, открива се да је мекетави Коровјој заправо тамнољубичасти витез мрачног лица који је осуђен зато што се нашалио на рачун светлости и таме, па је морао да ту исту шалу вуче са собом много дуже. Сулудо!

У свом правом облику, танане дечачке грађе, Бехемот представља остатак московског друштва тог времена, док његов костим дворске луде у облику огромне мачке, како му по имену из књиге Енохове и доличи, са раскошним репом осликава узвишену интелектуалну сцену града. Како је Воланд идеја онога што треба да буде, а његов помоћник постојећи апсурд, Бехемот, у оба своја облика, чини реалност. Фокус је на ексцентричној природи демона која највише кроз сарказам слика стереотип Руса – рогобатан је и гаји љубав према пићу и оружју, често насилан, без икакве мере и вечно гласан. На крајње неумесан начин би се могло рећи да је та мачка простак, возика се градским превозом, а не плаћа карту, тврди да је Фрида једини кривац, да љубљени газда није имао везе са убиством детета „јер није он задавио дете у шуми”. Маргарита је била хитра да одреагује на опаску. Насупрот лику мачора, његов прави облик који се открива на крају може бити метафора за остатак грађана Москве, слабашне и без могућности да раде било шта другог осим да мирно и немо гледају пред собом не би ли открили шта их то чека изјутра. Ипак, без обзира на телесни изглед, најбитније је то што је Бехемот стално у свом свету – представља стварну, разорену и умртвљену свест московских грађана.

Од свих демона Авадон на Маргариту разумљиво оставља највећи утисак, јер онима којима није време за њега се највише занимају, а „неће се ни десити, да се Авадон превремено појави пред неким”. То је била једна висока, мршава и бледа појава са тамним наочарама јер тај демон је правичан и непристрасан, те мора бити слеп. Појављује се још једном, на сотонином балу, али експлицитно се спомиње само када се појави пред бароном Мигелом и на часак скине своје наочаре, а овај потом пада на земљу. „Они имаху цара над собом анђела бездана, које је име на јеврејском Авадон, а на грчком Аполион” и

ОГЛЕДАЛО

тима ништа више не остаје недоречено, што га људском уму и чини тако интригантним.

У пару уз делање увек иде онај који то дело чини, а за сејање смрти самовољно се поставио Азazel. Његова здепаста грађа и огавно лице урамљено риђом косом никога не заварава, што потврђује сам Коровјов када каже да никоме не би желео да упозна Азazела, било да је опасан револвером или не. Као што и долочи демону безводне пустиње, демону убици, Азazела карактерише насиље. Он је тај који гура Поплавског низа степенице, Лиходејева шаље на Јалту и изненадно стреља барона Мигела за праћење Јудиних стопа. Међутим, Азazel је и шармантан, зато је баш он одређен да доведе Маргариту професору. Добро је напоменути да Азazel остаје доследан свом опису у књизи Еноховој и даје Маргарити крему уз помоћ које ће се претворити у младолику вештицу, исто као што је у прошлости поделио са људима забрањена знања и посебно научио жене грешном обреду шминкања.

Занимљиво је и како, без обзира на то што су споредни демони нижег реда, Булгаков Хели и Фриди даје велике улоге у откривању лика ђавола. Хела се појављује као нага „риђокоса, очију које су сијале фосфоресцентним сјајем”, чији додир Варенуха описује као леден. Хела је вампир, а њен лик се може протумачити и као отеловљење пожуде – њен заводнички изглед и пољубац који даје Варенухи, мада је та персонификација крајње опскурна. Њена улога је ипак доста битнија када се други пут помене, односно када масира Воландову ногу док се он упознаје са Маргаритом. Тада се даје прва потврда ко је заправо тајновити професор јер ђаво је ипак преживео пад. Са друге стране, ту је Фрида преко које се на сотонином балу открива неочекивана карактерна црта домаћина. Воланд опрашта, то јест дозвољава да некоме буде опроштено. Он је тај који је рекао Маргарити после свечаности да ако осећа у свом срцу да Фриди треба бити опроштено за убиство свог новорођеног сина, она је сама може ослободити марамице, како је на крају и било.

Потребно је поменути и оне у најнижим редовима за које је Булгаков сам одредио да је требало да оду у пакао или да су барем за свога живота начинили нешто за шта заслужују да буду гости на сотонином балу. Ипак, пре тога, могла би се повући паралела између самог бала и његових гостију. Када се коначно попије крв издајника, као када се скину ружичасте наочаре, од свег кича и синестезије који су прикладнији музичком паклу Хијеронимуса Боша него неком балу, остао је само гломазан салон, без иједне проклете душе које су заправо само биле људи. То није госпођа Тофана, то је жена која је у затвору угушена за масовно тровање мушкараца. То није господин Жак, то је човек који је могао бити велик због свог умећа, а прославио се својим гресима. Када точак живота престане да се врти, човек је и даље само човек, ништа више.

ОГЛЕДАЛО

Ипак, постоји реп који иде уз ову рогату главу новчића, а то је Мајстор. Мајстор је пандан Воланду, само што се личност Мајстора никада није открила. Могло би се рећи да је он сам Булгаков, све-видећи, свезнајући маестро који читаоце води кроз вишеструко испреплетане путање до самог краја када све коначно букне у пламен и изгори, али опет, лице иза имена које чак није ни право, него га је Маргарита доделила, не спознаје се засигурно, за разлику од професора чији је лик дат само у делићима како би читалац сам сложио до краја слагалицу карактера. Самим тим што стоји равноправно наспрам Воланда, Мајстор није премоћан лик, није чак ни демон, мада свакако има својеврсне моћи јер и он врти точак живота људи, а ипак на крају благодари свог Понтија Пилата вечним миром савести и слободом која га је одувек чекала изван планине Пилатус.

На крају, испоставило се да је опседање било откровење. Демони играју улоге покровитеља уметности – лично закопавају московску интелектуално оронулу пустош и враћају некадашњи поредак. Ђаво није у ситним детаљима, већ у гро плану, битна је шира схема ствари. Зато ђаво никада није био само Воланд, јер он је у свему, а Воланд је свуда. Москва је засејана пламеном зато што професор и сам добро зна – да би се један издигао, прво мора пасти, „јер си прах и у прах ћеш се и вратити”, а прах никада не иде увис.

Катарина Џикић

Филолошка гимназија, Београд
Ментор: проф. Весна Црепуљаревић

TOPLO LETNJE VEČE

Druga nagrada 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Kad sam došla u Beograd, bila sam mala. Dobro, nisam ja mnogo kosterila, da se razumemo. Ali sam još uvek imala to naivno, krhko dete u sebi koje se tek otrglo iz roditeljskog zagrljaja. Dobro se sećam... U moju osnovnu školu je došla devojka koja je tada bila maturant Filološke. Rekla nam je koliko voli svoju školu, koliko su joj protekle četiri godine značile, kako je upoznala ljude za ceo život. Zbunila sam se! Zvučalo je neverovatno. Uvek sam o srednjoj školi razmišljala samo kao o nastavku obrazovanja, nebitno gde i kako. I eto, objasnila nam je kako funkcioniše upis, prijemni ispit, kako je to biti u domu i sve ostalo što bi moglo da zanima decu koja treba da upišu srednju školu. Posebno sam se zainteresovala za japanski i pomislila kako bih mogla da pokušam da upišem baš Filološku. Iz nekog razloga sam čvrsto osećala da baš tu treba da budem i prvi put mi nije bilo svejedno kako će moje obrazovanje dalje da teče. Nisam upisala japanski, ali me to nije sputavalo da ga učim.

Tog jutra kada sam odlazila od kuće, baka je plakala. Mama i tata su spakovali moj kofer u auto i krenuli smo ka Beogradu, da se uselim u dom. Dok smo se vozili, ćutala sam i gledala kroz prozor. Posle dugo vremena gledala sam u predeo koji ću uskoro gledati i nekoliko puta mesečno. Već mi je dosadio.

Mislim da su me tinejdžerski filmovi lagali. Ništa nije onako kako sam zamišljala! Pravila, pravila, pravila! Pa uopšte mi se ne sviđa ovo mesto! Dobro. Navići ću se, zar ne?

Izdržala sam dva dana da ne plačem. Nedostaje mi kuća. Moja soba, moj pas, moja porodica. U kakvoj sam zabludi bila misleći da će ovo biti lako... Ali donela si odluku, mala ja, i sada treba da izdržiš. Podnesi ovo najbolje što možeš i sve će biti u redu, obećavam.

Prvo polugodište prve godine provela sam u agoniji. Ta agonija je ostavila posledice na moje ocene, volju, odnose sa prijateljima. I to ne pozitivne. Govorila sam sebi stalno kako ja to ne mogu, da nema smisla, da može samo da se pogorša. I da, imala sam mnogo pozitivnih ljudi oko sebe. Nije kao da sam bila okružena ljudima koji ne mogu da mi pomognu. Tu uviđam svoju prvu grešku. Sad vrlo dobro shvatam da je sve što sam tada mislila jedna velika laž. Laž u koju sam ubedila samu sebe. Ali pošto sadašnja ja nisam bila tamo da ovo kažem mlađoj sebi, prva godina je bila jedna duga, hladna zima.

OGLEDALO

Vreme je prolazilo, ja sam prolazila kroz različite faze svog odrastanja i počinjala da shvatam. Možda je smešno, ali knjige, pozorište i muzika su mi najviše pomogli. Hvala profesorki Vesni što me je naučila da volim knjige i književnost. Čak i lektiru! Muzika... Sećam se da sam pokušavala da volim ono što i drugi da bih se uklopila. Glupost, mala Nevena! Budi ponosna na ono što voliš i što te čini jednom jedinom u beskonačnom moru drugih. Jer, svako je jedinstven i ne postoji još jedna ti.

Toplo letnje veče - izašla sam sa svojim dragim prijateljima. Nema gužve, nema galame, samo zrikavci, mi i nebo. Neki od nas leže na leđima, drugi sede i gledaju u vodu - pričamo, smejemo se i sanjamo. Duže gledam u zvezde... Kako je lepo. Razmišljam o ljudima, o malom zraku koji isijava iz svakoga, nekad skriven, nekad ne. Iz sanjarenja me je trgnuo glas moje najbolje drugarice: „Gde si se izgubila?“ Nasmejala sam joj se. Gledam ih i srećna sam. Ovo veče nije ovoliko lepo zbog zvezda, već zbog nas.

Ne mogu ovo da nazovem Čemu me je naučila škola jer mislim da je tu ulogu igralo više stvari. Moja porodica, moji profesori, prijatelji, situacije i možda najvažnije, ja sama. Sada mogu da volim male stvari, da se iskreno smejem, da budem zahvalna. Naučila sam da proleće dolazi koliko god mu dugo trebalo i da to proleće zavisi prvenstveno od nas.

Nevena Kedžić

Filološka gimnazija, Beograd

Mentor: prof. Vesna Crepuljarević

ДОМОВИНА ЈЕ МЕСТО КОЈЕ НИЈЕ ОНО ШТО ЈЕСТЕ, НЕГО ЈЕ ОНО ШТО НИЈЕ

Трећа најага 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Човек може да се идентификује као појединац на више начина, јер сваки је човек склоп стечених особина, тежњи и осећања, али је исто тако производ генетски утканог материјала. Тај материјал је пренет кроз родитеље а уписан вековним родословом крвне линије једног поднебља.

Оно што нас чини особом је и тле са којег смо потекли, без обзира прихватили ми то или не. И све те сеобе народа, ратови и освајања, победе и порази неизбисиво су утиснути у нас, а кроз песнички термин „домовина”.

Много се песника и писаца поклонило пред овом моћном речју, покушавши да глаголима и придевима овенчају оно што нам је интуитивно јасно – домовина је као мајка, њој припадамо и њена је љубав безгранична.

У данашње време лутања и релативних граница, када једним покретом миша прелазимо континенте и језичке баријере, чини се да се замагљује осећај припадности. Нисмо сигурни морамо ли да останемо у својој земљи ако је свет као шарени каледоископ могућности пред нама. Жудимо за променом, и ово што је овде не чини се толико важним да останемо. Али...

Црњански каже: „Могоа бих у Данској, и у Шведској, и у Норвешкој, да живим. Па и на Исланду. Свуда има добрих људи. Један други глас у мени, на то, довикује ми да се варам. И, да среће нема ван оног места, где смо провели детињство и где смо се родили.”

Потоји један посебан моменат када се вратиш са путовања и на хоризонту се појави позната силуета вољеног града, и срце почне убрзано да лупа јер си се вратио, јер си на своме, јер има неке утехе као у мајчином загрљају.

Има и моменат када седиш на клупи у парку свог детињства, и свака клупа, зидић, свако стабло крије причу, носи истетовиран траг, чини нашу историју и буди снажне емоције дома.

ОГЛЕДАЛО

Србија је много тога. А много тога и није. Као и свако вољено биће. И исто као то вољено биће, не волимо је упркос њеним манама. Волимо је због тих мана. Свака мана је један изазов. Свака мана је шанса да дамо свој допринос и учинимо бољим оно чему припадамо. Пружимо колико можемо и наставимо труд наших предака, њихов аманет, веру.

Петар Лазић је рекао: „Мојој отаџбини треба опростити. Имала је несрећно детињство”. Намучена је Србија, крварила су њена деца кроз векове жртвујући се за њену слободу, част и интегритет. Надамо се да је то од сада заувек прошлост, темељ од костију над којим је изграђена наша будућност. И да нам је дато време мира, у коме се част и интегритет могу постићи идејом и знањем. Коначно.

Нека тако постане Србија све што никада није била. Слободна и моћна, узвишена, вољена, чија младост својом жртвом неће плаћати цену свега набројаног. Нека буде оно што није.

Оно што не сме да се догоди је утапање речи домовина у позадину глобализације, заглупљивања, масе. Домовина је сидро које нас држи укотвљеним за смисао, даје нам идентитет и тежину. Породица и домовина су основна премиса и неизбежна лука мира, и нема те глобализације и савремених токова којима се сме допустити да то наруше. Ко не зна одакле је, не може нигде ни да стигне. Ако нема тог сидра, сваки поветарац нас може однети право у бесмисао. А та спознаја није тако снажна као што је била нашим родитељима и ранијим генерацијама. Ми смо „становници света”. А да ли смо? Шта је са дуговима?

Дугујемо породици која нас је штитила, али и граду или селу у којем смо расли, крошњи испод које смо стасали, ветру који нас је будио и чукундеди на имању који је још као дете оставио дом и пашњаке на Старој планини, и ратовао верујући да брани земљу не само за родитеље, другове и себе, него и за све нас у којима је још увек његова крв.

У име тих дугова, у име шансе да се унапреди једна намучена земља, вратимо се на Шантићеву заповест „Остајте овдје!”. Упићемо свет, обићи, научити, искусити, у фино ткање знања, а онда њиме покрити ово дивно тле домовине. Учинити је поносном. У име предака. За децу будућности.

**Лана Јовановић, Синиша Јанковић,
Вук Јуришић и Марко Крејовић**

Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

ИЗГУБЉЕНИ

У БЕОГРАДУ

Трећа наџрага 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Добар дан, господине! Добар дан, младићу. Живите овде? О, да, само напред Булеваром и десно у Десанке Максимовић, број 10. Одлично, јер, видите, ја сам први пут овде. Мислим да сам се изгубио. А шта сте тражили? Пут до срца Београда. Срце? Београда? Не бих рекао да сам чуо за то место. А шта је уопште то, продавница, ресторан? Нисте ме разумели, то је срце. Само срце. Ма сигурно мислите на посластичарницу „Срце”! Али далеко сте онда, она Вам је у Јелисавете Начић, на Дорћолу. Могуће, ипак, да је то. Хвала Вам, господине. Довиђења! Здравно остај, младићу!

Добар Вам дан! Здравно, девојко. Дуго већ живите у Београду? Па релативно, доселила сам се пре пет година. Зар? А одакле сте се доселили? Из Зајечара. И сигурно сте знали где је било срце Зајечара? О, и те како, то је, наравно, на Вашаришту, тамо где се одржава Гитаријада. А сигурно знате и где је срце Београда. Па то сваки пролазник може рећи! То је, наравно, на платоу где стоји Победник. Гледати с тог места на Ушће, на београдске мостове, на Нови Београд како врви од покрета, док иза Вас стоји ремек-дело наше културне заоставштине, то је величанствен и незабораван осећај сваки пут кад га искусите. Нисам ни ја разумела о чему ми причају док се и сама нисам попела на Калемегдан. Сада волим да се у шетњама задржим на том месту и размишљам са голубовима... А шта је с тобом, девојко, где је за тебе срце Београда? Не знам још, тражим га. Зато Вас и јесам зауставила. Али није то Калемегдан. Но, хвала Вам на помоћи и извините на сметњи. Никако, никако, драго ми је да сам могла да одвојим мало времена за твоју потрагу. Пријатан ти дан желим. Пријатан дан и Вама!

ОГЛЕДАЛО

Добар дан, добри људи! Добар... АЛЕЕЕ! ЈЕДАН - НУЛААААА! ТИТУЛАААА! НА НА НАНАНАНАНАНААА! Кхм, да не знате можда где је срце Београда? Маракана, сав Београд је Маракана! ПЕВА МАРАКАНААА!

Добар дан, господине. Куда сте се запутили? Ах, добар дан, добар дан. Идем да вратим књигу у библиотеку. А коју то? Ах, Градску, свакако. Волите да читате? Ах, свакако, књиге нам пружају увид у свет, његову историју и традицију, у догађаје којима нисмо могли ни бити сведоци, а који могу бити тако представљени да се осећамо да смо ту, на дохват руке, спремни да мењамо ствари онако како ми то желимо. А читате ли о Београду? Подразумева се! Ево, баш сам започео трилогију др Нелета о Солунској 28, њу и враћам сад да бих наставио са другом књигом. Онда је за Вас срце Београда свакако у књигама. Тако је, тако је, књиге су Београд осликале боље него било ко други, оне постоје од памтивека, вечне су, људи су само долазили и одлазили. Али срце Београда и није само у књигама. Оно је у свему што је вечно остало за тим пролазним људима, у свим кућама, зградама, парковима, споменицима, позориштима... свуда где погледате видите Београд записан у камену, цигли, земљи, асфалту, све то једнако одише душом овог града. Хвала Вам, господине, видите, ја сам се била изгубила тражећи срце Београда. Онда свакако немаш бриге, девојко, јер срце је свуда око тебе. Ако ви тако кажете. Хвала још једном и довиђења! "Ђења, 'ђења!

Добро јутро, госпођо! Добро и вама јутро, млади господине, шта желите? Па знате, ја... Хоћете можда кувани ђеврек, само што је изашао из рерне, не можете промашити! Видите, ја сам, у ствари, дошао неким другим добром. Знате, већ неко време се питам где бих могао наћи срце овога града, али слабо ми је досад ишло налажење одговора, да не кажем да се осећам помало изгубљено из дана у дан. Ааа, па што не рекосте одмах, па то је кроз јасна ствар. Не може бити нигде другде него у храни. То је оно што нас све повезује и зближава. Улази кроз сама уста, центар главе, и иде право у средиште тела и тако нам свима даје снагу! Са наших њива и наших фарми, све нас спаја на великим београдским пијацама. Па нисам сигуран да сам баш на то мислио, али хвала вам!

Ту сам, видео сам нешто што ме је подсетило на то. Пролазио сам даље али опет ништа, опет осећам ту усамљеност, изгубљен сам у овом граду још једном. Свакако, настављам да се шетам. Обишавши сва места која су ми посетиле машту након саме помисли на овај град и након силних разговора са свим људима који ми дају прву, а и другу асоцијацију на град Београд, јасно ми је било једно. Није ми тада било јасно како сам тачно дошао до таквог силног закључка, нити да ли има можда каквих скривених мотива иза тог мог закључка, али јасно ми је било једно. Више нисам био из-

ОГЛЕДАЛО

губљен. Знао сам тачно где сам и ко сам. Тада се разјаснило да срце Београда није место, нити какав предмет, већ смо то ми, људи који стварамо судбину, историју и садашњост исто колико и љубав, мржњу и тугу. Од тога тренутка било ми је јасно да сам баш тамо где треба, онако како треба, усред самог срца Београда.

**Анђела Миловановић, Ива Ничић,
Александар Цуцић и Страхиња Гвоздић**

Математичка гимназија, Београд

Ментор: проф. Ристо Јошански

ОГЛЕДАЛО

Stayhome, Марија Баликов

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД

Уметничка школа Ниш

Ментор: проф. Оливера Станковић Петровић

РИЈЕЧ УНИШТАВА БЕЗ ТРАГОВА

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Многи не знају шта је ријеч заправо. Сматрају је небитном све док се не нађу лицем у лице са њом. Оне долазе и одлазе из наших живота, као људи, остављајући невидљиве трагове.

Довољна је само једна да нам промијени цијели живот. Ријечи боле, усрећују, растужују, љуте. Сви смо ми некад били њихове жртве, само што су неки знали како да се носе са њима. Ријечи су понеког научиле нечему, некога су мазиле, а некога уништиле. За некога је ријеч представљала срећу, а за неког тугу.

Ријеч ме је учинила јачом. Много пута ме је повриједила, али јој не замјерам. Схватила сам да све постоји с разлогом, као и ријеч. Увијек ме је пратила кроз живот и била мој најгори непријатељ и баш због тога сам је држала што ближе себи. Научила сам да на њу гледам другачије, да је контролишем. Не прихватам сваку, не саслушам сваку, не вјерујем свакој. Превазишла сам је, али оно што је остало су ожиљци на срцу. Невидљиви ожиљци који још увијек боле. Њих се не можете отарасити, нажалост, колико год да сте упорни. Никада не знате када ћете налетјети на њих, не можете се одбранити. Ријеч дође и оде, али ви одлучујете како ћете то прихватити.

Ријеч ме је учинила јачом и оставила невидљиве трагове крви.

Николина Радусиновић

Гимназија Слободан Шкерковић, Подгорица

Ментор: проф. Гордана Вучинић

SAVRŠENA MREŽA - ILUZIJA

Pohvala 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Sinoć sam legao poslije ponoći. Opet. Obećao sam sebi da ću odmah zaspati, ali me je dobro poznati unutrašnji poriv nadvladao. Uzeo sam telefon i manično ušao na Instagram. Svajpovao, lajkovao, gledao storijske, čudio se, divio i zavidio. Odjedanput, pogled mi nehotice skrenu ka vrhu ekrana; 05:32. Opet ću neispavan poći u školu i bezvoljnim pogledom zuriti u besmislene riječi na zelenoj površini i mamurna lica svojih vršnjaka.

Nedavno sam pročitao da tehnologija drži kormilo naših života. U prvi mah sam se podrugljivo nasmijao, a onda sam prizvao u sjećanje trenutak kada u džepu očajno tražim mobilni telefon, dok moji prijatelji opčinjeno zure u ekrane svojih tehnoloških čuda. Koristimo ih kada profesor piše na tabli, kada sjedimo u posljednjoj klupi, a naročito kada naši roditelji spavaju snom pravednika, spokojni jer su njihova djeca na bezbjednom. Često su sakriveni ispod klupe, u knjizi, ispod jastuka. Treba provjeriti društvene mreže, razgovarati i poslati poruku...

Kako smo i zašto dospjeli u ovu paukovu mrežu? Da li je ona ispletana sa namjerom da nas sputa, obećavajući nam bolji život od ovoga koji imamo? Uvjeren sam da smo svi podjed-nako krivi: i društvo, i porodica, i pojedinaac. Sredina koja bez razmišljanja prihvata sve novotarije, porodica koja ne živi nego preživljava, mladi koji sebe sagledavaju u iskrivljenom ogledalu iluzija - savršeni su plijen koji nema izgleda da bez ozbiljnih posljedica izađe iz mreže u koju se svojevoljno zapleo.

Smatram da se iz nje možemo osloboditi samo uz bolno otrežnjenje. Treba da budemo svjesni da je mjera u svemu neophodna i da od te mjere zavisi da li će internet i sve što nam on nudi biti zamka za lakomislene ili koristan alat koji će nam unaprijediti život.

Svaki čovjek je sklon tome da sve što mu se pruži upotrijebi i zloupotrijebi, a do njega je da načini konačan izbor. Ono u šta sam potpuno siguran to je da je tehnologija dobar sluga, a loš gospodar.

Matija Milačić

Srednja ekonomska škola *Mirko Vešović*, Podgorica

Mentor: prof. Olivera Rogonjić

РАТ ОДНОСИ И ЖИВОТЕ И ВРЛИНЕ

Моје име одзвања у главама оних који не заборављају и одбија се о крхке зидове њиховог разума, ломећи га у парампарчад сликама њихове бурне и трагичне прошлости. Мој оштар, непријатан и загушљив мирис, који је мешавина барута и устајале крви, надражује слузокожу њихових ноздрва и отвара, наизглед, зацељене ране, које су још увек пуне сокова болних успомена. Тако је кратко моје име, а у стању је да изазове непрегледне потоке суза, грчење мишића који су били изложени болним искуствима и дрхтај усана при помену имена чије сам животе одузео ЈА!

Рат је име моје! Име које ће се поновити онда када је, наизглед, заборављено. Ја сам онај који, за разлику од тог бедног човека, чији сам се патњи толико пута нагледао, не заборавља имена ни број својих жртава. Гледао сам, не скрећући поглед ниједног трена, гледао сам сив, скоро беживотан поглед војника чије је лице било прекривено блатом и свеже проливиеном крвљу. Једини знак по којем сам приметιο да је војник жив, јесте то што је у недавно ископаном рову вукао свог рањеног пријатеља. Вукао га је пажљиво, трудећи се да рана, што је више могуће, остане нетакнута. А ја сам се смејао, немилосрдно гледајући њихов ентузијазам, на самом почетку њихове пропасти. Просто сам имао нападе смеха кад бих гледао како јуришају, пуни наде да ће опет осетити мирис печеног хлеба у својим домовима и да ће их слике њихових најмилијих, које су брижљиво чували испод модрозелених униформи, заштитити непријатељског погледа. Одувек ми је било задивљујуће како је само један метак био довољан да измени не само бројчано стање у пуку, него и целокупно унутрашње биће оног војника који је посматрао лешеве својих сабораца, са којима је у периоду мира ишао под прозоре најлепших девојака, певајући. А онда, гледам га како крвав, надутих очију и измореног погледа, клати се лево-десно, и дугим, једва изведеним корацима, тражи преживеле по бојноме пољу. У његовој глави само је празнина. Можда се нађе и понека мисао о његовој жени, која скупљених руку и крвавих очију измучених несаницом, гледа кроз прозор у простране пољане, ишчекујући његов повратак. Мада, и таквих мисли, све је мање. Његова измучена душа само тражи спас. Више нису битни ни његови другови, ни његова породица. Сада је само битно да се ослободи канци бескрајне туге

ОГЛЕДАЛО

која је заузела место у његовом срцу. Ни боја његових очију, ни боја његовог лица, више није иста. Младић који је дошао на ово бојно поље са невероватном храброшћу и издржљивошћу, није више исти човек. Држећи га дуго у својим канцама, попут птице закључане у кавезу, учинио сам да заборави на очинске савете, мајчине очи и бројне заклетве које је дао отаџбини, не размишљајући шта ће га све дочекати.

Бројни губици које је доживео учинили су да изгуби себе, суштину свог живљења и разлог свог постојања. Од несаломивог и једрог младића, за неко време, направио сам живи леш који бесциљно хода, празне главе и уморних ногу. Моја моћ није несавладива, али, нажалост, последице које остављам трајне су и незаборавне.

Тамара Вукчевић

Гимназија, Врњачка Бања

Ментор: проф. Дијана Дуњић

PROLJEĆE

Još jedan predivan dan u nizu. Veseli sunčevi zraci nježno miluju tek prokljalu travu što se rađa u susret proljeću. Miris pažljivo raskopane, skoro neplodne zemlje, širi se vazduhom. Ljudi vrijedno prebiraju po svojim vrtovima i pokušavaju stvoriti topli dom za povrće što će hraniti porodice. Vrapci griju svoja tjelašca i migolje se u siromašnim krošnjama drveća, dok komšijski psi prekidaju ovu harmoniju i laju na nevidljive neprijatelje u vazduhu. Možda psi osjećaju ljudski sebičluk i mržnju više nego što to mi, tragovi u beskraju, možemo i što ćemo moći dok je svijeta.

Ovo je još jedan predivan dan koji posmatram naslonjena na prozor hladne sobe. Nakon svega što se dogodilo i što tek predstoji, jedini način koji meni obezbjeđuje sigurnost jeste druženje sa zidovima ove male, žute kuće. Moje kuće. A teško je, priznajem. Skoro je nemoguće odoljeti predivnom sunčanom danu i slobodi koju svaki zrak usijane zvijezde propovijeda. Izazovno je ostati priseban i ne otići u opuštajuću šetnju koja nam je sada najpotrebnija. Da sredimo misli i vidimo ko je jači - virus ili čovjek.

A kažu da ovaj virus nije opasniji od običnog virusa gripa i da su mnogo ozbiljniji slučajevi ovog drugog ostali neiskazani i nepoznati javnosti. Informacija da aktuelni virus nanosi veću štetu samo oslabljenim imunitetima, kruži internetom i zanemaruje činjenicu da su ti ljudi nečija djeca, stari roditelji, braća, sestre ili drage komšije koje te lijepo ugoste kada im doneseš novine. Ali nema veze. Svakako nam nije novo da budemo sebični i bezobzirni, jer smo u ljudskom univerzumu sami sebi najsjajnija zvijezda.

Izašla sam malo na vazduh. Tek sad primjećujem kako je mirisno i lijepo cvijeće koje moja mama uzgaja sa mnogo pažnje i ljubavi. Sada primjećujem ljepotu i životnu snagu koju svako sjeme stavljeno u zemlju nosi. Pridružila sam se svojim roditeljima u sađenju malog vrta iza kuće, da vidim ljepotu iz blizine i uzmem malo energije iz zemljišta. Da uzmem ono što ljudska vrsta nikada nije mogla ukrotiti. Da taknem tamnu, materinsku, svemoguću zemlju. A bilo je lijepo prstima preći kroz svježe iskopane redove za luk, šargarepu, blitvu i peršun i ne misliti o svijetu izvan te kapije što je stajala mirno, nepomično pored mene. Bilo je olakšavajuće ne zamišljati sebe kako preskačem ogradu i trčim na rijeku, oslobađajući se mraka što su nam mediji usadili u glave, baš poput sjemena koje sam pravilno rasporedila po ravnoj površini vrta. Bilo je sjajno, ali nije bilo moguće. Zato sam pokušala da ne mislim o tome i sa divljenjem sam posmatrala sve ono što je stajalo preda mnom, u miloj bašti, a što ja nijesam željela vidjeti. Možda zato što sam uvijek žurila i što sam bila zaokupljena drugim stvarima, jer pobogu,

OGLEDALO

tako ovozemaljski svijet funkcionise. A možda i zato što sam tražila ljubav, sreću, ali i smisao života daleko od mjesta na kojem zaista počivaju. A sada vidim da je sve tu, u ovoj maloj bašti što mi je nadohvat ruke, ali je nedokučiva. Vidim da je virus došao da nas uspori i da djeluje poput zareza u rečenici, tjerajući nas da nakon kratke pauze nastavimo dalje, nikad ne zaboravljajući početak rečenice i sve ono kroz šta smo prošli da bismo dostigli ovaj momenat.

A čudna je čovjek vrsta. Misli da se sve strahote i užasi ovoga svijeta dešavaju samo njemu. Gleda samo svoju stranu, a zaboravlja da ih uvijek ima više i da nije sam na kugli zemaljskoj.

A to nije jednostavno shvatiti i u potpunosti prihvatiti, bez bilo kakvog gubitka ili odricanja.

Teško je pomiriti se sa činjenicom da nijesmo jedini kojima je mrsko ostati još jednog lijepog, sunčanog dana u kući i osjećati se kao u tamnici. A sa druge strane, životinje u zoološkim vrtovima, kornjače u plastičnim kesicama i psi koji su vječito zarobljeni u skućenim kavezima ipak vole da "žive" na taj način. Virus će nam pomoći da usporimo i vratimo se na početak prethodne rečenice, koja će ovog puta vjerovatno biti drugačije formulisana.

Treba nama odmor od svega. Od pretjeranog razmišljanja, rada i trčanja kroz život. Virus je došao da nam da ono za čim žudimo, ali u isto vrijeme naplaćujući dug. A zašto? Nikad nijesmo u pitanju samo mi, ljudi. Možda ovoga puta treba posmatrati svijet iz drugačije perspektive. Perspektive virusa.

Dok sam sadila povrće i posipala ljubav po onome što nikada prije nijesam primjećivala, začuh prijatnu pjesmu ptica. Očistivši se od toplog zagrljaja zemlje, pogledah prema nebu, u beskonačnost i vesele daljine. Praveći najčudnije putanje, vrapci napraviše dva skoro savršena kruga i odletješe prema sjeveru. Pratila sam njihov ujednačeni let sve dok se nijesu utopili u beskrajno plavetnilo popodnevnog neba. Lavež pasa probudio me je iz sanjarenja i ja se vratih na tlo, u baštu, sa motikom u rukama punim zemlje.

Proljeće je dolazilo i to sam mogla osjetiti, uprkos svim ostalim stvarima koje u ovo doba lepršaju vazduhom. Bilo je nečeg predivnog u malom i sporom svijetu koji sam stvorila u svojoj glavi, ali i u tom mirisnom dvorištu. Bez ikakve žurbe i sa potpunom sviješću o problemu koji je planetu zavio u crno, posadila sam cvijet.

Najda Bučan

Koledž ujedinenog svijeta, Mostar

Mentor: prof. Tanja Čvoro

СУДБИНСКО ПРЕДОДРЕЂЕЊЕ У ЕПСКИМ НАРОДНИМ ПЕСМАМА

Народу је одувек било потребно објашњење за неуобичајене појаве у природи и животу. Дуго су (не)погоде схватили као казну, благослов или наговештај од стране божанстава. Човек по својој природи тражи нешто више и боље од себе, што може да оправда туђе поступке и према чему може да гаји страхопоштовање.

У народној књижевности постоје устаљени мотиви који наговештавају одређене исходе. Један од њих су „два врана гаврана”, који увек означавају кобне вести. Описани су како се са бојног поља враћају крвавих ногу и кљунова. Није случајност што је баш ова птица гласник смрти јер се њихова црна боја доводи у везу са њоме. Након што гаврани изнесу детаље боја, особа која прима вести умире на лицу места. Једна од песама у којој се сусрећемо са овим мотивом јесте „Смрт мајке Југовића”, где мајка остаје тврда срца све док се не појаве гаврани и донесу руку њеног сина Дамјана, након чега она умире од туге.

Још два средства судбинског предодређења којима су се служили народни певачи јесу благослови и клетве. Намеће се закључак да су коришћени ради постављања неке врсте темеља и објашњења будућих поступака јунака. У песми „Урош и Мрњавчевићи” проназимо специфично надовезивање клетве и благослова. Озлојеђени краљ Вукашин сматра да га је син издао, док је са друге стране милостиви Урош Нејаки, коме је Марко одредио да наследи земљу од оца. „Краљ га куне, цар га благосиља” – Вукашин предвиђа Марку смрт уз борбу под турском заставом, а кум му жели да остане заувек запамћен као велики јунак. Песма се завршава стиховима: „Што су рекли, тако му се стекло”, наговештавајући нам да су се она предвиђања обистинила.

Небеска тела и временске прилике често су коришћени као средство за предвиђање догађаја. У самом уводу „Диобе Јакшића” размера братске заваде дочарава се сликом звезде Да-

ОГЛЕДАЛО

нице која је била одсутна чак три дана због посматрања ове ситуације међу браћом. Њихова свађа била је толика да се о њој прича између Месеца и звезда, што нам најављује тежину догађаја.

Месец, заједно са Сунцем, игра врло битну улогу у песми „Почетак буне против дахија”. Њихово помрачење, киша метеора, грмљавина на Светог Саву, све су то прилике које српском народу наговештавају исходе устанка. Турци схватају те знакове и из страха траже помоћ у стакленој тепсији са звездама, јер се веровало да можеш да видиш своју будућност у одразу. Њихови обезглављени двојници са друге стране шаљу јасну поруку о завршетку.

Симболика натприродних појава у српској народној књижевности представља компликоване, али и лепе слике које подстичу слушаоца на размишљање. Један угао гледања на хиперболе коришћене у сврху предсказања може бити да су их певачи користили да би у слушаоцима пробудили још већу знатижељу и вољу да пажљиво слушају.

Ина Станковић

Филолошка гимназија, Београд
Ментор: проф. Весна Црепуљаревић

VJERUJEM U BOLJU BUDUĆNOST

Dok sam još mislila da mogu uticati na odluke moćnih ljudi, napisala sam im pismo. Zamolila da prestanu nasilje i ubijanja, jer djeca traže novi svijet u kome će se družiti, bez obzira na boju kože, vjeru ili naciju i bez obzira iz kojeg kraja svijeta dolaze. Mislila sam da će me čuti i poslušati. Tada bi u svakoj školi, svuda u svijetu učili nasimijajući mladi ljudi čiji je život ispunjen radošću, igrom, pjesmom i zabavom. Znate, rekla sam im tada da nema veze ako bude neka loša ocjena u dnevniku, možemo zaslužiti i prekora, ali ne i suze, jer mi tek odrastamo.

Zamolila samda nas puste da uredimo svijet po našoj mjeri. Da skijamo na Alpima i jedrimo morima, da putujemo avionima od Podgorice i Tivta do New Yorka, Moskve, Pariza i Rima. Da plovimo krucerima od Havaja do Kotora. Da se budimo u ranu zoru sa prvim zraccima sunca na plažama okeana i u maloj uvali Bokokotorskog zaliva, jer da bismo postali dio ovog svijeta, moramo ga prvo upoznati. Sve ovo je napisano prije nekoliko godina, kada sam mislila da mogu nešto promijeniti... Nastavili smo da živimo, onako kako moramo, a ne kako želimo. Prvo su podijelili ljude, jedno drugom smo postali neprijatelji i protivnici. Više nije bilo iskrenog radovanja nečijem uspjehu, već smo se trkali jedni sa drugima. Trkali smo se sa vremenom, misleći da ćemo ga stići i prestići. Zanemarili smo majku prirodu koja nam je sve lijepo podarila. Prestali smo da se osvrćemo na rijeke koje su odavno usporile svoj tok, na ptice koje su odletjele na neku drugu stranu, na cvijeće koje je procvjetalo i ubrzo uvelo. Živjeli smo brzo, žurnim koraccima grabili prema nečemu, misleći da je to vrhunac naših želja. Pokušali smo da preusmjerimo avione i brodove, a nismo primijetili da je voz u kome se mi nalazimo iskočio iz šina i juri nizbrdo.

I evo nas na početku 2020. godine. Planeta Zemlja se budi. Odlučila je da nam skrene pažnju nasvoje postojanje i podsjeti da smo na nju zaboravili. Poslala nam je ovog nevidljivog neprijatelja, da nas ponovo spoji i približi, jer smo od prevelikog haosa zaboravili jedni na druge. Možda je sad trenutak da oživimo stare uspomene, obojimo život nekom svjetlijom nijansom. Dok satima gledam u televizor, smjenjuju se stravične brojke bolesnih i umrlih ljudi, zabrinutih ljekara i naučnika, a predsjednici pozivaju na red i disciplinu običnih građana, ali i na nesebičnu pomoć među državama i narodima jer moramo biti jedinstveni u borbi protiv

OGLEDALO

Corone. I ređaju se tako slike praznih bulevara, bez ljudi i automobila... Savjetuju da ostanemo doma. I evo me u svojojsobi dok pišem ove redove. Čak i ja imam dovoljno vremena da razmislim i zapitam se gdje smo pogriješili, zašto nam se sve ovo događa, jesmo li to stvarno zaslužili. Već dugo ćutim i osluškujem tišinu. Razmišljam. Možda ćemo izgubiti neke drage ljude, ali ćemo morati da živimo sa tim. A kad sve ovo prođe, kad svijet ozdravi, primijetićemo cvat lipe ispred prozora, cvrkut ptica u njenim krošnjama, livadu prekrivenu najdivnijim poljskim cvijećem. Vazduh će biti čistiji, rijeke bistrije, a životinje sretnije. Poželjećemo da bosu hodamo po vlažnom pijesku i bacamo kamenčiće u more.

Biće opet lijepo.

Kristina Kamenarović

Gimnazija, Kotor

Mentor: prof. Ljiljana Čolan

ТЕМА III

5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ПЕСМЕ

Мртва природа, Оливера Жугић

ТРЕЋА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Средња ликовна школа Петар Лубарда Цетиње
Ментор: проф. Марија Ковачевић

OGLEDALO

MI ŽIVIMO ZA POEZIJU

Prva nagrada 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Uništenje je tiho, ali njegov šum možeš čuti u valovima koji se prikradaju kopnu u 2 sata iza ponoći.

Zarij bosa stopala u pijesak i pusti neka ti slana voda grize prste.

Zar ne čuješ molbe utopljenih dragulja koji leže na dnu oceana?

Uništenje je tiho, ali njegov šapat možeš čuti u lišću koje šušti u daljini u 2 sata iza ponoći.

Kad sljedeće jeseni prošećeš šumom, drži se strogo puta da ne ometaš Pana koji u njoj pleše.

Mogao bi i tebe pozvati u noć, a bogovi su bijesni na one koji ne znaju kako im pjevati.

Misliš da ti zavide jer si dotakao nebo, misliš da si jedan od njih,

no poput Ikara, oni će te uzdići k sebi...

Sjeti se tada, kad osjetiš prisutnost u poljupcu sunca na obrazima, kako je završio Ikar.

Kako ćeš i ti završiti.

Pripazi stoga gdje ćeš sljedeći put baciti oblutak.

Mogao bi ovog puta probuditi Posejdona, a on će posegnuti za svojim trozupcem.

Tada ćeš shvatiti da je svaki oblutak, svaki dar bogova koji si tako olako uzeo, samo još jedan korak do Uništenja.

OGLEDALO

A Uništenje je tiho i njen glas možeš čuti u 2 sata iza ponoći kako ti šapće pjesme koje su mnogi pretočili u legende i bajke.

Jer Uništenje je poetično, a mi ljudi živimo za poeziju.

Ema Čolaković

Gimnazija *Andrije Mohorovičića*, Rijeka

Mentor: prof. David Karasman

NOI VIVIAMO PER LA POESIA

La Distruzione è tranquilla ma puoi sentire il suo rumore nelle onde che si intrufolano alle due dopo mezzanotte.

Affondi a piedi scalzi e lascia l'acqua salata morderti le dita.

Non senti le richieste delle gemme che si distendono nel fondo dell'oceano?

La Distruzione è tranquilla ma puoi sentire il suo sussurro nelle foglie che frusciano in distanza alle due dopo mezzanotte.

Quando passerai il prossimo autunno per il bosco, tieniti rigorosamente al sentiero per non dare fastidio a Pan che ci balla.

Potrebbe chiamarti nella notte e i dei sono furiosi a quelli che non sanno come cantargli.

Pensi che ti invidiano perché hai toccato il cielo, pensi di essere uno di loro.

Ma come Icaro, ti sollevano se stessi...

Ricordati allora quando sentirai la presenza del bacio solare sulle guance, com'è finito Icaro.

Come finirai anche tu.

Stai attento dove butterai il masso la prossima volta.

Questa volta potrebbe svegliare Poseidone e lui afferrerà il suo tridente.

Allora capirai che ogni masso, ogni dono dei dei che hai intrapreso facilmente, sia solo ancora un passo

LO SPECCHIO

verso la Distruzione.

E la Distruzione è tranquilla e la sua voce puoi sentire alle due dopo mezzanotte sussurrarti le poesie che tanti hanno versato in leggende e fiabe. Perché la Distruzione è poetica e noi umani viviamo per la poesia.

Ema Čolaković

Gimnazija *Andrije Mohorovičića*,
Rijeka

prof. Italijanskoga jezika
Larisa Karlić Franjković

ВАСКРСНУЋЕ ИЗ ТРИ ДЕЛА

Друга награда 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Ход по жици, ни десно ни лево
Христe Боже, Маријо Дево,
Морам да трајем, да пратим пут
Ниједна станка у мрачан кут
Није ту било нити ће бити
За анђеле места, нашто то крити
Откад су људи грех уснили
Анђели наши ко да су се скрили
Гледају, плачу, пролази време
Човек сам себи затире семе
Место љубави, слоге, мира
Ту ђаво страшну музику свира
На свога брата, рођену мајку
Због зала црних подижу хајку
Дели се новац, деле се људи
И сасвим нормалан одмах полуди...

* * *

Има једна земља баш на крају света
Којом црни ђаво већ одавно шета
Поскакује, звижди, људима се руга
Срца њина слаба већ разара туга
Молитве одавно упућују небу
Надају се земљи, надају се хлебу
Уместо Бога одговор стиже
Увреда се клета за увредом ниже
Из самог Ада глас се преки чује
„О животу старом нема да се снује
Нови кнез је зло, али шта му фали
Ђаво је велики, а човек је мали...”

ОГЛЕДАЛО

* * *

И још каже мазно: „Сутра, људи моји
Од сутра нико нема да се боји
Живећете боље, радиће се више
Историја стара мора да се брише”
То је сутра њино већ одавно прошло
Једног зла сад нема, ново нам је дошло
Шта би рекли стари кад би само знали
Колико смо ниско пред ђаволом пали!
И без стида, срама, никог то да чуди
Земљом овом не владају људи!
Смешна работа, да л’ сте икад чули
Животињске њушке, министри трули
Усахнули сури костури у Влади

Дечица плачу, ђаво се слади
Где опет чуда, нигде нема краја
Општа гунгула, дигла се раја
Освести се човек, враг носи шалу
Ипак је време за промену малу
За почетак ипак да се знаде реда
Ко ће позади а ко иде спреда
И како то може, мистерија права
Човек и звер, а иста им права
Нова ера дође, пробуди се дух
Поново се рађа за неправду њух
Шта ће и кад бити, видећемо сами
Слобода нас зове, уздише, мами
Још и да се само браћа уједине
Онда нема ничег више да нас брине
Пашће и ђаволи, један, други, трећи
Ниједан казни не може утећи
Ко у бајци некој биће срећан крај:
Домовина наша повратила сјај!

Анастасија Рогановић

Гимназија Чачак

Ментор: проф. Наташа

Васиљевић

AMANET

Treća nagrada

5. BEOGRADSKOG
OGLEDANJA

Još uvek mi duša gori u toplini
kada u daljini ponovo te vidim.
Još uvek te grlim prejako i dugo
u želji da tebi iznova se svidim.
Još uvek se bojim da nekuda loše
odlutaće tvoje crne, sjajne oči.
Još uvek se plašim da tvoje će ruke
s nekim drugim poći duboko u noći.
Još uvek te čuvam kao prvog dana
i sklanjam od tebe svaku tamnu avet.
Još uvek te pazim i ke dala u amanet.
rijem od mraka
jer tebi sam src

Elena Gligorijević

*Treća beogradska
gimnazija, Beograd*

Mentor: prof.
Jelena Kručićanin

ОГЛЕДАЛО

Мртва природа, Санда Чистопољски

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Средња школа примјењених умјетности Сарајево
Ментор: проф. Борис Чистопољски

МРЉА МАСТИЛА

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Седим тако завијена тишином, у празнини чамим,
Жудно послушкујем, стрепим тапкајући у месту.
Гледам ка пучини, чекам барку, снено певушећи баладу
И полако, неприметно, тонем у свилене облаке, који се обавијају
на вретено.

Поново лутам напуштеном луком, скривеном под велом магле,
Очајно тражим лик у мутној води и надам се, о, надам ветру,
Ветру, који ће ме ухватити нежно за руку и дирнути једра сива,
изгужвана.

Секунде се развлаче, док тренуци застају и опраштају се.
Последње збогом спирају таласи, који сада отискују чамац на
пучину.

Неправилним ритмом веслам, тонући у помрчину,
Поздрављам већ исти жубор који ми болно повлачи конце.
Погледом прелазим преко околних чамаца,
Немих, заборављених, везаних за свој водени гроб.
Потрагу њихову окончала су бачена сидра за сенком барке која се
њима поиграла.

Птици се надам, да место мене узлети и нестане иза кровова
дућана,
Да крилом опара океан и принесе ми рибу којој ћу шапнути све
своје тајне.
Песме, које ће чути бисери и даме, што са њима плешу на јесењем
балу.
Речи, које ће се стопити са бојама заласка сунца, ког ћеш гледати
са свог балкона. .

Анамарија Дујић

Земунска гимназија, Београд

Ментор: проф. Милана Сувачаров

ЈУТРУ, С ЉУБАВЉУ

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

О јутро, волела сам те!
Волела сам овај град
На мостовима и уским улицама,
Док излази сунце, кад зевне и протегне се,
И чист као суза, почне изнова.
Бледо и свеже, то сунце се памти
За све следеће животе и јутра.
А граду, мом граду, од белих лажи,
И људима од папира што живе за сутра,
Све се опрашта.
Волела сам јутро, бледо и нежно,
Док нисам видела сунце како тоне
Преко брда и у реку –
Тај дављеник у ватри и злату
Запалио је град.
Изгореле су лажи касног поподнева,
И све што је остало била сам ја,
Под мутним светлом уличних лампи,
Где живот се живи и додир се осећа,
Јер опроштај нема ко да да.
У полутами сад све ми је јасно,
Јер јасно није оно што јесте
Већ како би могло и још може да буде –
На крову зграде, на крову света,
У мраку од хиљаду и једног светла,
Ако поглед ми узврате твоја два.

Милица Крунић

Десета гимназија Михајло Пупин,
Београд

Ментор: проф. Кристина Рајић

ТИ

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГ- ЛЕДАЊА

*Каји, која никада није
мислила да је посебна*

Тако си близу, а увек предалеко
Реци ми, је л' те повредио неко
Убио нешто танано у теби
Шапни ми, урлај, дубље загреби
Буде ли те, драга, ожиљци на души
Осетиш ли каткад срце да ти гуши
Сваким откуцајем нова бол
Стара рана, друга сол
Увек си близу, а тако далеко
Стојим на ивици, а тамо преко
У оку твоје исти сјај
Слепа од туге, чежња и бескрај
Пружам ти руку и молим се да чујеш
Вапај мога била, ти, што самујеш
Подари ми поглед, не скривај сузе
О, Боже свети, анђели и музе
Сада си близу, на корак далеко
Осећам твој дах, дуго сам те чек'о
Помилуј ме нежно, тугу подели
Најзад смо једно, оживљени, цели.

Ана Ефендић

IX гимназија Михаило
Петровић Алас, Београд
Ментор: др Светлана
Миловановић

PLUVIAE OSCULA

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Ноћ

Лежим у мраку. Полузатворена од умора, зеница беспомоћно посматра блескања у даљини како се приближавају. Ушна шкољка прима у крхки загрљај све силнију грмљавину, узнемирено већ чекајући следећи подражај. И даље лежим. Као мртвац, тнемоћан и несвестан силе изнад себе, чекам грумен олује да покрије мој израз. Осетим како ме звезде престају гледати. Осетим како ми ветар, Хермес, али мојих богова, полагаано, на граници језе, дотиче власи, најављујући господара. Као најсмртнији смртник, жудим за нечим страним, за нечим чему сам толико мали да није ни свесно мога постојања. Поново, доказујући своју бизарну људскост, не допуштам сну, који ме тволи, да ме нежно пољуби и не пушта до смираја зоре. Још увек се не померам. Свака длочица мог тела окренула се ка тој гласној небеској хајци као монах ка истоку кад тзвоно откуца за јутарњу молитву. Предосећам како је сасвим близу. Већ се препуштам безосећајној боли своје зенице, уха и душе. Тупи удрац. Још један га прати. И још један. И још један. Неправилан ритам постаје симфонија. Зар је то стварност? Ти, оличење првородног страха човековог, испод свих дубоких црнина, заглушујућих светлости и заслепљујућих звукова, ти си само једно људско биће? Одбијам да верујем у твоју блискост мени, али твоји пољупци ме непрестано разуверавају. Покушавам да се отнем тој мисли, но чак и они, пали са тог далеког неба, смртничка су и помало глупа, али дубоко нама прожета симболика. Сваки пољубац, тако оностран и пожељан, на мојој кожи остане само прљава, овоземаљска суза. Гледајући кроз тебе као кроз стакло и колико год схватајући нашу блискост, у мени је ипак само човек, кога и на крају олује, те сузе поново боле. Колико год те волео, пуштам те да наставиш даље уживати у представи силе и глумљењу несвесности мене... и мене у теби. И понављам, како би мој одјек можда стигао до твојих ирационалних вијуга, да сам само немоћан човек од крви и мяса који наставља да лежи, поново чекајући твој долазак. До следећег виђења, *carpe diem*.

ОГЛЕДАЛО

...И само да знаш, осетим да ме та киша познаје, осетим сву твоју тугу и твој уздисај у тој, сад већ мени драгој, грмљавини. И не брини, опраштам ти! Опраштам ти, јер знам како је то када желиш, бар понекад, да побегнеш од човека у себи.

Јутро

Сан ме није чекао. Нисам ни желео да ме чека. Каква би то мучна освета била када би се после тако лако учињене прељубе поново препустио његовој постељи. Бојим се и на јави створити ту слику. У празнини самопостојања, напуштен од свесних мисли, али и без трунке нереалности сна, осетио сам прво човека у себи. Осетио сам горчину јабуке на Адамовом језику оног тренутка када је грех човеком почео да тече уместо крви.

Прождирала ме та празнина којој нисам могао да се отргнем. Нагризала ме савест, саставни део моје смртности, самим тим и много мање релативна од Едена чију више ни капију не назирем. Можда је то само циклус, Његова друга шанса дата Адаму, дата мени... Поново, горчину греха грех ми је скинуо. Рука наде да ћеш бити ту када отворим очи повукла ме назад, у сигурност свесности. Било је глупо то очекивати знајући да моје трошне зенице, зенице мојих предака и мојих потомака не могу да се нагледају свевремености твојих тако топлних, тако нестварних очију. Но поново си, из неких себи само познатих разлога, показао човека у себи. Био си ту. И даље си плакао. И даље си ме љубио, као последње целивање пре но што ме спусте у земљу, ближе људима, тамо где, нешто ми говори, можда само и припадамо. Твоје сузе су натапале моје зенице и пекло је, али нисам марио. Ипак је тај парадокс боли и среће учинио мене и тебе нама.

Не само тај, већ сваки који је учинио границу мога и твога јасном, па чак и парадокс твог бића тако постојаног и блиског, а тако нестварног и далеког. Узео сам улогу у твојој представи у жељи да наши, макар унапред написани, разговори учине тебе бар мало ближег земљи и мене бар мало ближег небесима. Немоћан човек се поново препустио нечему за шта је мислио да не разуме и поново је пао у наручје недостижног.

Мој круг живота, размишљања о било каквом смислу постојања, колико год мален и људски био, само је земаљска праслика твога пута, неразумно вечног и нама апстрактног. Толико их мало дели, тек нестала нит две ћелије која их је до малопре чинила једном. Знаш, и ја бих волео понекад бити олуја, играма светлости и звука сакрити тако очиту схватљивост нашег непостојања у тежњи ка

ОГЛЕДАЛО

постојању. Свестан сам колико те наша немоћ не дотиче или бар покушаваш да те не дотиче и зато ћу те пустити да још мало владаш небеском сценом.

...Јутро је, идем да прошетам својим кругом. Ти пођи својим. Већ знам да ћемо се поново срести у нашој непојмљивој карици, тако да до тада – једно блиско довиђења! јер се отргнуше дланови од свиле у часу кад је зајецала тишина.

Урош Антић

Гимназија Вуковар

TRAGOVE NJENE U STOPU PRATIM

U stopu je pratim,

Kao duše dio njene, hodam na pola.

Tek kasnije ja shvatih da sjenka moja na tlu je prati.

Ipak, ostah skriven, k'o da nikad je ne bješe.

I sad se pitam, da do zabune put ne utabam sebi,

Da nije sjenka moja isto što i ja?

Nijesam li ja poput nje baš,

U vrevi skriven i nepoznat?

Dalek i pust, neuhranjen,

Zaista jesam.

Možda ona ovo zbori mjesto mene,

jer nijesam li ja samo mamac za zamke strašne
njene?

Magnet za bol i sve joj podanike zle?

Još uvijek u stopu je pratim,

Nju i njene korake sve.

Tara Simović

Gimnazija Slobodan Škerović,
Podgorica

Mentor: prof. Marko Spaić

НИШТАВИЛО

Да ли чујеш
Звуке звона
Који беху из душе
Тамно прожете боје,
Од погледа пуних мржње
Према свему што никада
Није било твоје?

Према свему што се одупире
Укусу црног бола.
Према свему што потискује врага,
И верује Свевишњем свом
Јер му је душа невина и гола.

Да ли чујеш та звона?
Звона истине и прекорја
Где врази коло играју.
Звона судбине и понорја,
Црног и мрачног дворја
У ком душе искварене шетају.

Да ли осећаш мирис крви
Од крила Анђела, палих бораца?
Осакаћена им крила
У одбрани двораца
Које опседају црни ти из душе лавови,
Црни ти из очију пожари,
Душа ти црна као чађ.

Сваки корак биће ти пакао
Јер то је пут по ком си навикао
Да срећеш носиоца чедности твоје.
Мене, господара истине.
Мене, чувара дашка доброте
У теби.

Емилија Станојловић

Шабачка гимназија, Шабац
Ментор: проф. Милица Кандић

И МИ ЗА ЊОМ

и ми за њом
идемо кроз ходник
тихо
тета анђа закључава уста
и ми за њом
баца кључ
и ми за њом
одлази из вртића
и ми за њом
заувијек
тражимо изгубљени кључ

Петар Лучић

Гимназија Живинице
Ментор: проф. Алма
Шахбеговић

ПОНЕКАД

Понекад године нису довољне
Да те довољно изљубим.
Никад ми ниси довољно близу,
Довољно да те не изгубим.

Понекад видим те када те нема,
Видим кад се у небо загледам.
Некад те случајно удаљим,
Да могу да те се нагледам.

Понекад те намерно удаљим;
Да те собом не повредим.
Некад те свету прећутим –
Да те с другима не поредим.

Понекад нешто напишем,
Само да теби то посветим.
Некада ниси са мном,
Али те ипак крај себе осетим.

Некада мислим да један живот кратак је,
Па још један пожелим.
Понекад мислим да овај служи –
Само да га с тобом поделим.

Марко Ђорђевић

Архитектонска техничка
школа, Београд

Ментори:

проф. Душица Јаковљевић,
проф. Сања Степановић
и проф. Славиша Жикић

МОЈ ГРАД

Кад се сунце спусти,
и цео поглед ти нестане у мраку
изнад дивнога града,
видећеш сваку звезду петокраку.

И у цик зоре,
док је месечев љубавник још увек млад,
видећеш лиснате хаљине како се вијоре,
и наш мали, прелепи град.

И док се јутро још увек буди
и диви се сваком сунчевом зраку,
док сваки човек за јутарњом кафом жуди,
видећеш лепоту само такву.

И док бијеш битке свога живота,
док свака муња изнад тебе сева,
осетићеш како те обузимају љубав и дивота
док шеташ тргом Смедерева.

Кад дођеш на север сам,
тамо ће те чекати једна једина,
иза ње Дунав,
а теби наспрам, Тврђава,
којом су господарили Ђурађ и Јерина.

А ако, ипак, одлучиш отићи,
вратити се своме родном лугу,
не заборави на нас,
чекаћемо те раширених руку!

Момир Јовић

Техничка школа, Смедерево
Ментор: проф. Лидија Ивановић

ПРОГОН ХВАЛОСПЕВА

Верујемо,
Стуштиће се сунце и на Словене,
на нашу умрлу двојину и проклету једину.
Ох, радости, ох, мученог блаженства,
Вашега имена, што га под маском држим,
Те га понекад, као крадом, прикрајам уз моје.
Читава племена проводе зиме по мемљивим
салама,
Сви до последњег дивљака
Погледе су упрли у тапацирана врата.
Постајем недијегетски кадар у сопственој
срећи,
Оној која се згрушава, скупља у јата,
Као у старачке пеге на рукама римских
свештеника,
Прогонитеља нас, изопачених,
Што смо се пристодушном дивили сунцу.
Сад као да грешна бивам и док Вас само
посматрам,
Покушавајући да упамтим Ваш избезумљени
лик,
У глави правим бакрорез, по којем после,
Као са клишеа, могу да Вас цртам...
А ја не персирам боговима, ни својим, ни
туђим;
Изгубљени у непрегледним степама
подругљивог,
На дистанци између тог подилажења и оног
свирепог тепања,
Находимо се безглаво пратећи звезде, вртећи
се у круг;
Звезде у својој глави, црвоточине у лобањи
Кроз које, на платно, продире делимична
слика света.

ОГЛЕДАЛО

Неотесани у својој суманутој срећи,
За нас свако пролеће постаје година нулта,
Сваке године богове сахрањујемо међу липе
у цвату,
Да се без раке даве у презасићеном,
лепљивом ваздуху,
На радост народа, док грозничаво градимо
нове тотеме,
Тупо урдарајући у сопствене шупљине.
Живимо у доба борбе против хвалоспева,
У доба избијања клинова из зидова,
Када кашикама стружемо позлату са икона,
У болесном грчу мисли, у безочној жељи да
обожавамо,
Градећи сопствени имагинариум соларис,
Кад нам ништа друго не бејаше дозвољено.

Мина Симендић

Школа за дизајн, Београд

Ментор: проф. Јован Марковић

ТЕМА IV

5. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: КРАТКЕ ПРИЧЕ

Улице Загреба, Сандро Парацик

ПРВА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ФОТОГРАФИЈА
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
Друга гимназија Сарајево
Ментор: проф. Емира Омерагић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОДЛАЗАК

Прва наџрада 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Јасно се сећам тог врелог јунског дана и несносне врућине која је избијала из усијаног асфалта док сам чекао трамвај на углу код Споменика и Четрнаесте. Неки неодређен мирис у ваздуху, помешан са добро познатим задахом градског саобраћаја, наговештавао је надолазећу летњу жегу која је нас, децу, тако силно радовала док смо одбројавали дане до пвочетка распуста. Можда је то само моја уобразиља, можда је то само склоност одраслог човека да сећања из детињства заогрне сентименталним мислима, дајући свему посебан значај и тражећи у томе некакву нарочиту симболику. Знам само да ми је тај дан у памћењу остао урезан као један од највредијих које сам икада доживео.

Интересантно је како се извесни детаљи, наизглед безначајни, у нашој свести задрже и након много година, док се неких других, битнијих ствари не сећамо. Памтим најразличитије појединости тог дана, па ипак никако не могу да се сетим о чему сам размишљао док сам се спуштао улицом од школе ка станици, иако ми се чини да је било нешто значајно. Био сам у журби и у страху да не закасим.

Професорка испрва није хтела да ме пусти да изађем са часа. Молио сам је упорно добрих пет минута, болно свестан да време пролази, а она је једнако одмахивала главом. Рекох јој тада:

„Мајка ми је болесна...”

Нешто јој се на лицу одмах изменило, би јој нелагодно, шта ли. Није се даље расправљала, само ми је уморним погледом показала на врата. Није ми требало двапут рећи.

На путу до болнице са грозничавим нестрпљењем бацао сам поглед на сат, но моје стрепње попримиле су јасан облик тек када се трамвај покварио усред вожње. Тог ми дана, изгледа, ништа није ишло од руке. Да продужим пешке није било сврхе, те сам се са све већим очајањем пребацивао са ноге на ногу не успевајући да се смирим. Кад је трамвај коначно кренуо, био сам убеђен да је све изгубљено.

Сат на зиду чекаонице уверио ме је у супротно док сам прилазио реду на шалтеру који ми се у том тренутку учинио дугачак као сам Кинески зид.

Видим то као да је било јуче: испред мене стоји мала девојчица са баком. У ручици стеже лутку и с времена на време ми се сти-

ОГЛЕДАЛО

дљиво смеши, кријући се иза женине хаљине. Подсећа ме на моју сестру. Тада је бака удари по руци и изгрди је што сиса прљави палац, а мени се пред очима указује слика мајке која у рукама држи тепсију док Јаца и ја утрчавамо у кухињу знојави и зајапурени, грабећи вреле колаче рукама лепљивим од прашине и трпајући их у уста по два одједном, па потом јуримо поново на улицу праћени грдњама.

Мајку су оперисали два дана раније. Од тада је нисмо видели ни Јаца ни ја. Мало даље у реду иза мене неко се закашља и учини ми се да чујем јецај. Девојчица са лутком наслања браду на бакину руку и шапатам је пита колико ће још чекати овако. Поглед јој лута по просторији, а мој се по ко зна који пут зауставља на часовнику. Петнаест минута.

Дланови ми се зноје. Док их тарем о грубу, испрану тканину на бутинама, осећам да су ми врхови прстију хладни као лед. Са сваким откуцајем казальке крв ми забубњи у ушима. Удишем дубоко. Са чела ми зној већ увећало капље и слива се низ врат. Не знам од чега ми је мајица мокра – од врућине или нестрпљења.

Бројим до десет, па до двадесет. До тридесет већ губим нит и не усуђујем се да погледам на сат. Онај детињи јецај који сам чуо малопре претворио се у плач. Девојчица испред мене шири своје огромне плаве очи и гледа ме радознано. Прстима уврће луткину косу.

У следећем тренутку више је нема испред мене. Дижем главу и као у бунилу видим жену како је хвата за руку и журним кораком одводи низ ходник. Осврнем се, кад преда мном – шалтер.

Човек иза стакла носи заслепљујуће белу униформу и на грудима плочицу са именом које не успевам да разазнам док прилазим готово трчећи. Масна црна слова подрхтавају ми пред очима. Он енергично маше рукама и одмахује главом. Нагињем се и чујем свој глас док му говорим кога тражим – умало да вичем. Руке му лете на све стране још жустрије, мршти се и с негодовањем одмахује ка вратима. Куца по стаклу и коцкастим прстом показује знак у црвеном оквиру. Спуштам главу и док са жаљењем гледам своје кратке панталоне и колена која извирују испод њих, до ушију ми као из даљине допире његов глас:

„...установа... Пристојно одевен!”

Осећам да ми лице гори. Прстима стежем пулт и покушавам да покренем језик, али уста су ми сува.

„Моја мајка...”, заустим беспомоћно, али ме човек у белом прекида одсечним покретом и управља поглед на жену иза мене.

Врелина избија из асфалта и пробија ми ђонове на патикама. Голи ми листови горе на сунцу док идем ка станици. Чвор у грлу нараста из минута у минут и више не могу да дишем. Гласан јецај отима ми се из груди; тело ми се тресе. Кријем се у сенци дрвета

ОГЛЕДАЛО

док ми сузе пеку лице и сливају се у потоцима низ образе. Осврћем се по станици замагљеног погледа, молећи се да ме нико не види.

Недалеко од мене у сенци другог дрвета стоји неки човек. И даље памтим његов сетан, изборан лик и очи које заиграше с nelaгодом. Из погледа сам му прочитао све.

Мислио је да ми је неко умро.

* * *

Следећег јутра ме из дубоког сна трже звоњава телефона. С тешком муком дигао сам главу у којој ми је и даље звечало. У довратку застадох готово заслепљен призором пред собом. Дневна соба била је окупана светлошћу. У зрацима, који су допирали кроз одшкринуту прозор, играле су честице прашине. Јаца је стајала на средини собе, држећи слушалицу у висини браде. Рамена су јој подрхтавала.

„Јацо! Шта је било?“

Коса јој запара ваздух кад окрену главу и управи свој изгубљени поглед према мени. Њене разрогачене очи тражиле су моје. У два слога унела је сву тугу овога света кад отвори уста и болним гласом прошапта:

„Мама!“

Ана Ефендић

IX гимназија Михаило Петровић Алас, Београд

Ментор: др Светлана Миловановић

УРОКЉИВО ОКО

Друџа наџраџа 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Када се *Урокљиво око* отворило и погледало наниже, није угледало врх свог носа које је кроз ноћ проклињало, грозно, јер му је допустило да га омаме небројени мириси који су изнебуха почели однекуд да допиру. Ти су мириси са собом носили признање, жаљење, изгубљеност и *Урокљивом оку* се учинише тешким. Ти су га мириси, међу којима су се назирали каранфили и јагорчевина, сећали на оно што је, безобзирно и лакомо, једном изгубило. Ти су га мириси пробадали попут стотину борових иглица, заривали му се под кожу и бдили над њим као густа, јесења магла оног дана кад је било презрено. Али сада је оно, гордо и надмено, презрело ове мирисе, јер као ни свој поводљиви нос, није им могло видети ни извора, ни пута и сматрало је да, тако бесциљни и недодирљиви, не беху вредни њега. *Далеко од очију, далеко од срца*, говорило је себи. А право је говорило! Јер да је само могло да их види, знало би да су ти мириси допирали из даљина које се његова тромост никад није дрзнула да савлада, из дубина које његова плиткост није могла ни да пронађе, ни да протумачи. А ни срца није имало, ни толико да би ови мириси могли да пробуде ишта више од тренутне помисли да је небригом својом учинило јаловом сваку прилику да икада са себе скине урок. У својој црној ветрометини, опустошеној невидљивим походима његове сметености против свега лепог што се икада до њега провукло, *Око* није схватало да срце никада није ни могло да има, јер, напослетку, оно није могло ни бити његово; *Око* је било несвесно да би срца било само док би га оно спремно делило и поклањало нежно, радујући се сваком његовом удару за другог и осећајући сваку његову сузу, увек топлу и чисту при додиру, и ехо сваког корака који би срце направило; *Око* није знало да би само срце исцрпљено непрекидним вучењем, преко мочвара, река и пустиња, хрпе блатњавог бусења икада могло бити довољно јако да то бусење понесе преко проређених честара и сушних корита до облака, где би, пак, поново засађено, брижним неговањем с пролећа родило златним плодом; *Оку* се учинило да би срце могло јурити, бацати се својим погледом на њ, гурати га и затварати у мрачним кутима својих одаја, учинило му се да би га могло држати на устајалом ваздуху иза зидова од попуцалог камења и да би оно и даље кучало

ОГЛЕДАЛО

исто, непрекидно, само за њега и његову похлепу. Похлепу која га је ту једнако бацила, низ амбис чијим је врхом некада ходио у свом одличју задобијеном у води бистрог, планинског језера те земље заувек изгубљене за његов траг. Јер, сред тих честара спрам којих је сунце о јутру сјало на цветне косине и широке врлети, светлост се тешко пробијала испод површине воде и иза завесе коју је према шуми чинио први ред дрвећа, остављајући тек толико да се назре неопрезна рибица која би као међу звездама, ноћу видљивим, одатле пливала међу ретким трачцима светла, или срна која би као у магновењу, лаким корацима, пришла ивици скровишта које је чинило дрвеће и погледала, дражесно и несигурно, крепко и суздржано, осећајно и кротко, на језеро; зато угледавши *Око*, а не видећи оно што беше крило испод тамне површине као амајлију под кошуљом, срна, којој би жао *Ока* које се ту само купало, беше привучена тајанственошћу посетиоца, тако ретког за те крајеве, приђе води ближе но што би се икад усудила да је ова била незаталасана и мрачно једнолична као иначе, чинећи пуку супротност овом пејзажу милом оку и уздрхталом на освежавајућем лахору. И *Око*, које је спази још док се међу сенкама врзмаше, нахрани и напоји срну, загледајући и гладећи је, и утону у мисли о љубави коју је одједаред спознало у пуној снази. И никада више *Урокљиво око* не угледа срну. Седећи на камену уз обалу усамљеног језера, неприступачно за сва њена ћушкања, тражње, сузе и ропце, видео је само о зениту као сопствену сену и само је о месецу слушао попут давно изгубљене баладе охридских трубадура што се за њега певаше и коју само он чу, глув за звезде које су у то језеро падале покисле. Крај *Ока* које је седело ту, мртво и осушено, но од срне ненапуштено, прохујаше лета и мразови, док је камен на коме је малаксавало, пропадао дубље у јаз сујете, све док не дотаче дно и збаци *Око* међу трошно стење у коме се и сада ломило.

А срна рањена беше.

Страхиња Гвоздић

Математичка гимназија, Београд

Ментор: проф. Јасмина Огњеновић

MARS

Treća nagrada 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Mars je četvrta planeta po udaljenosti od Sunca i druga najmanja u Sunčevom sistemu nakon Merkura. Dobila je ime po rimskom bogu rata — Marsu. Naziva se još i „Crvenom planetom”.

Mars ima dva relativno mala prirodna satelita — Fobos i Dejmos, koji se nalaze u relativno niskoj orbiti oko planete.

U rimskoj umetnosti Mars je najčešće prikazivan mahom kao nag mladić sa šlemom na glavi i mačem u rukama.

Andrej je uvek uvlačio nasleđene majice u farmerke. Bile su mu prevelike, a smatrao je da u velikim majicama izgleda ženskasto.

Pratio je Arona kroz hodnik kao psić. Skrivao se iza njegovih širokih ramena, ali je hteo da bude viđen. Hteo je da svi vide da mu ne mogu ništa. Aron se povremeno okretao – ili da proveri da li je ovaj i dalje iza njega, ili se nadao da će ga ostaviti na miru. Andrej se osećao kao da smeta, ali pozvan je, a za samostalno čitanje Aronovih izraza lica nije bio dovoljno hrabar.

Na drugom spratu našli su se sa Ivanom. Bio je iste visine kao njegov brat, ali to je bila jedina stvar koja im je bila zajednička. Ivan je bio mršav, tamne kose i oštih, čupavih obrva. Lice mu je bilo izduženo i svetlo. Aron je bio veći, širih leđa, svetle kose i širokog, oštrog lica u potpunosti prekrivenog pegama. Da konstantno ne izgleda kao da je u stanju da nekom polomi kičmu, ljudi bi ga verovatno zezali. Na Andrejevu sreću, Aron i Ivan imaju smisao za humor, a ova situacija je bila izuzetno smešna.

„Jovanović? Onaj mali? Što te smara za – ”

„Da. Kepec mnogo nešto glumi – nervira me. ” Aron se naslonio na zid pored Ivana i nastavio da priča.

Način na koji njih dvojica pričaju, Andreja je činio ljubomornim. Kada pričaju, ne izgledaju kao dva druga ili dva obična brata, izgledaju bliže, slobodnije, kao pravi blizanci. Kao da znaju tačno šta će drugi da kaže, i tačno šta će da odgovore. Kada sede jedan pored drugog, kolena im se dodiruju, a oni kao da ne primećuju. Ne izgledaju ni previše blisko – tačno onoliko da natera svakoga ko ih gleda da poželi da ima takvog brata ili druga, s kojim sve izgleda prirodno i lako. Andrej ih nije razumeo. Njegova braća su mala, i na to, vrlo iritantna.

Kad sedi blizu nekoga, i kad im se kolena dodiruju, on dobije strašan nagon da se pomera, vrpolji i nekako skloni.

OGLEDALO

„Andrej, kako, majke ti, puštaš Jovanovića da te proziva tako? Bukvalno samo da čutiš i da mu staviš ruku na rame, prestraviće se lik.” Ivan se nasmejao.

Kada bi Andrej nekome samo tako stavio ruku na rame, imao bi slomljenu ruku. Ivan to naravno zna, ali bio je dovoljno fin da se makar pretvara da je Andrej u stanju sam da se odbrani. To je bila stvar kod Ivana – makar je bio fin. Sa njim se nije osećao kao klinac koji se druži sa starijima da ga ne bi dirali. To je naravno, donekle i bilo tačno – Ivan, Aron i njihova ekipa nisu bili stariji, ali su odavali takav utisak. Bez takve jedne ekipe, bilo bi teško cvečarevom klincu da drugovima iz odeljenja bude bilo šta osim vreće za udaranje.

„Ma ne znam. Neću dramu. Neka priča šta hoće.”

To popodne, Andrej je vodio svoju braću kući iz škole. Taj posao ga je uvek iritirao, ali bio bi ponosan na sebe dok ih za ruke vodi preko pešačkog, vezuje Damjanu pertle, ili kada stoji pored njih dok sede u autobusu. Ljudi su im uvek oslobađali mesta i njemu bi se tada povremeno koja žena nasmejala, verovatno misleći kako je sladak i dobar što brine o braći.

Bio bi ponosan na sebe i kad bi pomagao tati na poslu – nameštao ukrasne trake, čistio makaze i kvasio sunde. Voleo je tu cvečaru. U njoj je odrastao, u njoj je pravio bukete mami za rođendan; u njoj je pravio herbarijum za prirodu i društvo; u njoj je, sa cvećem u kosi, naučio da radi kolut unapred.

Kada je krenuo u srednju, ubrzo je pred drugima tata postao čale, tatina cvečara ona čaletova rupa, a Filip i Damjan glupi klinci. Ubrzo je krenuo da se stidi čaletovih, u zeleno obojenih, ruku na roditeljskim sastancima i mirisa ruža kad dovede drugove kući.

Aron i Ivan se jedini nisu smeškali kad ih je doveo prvi put. Ivan se ponudio da promeni sijalicu koja je treperela, jer su tatu bolela leđa. Aron je pitao može li da ponese kući par ruža, da bi ih ispresovao i zalepio na Guns 'N' Roses poster.

„Zbog estetike!” rekao je. „Sad mi još samo pištolj fali, ali to će se lako naći!” Sva četvorica su se nasmejala. To je bila stvar kod Arona – nije ga bilo briga. Bolelo ga je uvo šta se o njemu priča, kako ga zovu i čiju bivšu muva. Sve dok je imao svoju kožnu jaknu, mogao je da bude viđen sa bilo kim i da radi bilo šta. On je znao ko je, a svako ko misli drugačije mogao je slobodno da mu kaže šta misli. Andrej je krenuo da se druži sa Aronom i Ivanom iz dva razloga – zato što niko više ne bi smeo da ga dira i zato što je hteo da bude kao oni. Jak, svojeglav i žilav; ali što je više vremena provodio sa njima i njihovom ekipom, to se više plašio da nikad neće biti takav, jer niko od njih nije se stideo svojih roditelja, braće, sestara ili sebe. Niko od njih nije bio agresivan da bi ispao jak, prosto su bili jaki, i to se na njima videlo.

Jedna Andrejeva drugarica iz osnovne škole je ušla u cvečaru i tražila buket karanfila sa malim belim dekorativnim cvećem. Damjan je

OGLEDALO

trčkarao iza Andreja po cvećari, pao i počeo da plače. Drugarica ga je brižno podigla i posle par minuta rekla: „Nemoj da plačeš više. Ti si veliki dečak; dečaci ne plaču.“ Andrej joj je dao buket.

„Ako to ikada ponovo kažeš, svega mi, zveknuću te. Ne plašim se da udarim žensko.“

Mina Todorović

Gimnazija *Patrijarh Pavle*, Beograd

Mentor: prof. Maja Mićović

MARS

Mars est la quatrième planète la plus éloignée du Soleil et la deuxième la plus petite dans le Système solaire, après Mercure. Elle doit son nom au dieu romain de la guerre – Mars. On l'appelle « La planète rouge ».

Mars possède deux satellites naturels relativement petits - Phobos et Déimos qui orbitent relativement près de la planète.

Dans l'art romain, Mars est le plus souvent représenté souvent comme un jeune homme nu, avec un casque sur la tête et une épée dans les mains.

Andrej rentrait toujours ses t-shirts hérités dans son jean. Ils étaient trop grands pour lui et il pensait qu'avec ces grands t-shirts il avait l'air féminisé.

Il a suivi Aron dans le couloir comme un chiot. Il se cachait derrière ses grandes épaules, mais il a voulu être aperçu. Il voulait faire comprendre à tous qu'ils ne peuvent rien lui faire. De temps en temps, Aron se retourna – soit pour vérifier si celui-là était toujours derrière lui, soit parce qu'il espérait qu'il le laisserait tranquille. Andrej avait l'impression comme s'il dérangeait, mais il a été invité et il n'a pas été assez courageux pour lire lui-même les expressions faciales d'Aron.

Au deuxième étage, ils ont rencontré Ivan. Il avait la même taille que son frère, mais c'était bien la seule chose qu'ils avaient en commun. Ivan était maigre, aux cheveux foncés et sourcils pointus, broussailleux. Son visage était allongé et clair. Aron était plus costaud, avec un dos plus large, aux cheveux blonds et au visage aigu, large, complètement couvert de taches de rousseurs. S'il n'avait pas constamment l'air de pouvoir casser le dos à quelqu'un, les gens se moqueraient probablement de lui. Heureusement pour Andrej, Aron et Ivan avaient le sens de l'humour, et cette situation était extrêmement drôle.

« Jovanovic ? Le petit ? Celui qui t'embête avec - »

« Oui. Le petit se la raconte beaucoup – il m'énerve. » Aron s'appuya contre le mur à côté d'Ivan et continua à parler.

La façon dont ces deux-là parlaient rendait Andrej jaloux. Lorsqu'ils parlaient, ils n'avaient pas l'air de deux copains ou deux simples frères, ils semblaient plus proches, plus libres, comme de vrais jumeaux. C'était comme s'ils savaient exactement ce que l'autre allait dire, et exactement ce qu'ils allaient répondre. Lorsqu'ils étaient assis l'un à côté de l'autre, leurs genoux se touchaient, et ils ne semblaient pas s'en apercevoir. Ils n'avaient l'air trop proches non plus – juste assez pour que n'importe qui qui les regarde ait envie d'avoir un tel frère ou un tel ami, avec qui tout semble naturel et simple. Andrej ne les comprenait

MIRROIR

pas. Ses frères étaient petits, et en plus de cela, très irritants. Quand il était assis à côté de quelqu'un et lorsque leurs genoux se touchaient, il ressentait une terrible envie de bouger et de s'agiter, et de trouver le moyen d'y esquiver.

« Andrej, s'il te plaît, comment tu laisses Jovanovic te provoquer ainsi ? Littéralement, si seulement tu posais la main sur son épaule sans dire rien, il serait mort de trouille, le mec. » Ivan a souri.

Si Andrej posait simplement sa main sur l'épaule de quelqu'un comme ça, celui-ci aurait le bras cassé. Ivan le savait ça, bien sûr, mais il était suffisamment gentil pour au moins prétendre qu'Andrej était capable de se défendre tout seul. C'était son truc à Ivan – au moins, il était gentil. Avec lui, tu te sentais pas comme un gamin qui traîne avec les grands juste pour se faire protéger. Quoi que, c'était un peu vrai – Ivan, Aron et leur bande n'étaient pas plus grands, mais ils en avaient l'air. Sans une telle bande, il serait difficile pour un gamin de fleuriste d'être d'autre chose qu'un sac de boxe pour ses camarades de classe.

« Mais, sais pas. Je veux pas d'histoires. Laisse-le raconter ce qu'il veut. »

Cet après-midi-là, Andrej raccompagnait ses frères de l'école. Ce travail l'irritait toujours, mais il était fier de lui quand il les conduisait par la main sur un passage piéton, faisait les lacets à Damjan, ou quand il se tenait debout à côté d'eux alors qu'ils étaient assis dans le bus. Les gens leur laissaient toujours la place, et à ce moment parfois une femme lui souriait en pensant probablement combien il était mignon et gentil à s'occuper de ses frères. Il était fier de lui aussi lorsqu'il aidait son père au travail – en posant des rubans décoratifs, nettoyant les ciseaux et en mouillant les éponges. Il aimait ce magasin de fleurs. Il y a grandi – y a fait des bouquets pour l'anniversaire de sa maman ; l'herbier pour les SVT ; avec des fleurs dans ses cheveux, il y a appris de faire la roulade.

Quand il a commencé le lycée, papa est très vite devenu le vieux devant les autres, le magasin de fleurs de papa le trou de mon vieux, et Filip et Damjan, ces petits cons. Rapidement, il a eu honte des mains peintes en vert de vieux aux réunions de parents, et de l'odeur des roses quand il ramenait ses copains à la maison.

Aron et Ivan étaient les seuls à ne pas se moquer quand il les a ramenés chez soi pour la première fois. Ivan s'est proposé de changer l'ampoule qui scintillait, car papa avait mal au dos. Aron a demandé s'il pouvait prendre quelques roses pour les presser et coller sur son poster Guns 'N' Roses.

« Pour l'esthétique ! » Il a dit. « Il ne me manque plus que le pistolet – ça sera facile de trouver ! » Tous les quatre ont ri. C'était ça Aron – il s'en fichait. Il n'avait rien à faire de ce que les autres disent de lui, comment ils l'appellent et dont ça a été l'ex qu'il draguait. Tant qu'il avait sa veste en cuir sur lui, il pouvait être vu avec n'importe qui ou faire n'importe quoi. Il savait qu'il était, et quiconque pensait le contraire pouvait le lui librement. Andrej a commencé à traîner avec Aron et Ivan pour deux raisons – plus personne n'osait pas l'approcher et parce qu'il voulait être comme eux. Fort, têtu et robuste ; mais plus de temps il passait avec eux et leur bande, plus il craignait de ne jamais devenir comme ça – car aucun d'entre eux n'avait honte de ses parents, de ses

MIRROIR

frères, sœurs, ou de soi-même. Aucun d'entre eux n'était pas agressif pour avoir l'air fort, ils étaient forts tout simplement, et cela se voyait sur eux.

Une copine de l'école d'Andrej est entrée au magasin de fleurs et a demandé un bouquet d'œillets avec petites fleurs blanches décoratives. Damjan a couru à gauche et à droite dans le magasin derrière Andrej, il est tombé et commencé à pleurer. Sa copine l'a soulevé soigneusement et après quelques minutes, elle a dit « Ne pleure plus. T'es un grand garçon, les garçons ne pleurent pas ». Andrej lui a tenu le bouquet.

« Si jamais tu le répète, je te jure, je vais t'en coller une. J'ai pas peur de frapper une fille. »

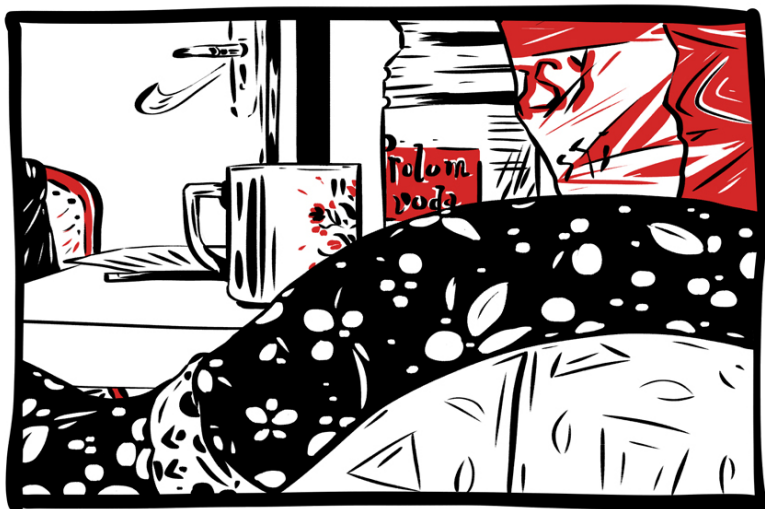
Mina Todorović

L'école secondaire <<Patriarche Paul>> Belgrade
Mentor: professeur Maja Mićović

Traduit : Marko Šijan

L'école secondaire <<Patriarche Paul>> Belgrade
Mentor: Marija Krstić, professeur de français

ОГЛЕДАЛО

Вода на столу, Стефана Латновић

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД

Школа за дизајн Богдан Шупут Нови Сад

Ментор: проф. Соња Ардан

„SUDBINA VODI ONE KOJI HOĆE, A VUĆE ONE KOJI NEĆE”

Pohvala 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Novorodenče je plakalo. Klota, Laheza i Atropa stajale su nad njim i u svojim rukama držale nit njegovog života. Jedna ga je isprela, druga merila, a treća će, kada za to vreme dođe, nit makazama prerezati. Kod starih Grka sudbina je bila ono što je čoveku dato po rođenju. Dela čovekova utiču na sam život, ali on nije mogao da pobegne boginjama koje bi, po svršetku života, kada se nit preseče, postale boginje smrti. Zanimalo me je, pre svega, samo poreklo sudbine i kako je ljudski um njeno značenje spoznao.

Odgovor sam pronašla u čovekovoju smrtnosti i u činjenici da su sve legende, mitovi i priče osudbini, bile one o starogrčkim mojrama, staroslovenskim suđajama, ili bićima iz drugih, drevnijih kultura, bile povezane sa smrću. Predstave tih bića ogledale su se u ljudskoj predstavi same smrti: i mojre i suđaje najčešće su prikazivane kao ružne, mršave starice. Zapravo je i jedina izvesna sudbina svim ljudima druga godina urezana na crnom mermernom spomeniku, i jedina sudbina pred kojom kolena klecaju od početka života jeste njegov kraj. Sudbina svakoga je smrt, i smrt uzima sve, i one koji je prihvate, i one koji od nje beže.

Polazeći od tog jednog zakona, sile koja na kraju svakome uzme život bez njegove reči, pomislilo bi se da ona isto tako upravlja životom dok on traje. Čovek najčešće, može se reći, svaljuje krivicu na sudbinu kada stvari ne idu dobrim tokom, a mnogo joj se ređe zahvaljuje na dobrim ishodima u svom životu. Isto tako, veruje da je svaka prepreka koju mu sudbina na životni put baci zapravo skriveni blagoslov, pa se još i teši onim poznatim da se „sve dešava zbog nekog razloga”, za koji se često, ako ne i uvek pretpostavlja da je dobar. A šta je onda sudbina nego pokušaj jednog malog čoveka da kaos i nepravilnosti univerzuma i događaja pripiše jednom nepogreešivom i nikada slučajnom, neumitnom zakonu sudbine? Deo tereta i odgovornosti čovek tako skida sa svojih leđa i živi mirnije znajući da njegovim životom upravljaju sile van njegove kontrole, a ne on sam. Ovakvo shvatanje sudbine je, čini mi se, najučestalije, no

OGLEDALO

mislim da mu pojam "sudbina" sasvim ne pristaje. Naziv koji bi se mnogo bliže odnosio na poimanje sile koja je tako usko povezana sa našim poimanjem smrti bio bi usud.

Usud, kao deterministička sudbina, ne ostavlja prostora za slučajnosti, proizvoljnosti, niti slobodan čin u univerzumu.

Ispostavilo se tako, da sudbina nije jedna stvar, ista za svakoga. Naprotiv, o sudbini ne možemo govoriti ako ne shvatimo širinu raznih shvatanja koje ona sa sobom donosi. Neke od tih shvatanja nije moguće preciznije nazvati, kao što je bio primer sa usudom, ali to ne menja činjenicu da su ona različita.

Smatram da je opasno složiti se sa tim da je sudbina neka nepoznata sila koja nama upravlja kao marionetama, da deluje izvan naše volje ne obazirući se na pokušaje da joj se odupremo.

Posledice ovakvog razmišljanja, najviše zastupljenog u stoičkoj filozofiji, su velike i neretko čoveku idu na štetu. Misleći da je sloboda koju ima iluzija, on upada u opasnosti pasivnog i neispunjavajućeg života, ne prihvatajući odgovornosti i posledice svojih dela. Dok to čini, čovek propušta sudbinu u njenom drugom, optimističnijem značenju, a to je da sudbinu mi ispisujemo svojim odlukama. Ova sudbina nije stalna i tvrdoglava, već su njeni putevi mnogobrojni, neki laki i ravni, neki puni izazova. Sudbina je posledica našeg reagovanja, odgovora i odluka na situacije i dešavanja koji su izvan naše kontrole i koje nismo tražili, kao što je izbor roditelja, uslovi u kojima smo rođeni, naš izgled, inteligencija, interesovanja, itd.

Šopenhauer je to najbolje rekao: „Sudbina meša karte, a mi igramo“. Tako je zapravo naša sloboda izbora ključna u ispunjavanju naše sudbine, a nju stvaramo biranjem načina kako ćemo se nositi sa stvarima koje nismo mogli da biramo. Još jedno, meni najdraže, objašnjenje sudbine i loših karata koje nam ona deli, jeste citat Lemoni Sniketa iz jedne od njegovih knjiga za decu:

„Sudbina je kao neobičan, nepopularan restoran, ispunjen čudnim konobarima koji vam donose stvari koje nikada niste tražili i ne volite uvek“. I u ovom svom značenju sudbina ne čeka nikoga.

Ona je nužnost koja proizlazi iz naših odluka. Možemo reći da oni ljudi koji o svojim odlukama promišljaju i iza njih stoje, sudbina vodi, a one koji su ishitreni u njihovom donošenju i odbijaju da se suoče sa posledicama, sudbina vuče.

Kada govorimo o značaju slobode izbora, značajno je to da su čak i mojre, koje su i grčkim bogovima ulivale strah u kosti, svakom čoveku ostavljale pravo na lične izbore i mogućnost da sam bira puteljke koji će ga odvesti do glavnog puta, tj. ispunjavanja sopstvene sudbine. Sudbina u ovom slučaju može biti i životni poziv, nekakav set predispozicija sa kojim se čovek rodi da bi u svetu dostigao svoj potencijal i odigrao svoju ulogu. Beskrajni su primeri umetnika, naučnika, doktora i drugih koji su

OGLEDALO

se i pored snažnog protivljenja tom unutrašnjem pozivu ipak na kraju, zbog raznih čudnih okolnosti i ličnih izbora tom pozivu predali i tako doprineli čovečantvu i ostali zapisani u istoriji. Za njih kažemo da ih je „sudbina izvela na pravi put“. U tom smislu je čovek koji ne prati svoju sudbinu nesrećan jer se protivi svojoj prirodi. Najočigledniji prikaz ovoga jesu ljudi nadareni kreativnošću, koji često trpe psihičke posledice ukoliko odbijaju ili nisu u mogućnosti da tu svoju kreativnost iskoriste i stvaraju. Ne prateći svoj, sudbinom predodređeni, put, oni pate dok ih sudbina bezuspešno vuče za sobom.

Kada sam, napokon, bila zadovoljna svojim otkrićem porekla sudbine i nekih od njenih interpretacija, ostalo je pitanje mog stava i onoga u šta verujem. Nije me iznenadila činjenica da se ovo pitanje pokazalo najzahtevnijim. Sa moje tačke gledišta, iskaz "sudbina vodi one koji hoće, a vuče one koji neće" tačan je u svim svojim značenjima reči sudbina. Bilo da se radi o usudu, sudbini kao posledici naših odluka ili životnom pozivu, bilo da je u pitanju stoičko ili optimistično shvatanje sudbine, činjenica je da je čoveku teško da živi bez nje jer je strah od nezvesnog i potpune kontrole nad svojim životom strašniji od bilo kakve zle ili dobre sudbine.

Gordana Stojanović

Zrenjaninska gimnazija, Zrenjanin
mentor Gordana Dunai

САТОВИ УБИЈАЈУ ВРЕМЕ

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Човек не нестаје тек тако после смрти иако после свега делује тако. Може се рећи да неки од њих живе вечно, било то кроз сећање или кроз дела која су оставили иза себе.

Ако икада чујеш моје мисли, немој се устручавати, покушај да разумеш. Није све огледало стварности и онако како се причињава. Разум ми ћути, желим да прозборим коју реч, али неки невидљиви зид ме спречава у томе. Сене се гомилају у мојој глави, а са друге стране губе у некој рупи малог мозга. Стварност, као и тупо време, уме веома да боли, зато бежим негде далеко, тамо где казаљке сата не могу да се склопе и одброје минуте. Бежим тамо где моји откуцаји срца могу бити смиренији, једва чујни у сазвежђу тишине, тамо где нема истрајалих секунди, већ само покоји залазак сунца. Опет моје размишљање, исти пут, али као да је друга улица, непозната мојим зеницама. Путујем кроз неко чудно време које одаје слику пролазности. Бетон је хладан, а моја стопала вреда, тај контраст у пар наврата натера моје тело да осети већ познату језу. Осмех се сједињује са пригушеним ваздухом домске собе, а ја ћутке седим и гледам у још неискварени пејзаж испред себе. Питам се, где одлазе оне душе које лутају непрестано. Свесни смо тога да је све пролазно, да живот не може бити вечан, али шта је са оним људима који заправо живе вечно? Живе на старим сликама умазаним капљицама јутарње кафе или пак у самом ћошку већ пропале полице. Нестаје тело, али душа је ту негде, осетиш је у ваздуху док прстима прелазиш преко старе грамофонске плоче. Паркет шкрипи, а теби као да је у уши ушла најдивнија мелодија. Све је некако застарело уз мали сточић крај којег леже пожутеле хартије умазене проливеним мастилом. И док пешчани сат полако одбројава ситне тренутке допуштајући да песак прође кроз невидљиви круг вечности, баш тада ти кроз мисли пројуре нека добро позната лица. Волела бих да живот буде попут брода, отпловиш из мирне луке ко зна куда, али моје мисли нису препознале даљи ток, ни тај мој замишљени брод не може заувек пловити. После њега, негде у дубини мора остаће олупина, пар дасака које приказују сцене из давне прошлости. Питам се, може ли нека особа бити попут сакривених писама стављених у којекакву временску капсулу и остати крај тебе заувек. Смешно

ОГЛЕДАЛО

је што се моја машта и не слаже баш са старим сатом окаченим изнад труле ламперије. Књиге су у ствари одраз вечности, иза њих се крију лица која и дан-данас ходају по местима на којима су речи написане. Личности иза којих су остала бројна дела овековечивши нашу књижевност и богатство разума. Тамо где видиш осмех када се заврши последње поглавље и заклопи корица, тамо видиш и лице оног ко је за тај осмех заслужан. Дакле, из дана у дан све смо старији, све зрелији, не можемо тек тако зауставити часове како не би пролазили. Живот је попут реке која неприметно тече, понекад остају неке успомене, пожутеле слике или који фотоапарат као сведок нечијег постојања. Уживај у животу и срећи док су ту, јер се они не враћају никада.

Док воз пролази замишљеним шинама, ја седим и гледам старе албуме, приче и који стих написан на салветама у тренутном нале-ту инспирације. Ко зна колико је прошло времена од када је оловка додирнула мекани папир, али знам да та особа остаје вечна, јер је дело иза ње вечно записано.

Невена Николић

Уметничка школа, Ниш

Ментор: проф. Марија Глицић

СЕЋАШ ЛИ СЕ

Похвала 5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Седео је за својим столом, који је већ познат у луци у тој старој кафани „Судбина” као само његов. Па, како би и могло бити другачије када је тамо седео већ неколико дана уназад. Да је неко и хтео, не би могао ту да седне. Глава му је пливала у облаку дима кроз који је гледао светлцуавим очима. Људи који су долазили у кафану нису знали од чега му више сјаје очи - да ли од дима толиких цигарета које је господин Јањић пушио већ трећи дан за редом, или од свих тих празних ракијских чаша које стоје на његовом столу. Али, искрено, нико није ни обраћао толико пажњу, јер се стапао са околином, дошао је тамо као и остали, да би попио или појео нешто.

Поноћ је већ одавно прошла. Кафана се испразнила. Остали су само он, господин Јањић и газда Мирко. Газда, због неких сећања и неког старог пријатељства, не жели да га истера, иако је кафана већ одавно затворена. Чини се да цела варош спава сем неког црва који буши газда Мирку столове већ годинама, господина Јањића и њега.

Гледа га и не зна зашто само ћути и не помера се. Ако ћути гост, ћути и газда важило је као правило код најбољих кафеција. Познавао га је већ толико година, знао сва његова ћутања, успоне и падове, али никада оволико дуго није ћутао. Негде дубоко у себи почињао је да брине, али није хтео себи да призна да можда нешто није у реду па је настављао свој посао. Наслонио је лакат на шанк исцрпљен од дугачког радног дана, а већ трећег дана без поштеног сна. Држи главу, да му случајно не побегне из месарских шака, ширећи прсте у покушају да некако имитира свој јастук који га чека код куће. Молио се у себи, онако више у подсмеху него искрено „Молим те, Боже, пошаљи њега и мене кућама, да могу већ једном да се наспавам као човек, а не да чамим на лакту овде сам. Ево, мање ћу јести саламу, обећавам ти”, настављао је у очају када му је већ и сопствена глава постала претешка.

Понављао је то већ трећу ноћ, али безуспешно. Господин Јањић је седео непомично, гледајући право кроз прозор кафане. Помислио би неко да можда није ни трепнуо. Палио је цигарету за цигаретом, пунио је пепељаре једну за другом, а просторију испуњавао димом који се толико усталио да он и газда више нису ни знали за други ваздух. Око њих је настајао облак дима који је сваком испушеном

ОГЛЕДАЛО

цигаретом постајао све гушћи и бељи. Дан је одавно сменила ноћ, цела варош већ одавно спава у својим топлим креветима. Цела варош, сем газда Мирка чија глава испада из оне његове шаке, а он се сваки пут прене на тренутак па промумла по навици: „Шта ћемо данас комшија?” и поново се враћа у свој немиран сан. Изгледа да се чак и фењери у кафани успављују. Један по један полако се празне и гасе сами од себе, један за другим. Једино господин Јањић стоји мирно и без промена на лицу. Очи му сјаје од месечеве светлости.

Већ је седам сати ујутру. Онај, већ свима познати старац, толико стар да нико више и не зна колико му је година, свако јутро, по обичају, креће тренутак пре изласка сунца из свог кућерка на крају улице и редом гаси све фењере по вароши. По ходу изгледа тако да се не зна да ли је уморан од раног устајања или од мучног живота и оседелих бркова.

Завршио је са свим фењерима па се, поштујући свој јутарњи обичај, упутио ка газда Мирковој кафани, као прва муштерија сваког дана. „Мирко!”, тихо је узвикнуо старац храпавим и промуклим гласом. На то, газда Миркова рука испусти његову главу, на шта се он пробуди из бледог сна и видевши старца скочи са своје столице почињући одмах да брише шанк. „Седи стари, седи. Изволи, је л' би нешто попио, појео?” упитао га је газда. „Ма нека, нека”, полако намештајући се за шанк, који се већ блистао од брисања. Кад се сместио, питао га је: „Него, кажи ми... Он се није мрдао?”, тихо је изговорио климајући главом ка господину Јањићу готово неприметно. Газда Мирко је једва подигао главу и разочарано му одговорио: „Није” и наставио је да брише своје чаше. „Па шта ради?”, упитао је старац. „Колико дуго већ седи за тим столом?” питао је знатижељно. „Три дана” одговорио је. „Три дана!” поновио је са великим чуђењем. „Видим, решио је да се напије”, рекао је показујући на све оне чаше на столу. „Није пио. Није попио ништа. Тражио је од мене само да му донесем чаше ракије напуњене водом. Тако стоје за столом и он просипа од тада једну по једну”. „Занимљиво”, рекао је старац док је увртао бркове иако га, заправо, није занимало шта се дешава, пошто је дошао да проговори са неким коју реч, да би му брже прође још који минут живота.

Сунце се полако диже изнад хоризонта. Град добија нову боју. Све се поново враћа у живот, постаје веселије. Птице певају своје јутарње песме поздрављајући највредније морнаре који испловљавају из мале луке. Све почиње испочетка сваким даном изнова, новом приликом за срећу, приликом за стварање нових успомена. „А, шта он гледа толико?”, почињао је поново старац са питањима, прекидајући умирујућу јутарњу тишину у којој се чују само таласи мора како ударају о камену обалу и понека песма птица. „Гледа тамо нешто своје. Откуд ја да знам. Ма, знам, не гледа ништа, него му

ОГЛЕДАЛО

се само тако зауставио поглед. Биће он добро”, одговорио је газда Мирко, покушавајући на неки начин и себе да убеди да је све у реду.

„Ништа онда, идем ја својој кући, па ћу доћи вечерас да видим да ли се шта променило”, рекао је старац, излазећи полако старачким кораком из кафане. Мирко је узео празну пепељару и заменио је ону стару од јуче. Притом је испало много пикаваца. Било их је свуда, по столу и по земљи. Видевши то, Мирко уздахне беспомоћно и упита весело Срелета, кога је звао тако искључиво када су сами: „Среле мој, да нећеш можда данас што јести? ”, на шта је он само одмахнуо руком не склањајући поглед са хоризонта. Мирко на то само слегну раменима и са осмехом на лицу се врати до шанка, мумлајући у браду и чешући велики стомак: „Како може да не једе тако дуго? ”, запитао се док је већ у следећем тренутку стављао парче саламе и сира у уста.

Нови је радни дан. Људи почињу да долазе размишљајући о томе како је људима који раде као конобари увек досадно. Али Мирку није. Радио је свој посао свим срцем. Желео је да упамти сваку муштерију, да запамти њено име и наруџбу. Тако изврсног газду, људи нису сретали често. Када неко уђе у његову кафану први пут, Мирко га дочекује као најближег, а ако су се пре видели, онда насмејано изговара његово име и поставља увек исто питање: „Је л' исто као и прошли пут? ”. Сви су га сматрали мајстором у свом послу.

Комшија господина Јањића долази до шанка и одмах се смешта на своје место у кафани, не обраћајући пажњу ни на кога. По обичају изговара: „Једно точено, Мирко”. Мирко не реагује на то, већ стоји мирно, уморан од неспавања. „Точено једно, Мирко!”, довикује гост. Газда се тргао и одмах послужио наручено. Гост га је погледао чудно...

Вече одмиче, пролазе сати. Још мало па ће поноћ. Комшија Раша пије своје четврто пиво ове вечери и тражи пето. „Још једно!”, узвикнуо је, али газда опет не реагује. Раша, погођен чињеницом да га газда није чуо, а и несвестан свог пијанства, скоче са столице и хвата Мирка за крагну. Повукао га је толико јако да су неки шавови почели да пуцају. Виче му у лице: „Је л' си ти глув данас? Шта ти се дешава? ”. Мирко је задрхтао јер се уплашио да је Раша овога пута заиста опасан. Одговори му са страхом у гласу: „Јања наш, наш Јања, нешто му се дешава, не знам шта. Неће да говори...”. На то му Раша одговара: „Ма, пусти га, он се то завитлава са тобом. Знаш какав је, шта ти је, па цео живот се шали са нама. Него, ајде, ти мени сипај још једно обично точено”. Мирко покушава да се осмехне и каже: „Вероватно си у праву” и даје ново пиво Раши.

Још један дан је прошао, већ четврти како господин Јањић седи на истом месту. Време је да се кафана затвори, па сталне муштерије полако крећу својим породицама. Старца није било. Нема ко да упали фењере ове ноћи, али су се варошани на то већ навикли.

ОГЛЕДАЛО

Старац све чешће заборавља на своју дужност или се успава па се сви запитају да ли је још увек жив.

Газда Мирко излази носећи пијаног Рашу. Обојица седају на стенице испред гостионице и пале по цигарету. „Је ли, шта је са оним дедом, опет ли се успавао? Само да није умро” изговара Раша. „А, није ваљда”, одговара Мирко. „Шта би овде било ко од нас без њега, како бисмо ишли улицама? ”. „Ја бих са цигаром. Она је моја водила у животу, сунце у мраку, облак на сунцу”, изговорио је Раша глупу шалу несвестан онога што прича. Можда је ту и било неке истине. Раша је остао сам, а Јања и Мирко су имали жене и децу. У шали је често изговарао: „Имам ја три ствари у животу и то ми је доста. Прве две ствари су ова два човека, а трећа су цигаре и пиво”, а потом се смејао својој шали, не схватајући озбиљно да има њих двојицу.

Обојица су се тргнула из замишљености када су догореле цигаре почеле да им пеку прсте.

„А, Јањи, шта је?” упита Раша.

„Не знам. Седи ту већ четврти дан и ништа. Нити једе, нити пије, само пуши”, одговорио му је Мирко.

„А јеси ли био до његових?”

„Ма, нисам. Не могу да идем, морам да чувам кафану, а треба и својој кући да идем, нисам ишао већ четири дана, заборавио сам како кревет изгледа. Била је јуче моја жена да ми донесе другу одећу. Чекам док не оде Среле, па ћу онда својој кући, код жене и деце”, објаснио му је Мирко.

„Добро онда, ништа, идем ја својој кући”. Затим се окреће ка кафани и не видећи ништа од мрака виче у Јањином правцу: „Шта је било, Јањо, да ли си направио неку глупост код куће, па те жена истерала? Баш сам се питао кад ће то да се деси. Ништа, седи ти овде код Мирка. Имаш за мезе колико ти је воља”. Смејући се, Раша полако одлази својој кући.

Мирко улази у кафану и закључава врата са унутрашње стране и, повлачећи завесе, пита Јању: „Је л' хоћеш да једеш нешто сада?” пошто нема никаквог одговора, узима сецкан сир, саламу и погачу и ставља је на сто. „Ево ти, па једи ако огладниш, немој само да мислиш толико. Нећу ја да ти сметам, идем да спавам”. Одлази иза шанка, просипа мало сламе и преко тога ставља дебело ћебе и леже. „Лаку ноћ, Мирко”, каже Среле. „О, па пријала ти је храна, добро. Лаку ноћ, Јањо мој”, окреће се на леђа и мумла себи у браду, „што ли се нисам сетио раније да направим овај кревет, него спавам три дана на столица”.

Прошло је већ доста времена од када је Мирко легао. Али, он одувек има проблема да одмах заспи, а против тога се бори песмом. Певао је неку стару народну песму тихо, само да њега омета, да га не чује нико, а довољно гласно да он не чује друге. Причали су да му

ОГЛЕДАЛО

стомак, због величине, увек спава, а глава увек ради, па зато не може да одмори мисли. Иако у почетку чује неки чудан глас, не обраћа пажњу на то и наставља да пева. „Сећаш ли се, Мирко” изговара тихо Јања, на шта он усхићено и изненађено одговара свом другу који је проговорио након четири дана:

„Среле, јеси то ти? Чега је л' се сећам?”

„Сећаш ли се како смо били млади, леви, срећни и како смо уживали у животу нас тројица, а онда сам нашао своју прву љубав и тада сам постао најсрећнија особа на свету?”

„Ма, сећам се, наравно, друже мој. Све си ми то већ причао”, изговара Мирко, некако већ навикао на Срететова присећања и његову неизмерну љубав према његовој жени.

„Сећаш ли се да сам тад био најсрећнији, тада када сам је упознао? И поред свађа које смо имали, увек смо причали и из тога излазили још јачи јер смо се волели безусловно”.

„Сећам се”, изговара исто тако тихо као што говори Среле, не схватајући шта његов пријатељ жели да каже.

„Е, онда смо се венчали”, настављао је говорећи све спорије дрхтавим гласом. „Добили смо децу и постао сам срећнији него што сам икада мислио да могу бити. Мој живот је коначно добио смисао. Једно другом смо подарили безусловно љубав. Чувам успомене на сваки дан проведен са њом. Заволео сам живот због ње. Памтим и осећам сваки њен додир и пољубац. Сваку интимност”.

Мирко, не знајући шта се дешава, изговара збуњено: „Ма, знам, Јањо мој, знам... Ти мени сваки дан причаш о њој. Што онда не идеш својој кући, код ње и деце?”

„Је л' се сећаш да сам ти ово све већ причао безброј пута?”, рекао је господин Јањић, само Мирку и Раши познат као Среле, као да уопште није чуо шта му је Мирко одговорио. Мирко, сада већ мало узнемирен, поново одговара: „Сећам се, наравно, свега се сећам. Па ти њу волиш највише на свету”.

„Е, тога више нема”, изговара Јања плачући гласније него што га је Мирко икада чуо.

„Шта то причаш, Јањо? Како нема? Па зар тако да...” изговара уплашено Мирко.

„Тога више нема и никад неће бити!”, прекинуо га је Среле у сред реченице јер ништа више није могао да чује од заглушујућих гласова у својој глави... „Нема више, Мирко. Они су мртви. Брод је потонуо”, изговарао је те речи док су му се сузе сливале низ лице уздрхтало од бола. Мирко је прогутао кнедлу у грлу и неуспешно покушавајући да устане, успео је на тренутак да види Јању. Његов пријатељ се тресао, сав уплакан, седећи на столици и гледајући у своје руке. Већ у следећем тренутку зачуо се пуцањ. Мирко је изbezумљено потрчао ка свом пријатељу који је лежао на поду у локви крви обасјан месе-

ОГЛЕДАЛО

чином која је продирала кроз кафанске прозоре. У очајању, пао је поред њега на под.

„Зашто Јањо, зашто? !”, понављао је плачући као дете. Мисли су му навирале. Раздирала су га питања зашто раније није причао са њим, зашто му је дозволио да ћути, зашто. Покушавао је да заустави крв која је све брже напуштала Срелетово тело држећи његову главу уз своје груди и несвесно се клатећи напред-назад као мајка која покушава да умири своје дете...

„Сећаш ли се? ”, изненада је прошаптао Среле борећи се за дах.

„Сећам се, најбољи мој, сећам се свега”, једва је кроз зубе истиснуо у потпуном очајању.

„Од сада се сећај и мене”, изговорио је Јања затварајући очи које су напуштале последње сузе клизећи низ бледе образе док је издисао...

Павле Ђорђевић

Математичка гимназија, Београд

Ментор: проф. Јасмина Огњеновић

Pohvala 5. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

*

Gledaš trku mrava. Tepih je crven, parket žut. Visiš po navici s nedavno lakiranih vrata.

„Što si majmun?“

Skidaju ti ruke sa štokova. Zabrana pentranja na vrata i gledanja iz ptičje perspektive do daljeg.

Pogledom pratiš uznemirenu muhu. Dok uzimaš mlatilicu, muha raste i raste i pretvara se u olinjalu staricu pokrivenu poderanom tamnom spavaćicom. Brat jede grah, mama briše stol, ne vide čudnog gosta i kao zarobljenici ponavljaju iste radnje. Starica-muha pristavlja kafu i priprema doručak uz nevjerovatno poznavanje kuhinjskog rasporeda. Neusklađenim pokretima drhtavo potkiva tvoj strah.

„Ko, ko ste vi? Jeste li o. . ovdje već bili?“

„Sinko, zar me ne poznaješ, ja, ja sam tvoja vjerna pratnja, Savjest.“

Starica širi ruke da te zagrlji, bježiš prema vratima koja su zaključana, penješ se na njih, ali ne možeš pobjeći. Kao upozorenje, pred kraj, klonulo ispuhuje tri rečenice i nestaje:

Sakrit ću ti lopte.

Ne jedi masno.

Neka ti međunožje uvijek bude u vidnom polju.

* *

Budiš se, noćna mora je gotova, misliš da si sedmogodišnjak, diviš se svojim dugim rukama. Tijelo tvoje supruge pored ruši iluziju, budan si. Ustaješ, pločice ljepljivo i vitko hlade tvoje noge, penju se iznad koljena. Kroz pospanu glavu ti baulja otučena tepsija na tufne s blago narandžastom ružom. Tom tepsijom te tukla mati kad si u padu s vrata razbio tri porculanska tanjira i lijevu ruku. Nakon što si slomio ruku, sanjao si istu nejasni košmar do petog osnovne. Toliko godina poslije opet dolazi taj uvrnuti san, pun čudnih prijetnji.

Sakrit ću ti lopte.

Imao si više lopti nego cijeli komšiluk zajedno. Identičan san, lud kao i onda davno, uz dvije nove rečenice koje te brinu i najavljuju čudan dan.

Ne jedi masno.

Neka ti međunožje uvijek bude u vidnom polju.

OGLEDALO

* * *

Naglo okrećeš volan, kasniš, nisi ni doručkovao. Onaj iza pominje ti majku Džemilu, sve bliže i dalje rođake. Iz telefonskih zvučnika odzvanja smrtna presuda, zovu te s posla.

„Gdje si do sad, sranje na Ciljugama, neki djed bacio bombu na trafo. Hajde požuri, biće i šef centrale.”

Pjegavi hamburger pleše po rukama i u okretu pušta sos koji rekreativno pada na stomak. Psuješ, promašio si skretanje i planiraš kako da se što prije ispališ s posla. Monotoni glas prekida ti misli: „U ranim jutarnjim satima na području mjesne zajednice Ciljuge osoba starije životne dobi je aktivirala ručnu bombu ispred trafostanice. Osumnjičeni za izazivanje eksplozije R. P. nakon toga je uhapšen i trenutno se nalazi u prostorijama policijske uprave, a o slučaju je obaviješten i tužilac. Osumnjičeni je imao spor s Elektroprijenosom.”

Pa čovječe, to je ona ljudeskara, ludi djed Ramiz kojem si donio nalog za rušenje njegovih hrastova zbog „sigurnosti dalekovoda”. Prijetio je da će svima koske polomiti. Hvata te prpa. Ti si napisao taj nalog iako je njegova šuma udaljena pola kilometra od dalekovoda. Trebao si srediti i prijevoz daski do šefove vikendice. Neće valjda vrtjeti tvoje ime po novinama zbog dvije pišljive stoje. Još ulica te dijeli do cilja. Gomila te gura i guta. Desetine poštenih i savjesnih građana poput tebe čeka i izvršava svoju dužnost. Vječiti posmatrači. Kreativne i pismene novinarkе. Odgovorni policajci. Izlaziš iz auta i ne vjeruješ. Biće posla čitavu sedmicu. Dočekuju te istopljeni čelik i metalni zid poštropljen gelerima. Nervoza drijema nad glavama. Poznate ruke šefa stanice te grle i guraju u stranu. Hej, grli te direktor svemira. Čak i razgovora s tobom.

„Gledaj šta nam uradi ona budala.”

Blago sliježeš ramenima i potvrdno klimaš glavom. Navikao si na njegove monologe.

„Poslat ću kamione s daskama do tvoje vikendice. Probaj shvatit, moramo sačekat, znaš i sam da vole povezivati.”

„Mogu li još kako pomoći? ”, pitaš srdačno kao da ne postojiš.

„Hajde odleti začas do dalekovoda, već su trebali završiti s onim daskama. Isprati to. Ne treba nam tamo neko novo sranje.”

Snažan stisak ruke, guranje u stranu i odlaziš kako si i došao. Silaziš na makadam, nisi daleko. Evo i šumskog puta, neprohodni kolotrazi grle gume. Iza Ramizove šupe sve je mirno, dolaze prvi radnici.

Dok otvaraš prozor ulazi muha.

„Hoće li momci, do kad ste ovdje? ”

„Treba nam još najmanje satak, imamo još kubik, dremni ti gazda malo. Kucnut ćemo kad završimo.”

Zatvaraš prozor i istog trena si zaspao.

OGLEDALO

* * * *

Stara muha iz starih snova. Sjeda na suvozačevo sjedište i stišava radio.

„Kako si dušo, divno izgledaš. Dugo se nismo vidjeli. ”

Samo ti je još ona trebala. Može i gore, ne brini. Dok je govorila, oboreni hrast pored dalekovoda je ustao. U san ti se uvukao još jedan hrđav tip. Hrast, neobrijani dementni div, kad pomiješa lijekove i rakiju ruši sve pred sobom. Jedno od mnogih imena mu je Grižnja. Grčevito je uzeo tvoj džip i kao da se igra autića vozao ga po dalekovodima. I vozao, vozao, dok mu nije dosadilo.

Na kraju ponovio je iste kobne riječi. Dubljim i opasnijim glasom:

Sakrit ću ti lopte.

Ne jedi masno.

Neka ti međunožje uvijek bude u vidnom polju.

Muha naslonjena na Ramizovu ogradu pjevuši i maše tebi i hrastu.

* * * * *

„Halo? ”, progovaraš u bunilu.

„Halo kretenu, opet spavaš. Zvala sam te tri puta. Tri puta. ”

„Šta je bilo? ”

„Šta šta je bilo, opet zovu iz vrtića, treba neko otići po malog. ”

„Ne mogu sad nikako, frka je na poslu pravo. ”

„Kakva frka, koji ti je? Bukvalno sam te probudila. Idi po dijete dok ti ja nisam tamo došla. ”

„Dobro, dobro, smiri malo. Šta kažu, zbog čega zovu? ”

„Požutila mu kaka, hajde požuri. ”

Izvinjavaš se radnicima, objašnjavaš da moraš za nekim drugim bitnijim poslovima i prebacuješ u treću. Svjestan da pretjeruje kao na vodilicama dolaziš do vrtića. Sin te čeka ispred ulaza, ukrkio si ga na ramena i udruženo skakućete do auta na proširenju.

„Boli li te pupo? ”

„Ma nije mi ništa, pojeo sam malo više mandarina. ”

„Hajde, ulazi u auto. ”

„Hoćeš mi vratiti papirnu loptu da igramo guze, nećemo po dnevnoj, samo u hodniku. ”

„Bacili smo u smeće sve lopte kad si razbio onu kinesku vazuu. ”

Lupio je vratima. Izdao si ga. Dugo se durio, dok nije revoltno uzviknuo neku čarobnu riječ koju je danas prvi put čuo od drugova. Svi su se smijali, a učiteljice ih ljutito šutkale.

„Muda, muda, muda, šta su muda? ”

Na spomen muda, baš kao da je to čarobna riječ, ponovo dolaze u

OGLEDALO

tvoj auto ludi hrast i stara muha. Ali sada nije san. To dvoje bolesnika tebi drži prodike.

„Sakrili smo ti lopte, eheheh, bacili u smeće”, propištala je luda starica, penje se na šajbu, plazi jezik i vratolomno se uvija. Uz grmljavinu razbijene flaše rakije progovara prljavi čekinjasti alkoholičar: „Jeo si masno i pohlepno, meo sve pred sobom. Stomak ti je toliko narasto, da ne vidiš vlastita muda. Nemaš međunožje u vidnom polju, eheheheh.”

I odvali se hrast smijati neugodno glasno i dugo. Od smijeha je povratio. U bunilu opet ponavlja.

Sakrit ću ti lopte.

Ne jedi masno.

Neka ti međunožje uvijek bude u vidnom polju.

Tvoj sin zaboravio je na pitanje, na čarobnu riječ, kao da ne vidi hladni znoj na tvom čelu. Ne vidi čak ni likove tvojih noćnih mora.

Likovi iz tvoje podsvijesti, tvojih snova dovijeka bi ostali sami s tobom, bauljali prljavi tvojom stvarnošću i mislima, da mali nije pitao:

„Kad se popneš na dalekovode, koliko daleko i gdje te odvedu?”

Nemaš odgovora. Pitaš se gdje sam ideš i kao malo dijete shvataš da bi se trebali zvati doklevodi. Jer niko ne zna dokle sve ovo vodi.

Petar Lučić

Gimnazija Živinice

Mentor: prof. Alma Šahbegović

ЈЕСИ ЛИ?

Чезнеш ли, сапутниче, понекад, да у ноћи чујеш звук трамваја у бегу, или кише, поветарца у новембру, можда малих, веселих зрикаваца на сред лета, или звук нечијег дисања у сну, или бар расправљање пијандура на другом крају улице, неког пса лајући на звезде, топао глас уз виолину шуњајући се до твоје одаје са трећег спрата суседне зграде, док гледаш како Месец пробија облаке и лебди крај његових малих сестрица, тек онако, да осетиш да имаш свет са киме делити, па да можеш мирно заспати?

Срећан ли си, друже, кад и ти са нама запеваш ону твоју, истина, ипак помало тужну, много вољену песму, која те подсећа на мирис тек скуваног чаја од липе ког си чврсто стегао у шакама, не би ли руке мало загрејао, уз питу од јабука коју би ти комшиница често доносила кад си био мали, и на глас најбољег друга кад ти викне на прозор да би те позвао да кренете у онај ваш чудесни свет где правила нема, где је све баш онако, како би ти желео, заједно са твојим Ђекилом, Микилом, Буцом, или како си год назвао твог драгог, крзнавог пријатеља? Или кад са прозора, после ручка, чујеш смех деце која се журцају по парку, кад у аутобусу видиш нечију главу нежно наслоњену на нечије раме, и деду како прича унучици причу о Ивици и Марици, или кад силазиш низ улицу, а онај чича са брчићима опет свира ону исту стару мелодију?

Тужан ли си, пријатељу, кад прођеш крај Беге, Тамиша, Дунава, а птице већ одоше у оне, нама непознате, тајанствене топле крајеве, и уместо цвркута чујеш шуштање поквареног радија из прљаве биртије преко пута? Или кад се старчева штака, упркос његовом неизмерном труду, не може претворити у ону некадашњу младу, здраву ногу, којом је могао трчати по ливадама и пењати се по дрвећу, не марећи ни за шта на овом свету, и као да му можеш чути сузу како пузи низ образе, док полако нестаје у магли која данима одбија да напусти насеље?

Ако не, жив ли си, човече?

Милита Симоновић

Теоретска гимназија Доситеј Обрадовић,

Темишвар

Ментор: проф. Радослава Глишовић

ПУСТИЊА

Цо Меј Хопкинс се вукао по пустињи већ шести сат. И време се вукло, лењо се спотичући преко долине и жмирећи због јаког сунца. Цо Меј Хопкинс оставио је свог коња код Данџн Крика, места где је можда некада могао бити поток. Нико се није нарочито интересовао. Поток ти не може помоћи ако га нема.

Коњ, који се звао Стрела, био је скоро до смрти измучен жеђу. Његове благе очи имале су разумевања. Јадник је можда и у прошлом животу био коњ. Цо Меј Хопкинс, човек брз на обарачу, није имао проблем да скрати муке сапутника, ког је купио из нужде и по већој цени од прикладне. Ипак, рука му се задржала за део секунде и лицем прошао благи грч.

Пут се настављао без икаквих знакова до благе нијансе у ваздуху коју су Велики оставили, и која је била најважнији и једини путоказ. Слаб ветар окрзну лице Хопкинса и натера га да застане. Право пред њим, на десет метара удаљености, њихао се благи траг који се јасно разликовао од јарке околине. Цо Меј Хопкинс устукну. Преко усана му једва пређе: „Дух претка? ...” Прилика га полако одмери, одмахну главом и разочарано уздахну. Затим ишчезе.

„Пропалице и пијанице, распикуће и разбојници, то су сви Хопкинсови и увек ће и бити!”, повика разочарано путник пустињи. Пустиња га није удостојила одговора.

Сваки корак је долазио после следећег дупло теже. Ситна прашина, ношена ветром, лепила му се за лице и остављала непријатан осећај, као да се завлачи под кожу.

У даљини, брег се померио. Био је на свом месту. Већ следећег тренутка пар стотина метара даље. Ветар се тихо насмејао. Изнад тла се створи се облак благе светлוצаве измаглице и полако одлебе.

Хопкинс није постављао питања. Знао је да неће добити одговор. „Не заслужујеш га...”, дошапну кактус.

ОГЛЕДАЛО

* * *

Врелина је попут таласа бичевала наранџасто, прашкасто тло. На хоризонту се помоли љубичасти одсјај. Сенка полако поче да пузи преко планине. У даљини се указа караван.

Џо Меј Хопкинс протрља очи: да, то је заиста био караван, сачињен од пар коња и малих запрежних кола.

Стигао је само да испружи руку – она паде тренутак пре него што му је тама прекрила видик.

Ана Милојковић

Филолошка гимназија, Београд

Ментор: проф. Лела Росић

УМЕТНОСТ МОЖЕ ПОБЕДИТИ ПРОЛАЗНОСТ

Време је, како многи говоре, измишљено. Ми никада не можемо бити сигурни у њега. Време не пружа никакву врсту сигурности, нити ми икада можемо знати шта оно крије под својим магловитим плаштом тренутака који ткају живот. Многим људима време даје лажну наду. Људи троше драгоцене тренутке својих овоземаљских живота на ствари које их одвлаче од саме сржи живота и самог постојања. Попут оних тренутака када се изненадно осетиш живим, када зрак сунца падне на твоју бледу кожу и осветли твоје уморне очи, тада постанеш свестан, у том наизглед небитном тренутку, колико су мале ствари заправо битне. Како могу да те погурају даље, натерају да искористиш сваки моменат у потпуности, сваки трен, да не помишљаш ни на прошлост ни на будућност. Да осетиш снагу садашњег тренутка, да пустиш да време стане и осетиш саму моћ живљења. Нажалост, људи живе уљуљкани у лажи, да имају времена сутра, сутра... А шта ако сутра не дође? Време је тако непредвидиво, потпуно апстрактно, може нам исклизнути низ мршаве прсте и потражити неке друге руке, неко друго тело. Зато треба надживети време, борити се са њим. Треба зграбити сваки тренутак живота грчевито.

Понекад се сивило депресије увуче под кожу и завије у измаглицу, мршаво бледо тело, краде време и одузима нам сам живот. Драгоцено је у таквом стању ума, општем мртвилу, осетити кап воде на лицу, зрак сунца на пегавом носу, чути мелодију добро познате песме, поглед у нечијим очима који нам буди утихнуле искре...

Са временом се треба обрачунати, не треба га штедети, треба му показати да може бити и те како надживљено, чак и када мислимо да не можемо више. Ти тренуци могу оставити такав траг какав ни милион столећа, нити било какав ураган може избрисати са платна времена. То говори о моћи појединца, тачније узвишености његовог ума до неограничености. Бол и патња често дају добру уметност, а она увек надживи време.

Милица Остојић

Уметничка школа, Ниш

Ментор: проф. Марија Глицић

ПРИЧА О РЕЧИМА

Вук је прилично бистар дечак. Сваког дана у његовим мислима плешу милиони речи. Одабир оних гласно изговорених тече уобичајено: Мозак пошаље знак за узбуну, што значи да је нашем дечку потребна реч, силни низови слова се сјате, стану у ред и чекају магични моменат избора. Вук ће подсвесно изабрати одговарајућу и срећница ће се винути у ваздух, затим нагло спустити низ нерве, да би се на крају обрела у шареном свету и учинила разговор лепшим и узбудљивијим.

Кхм, да се, ипак, представим... Мислим да не би било сувишно ако себе будем приказала као угледну, лако говорљиву и незаобилазну у Вуковом говору. Зовем се Добро. Изненађени сте? Можете ли наћи реч која има више дословнијих и пренесенијих значења и ваљанијих намена? Када Вук треба да истрпи исцрпљујући говор својих родитеља или тешка срца мора прихватити да га је друштво запоставило, одмах наступам ја. Мој дечко изговара само једно „Добро” и проблем истог трена изгледа мањи. Решавам све, шта да вам кажем! Одувек сам сматрала да праве српске речи звуче величанствено. Међутим, Вук је, као и хиљаде вршњака, потпао под погибелни утицај подмукле и необично бројне групе речи - туђица.

Оне живе у Вуковим снатрењима и поимањима, чини се, одувек. Како ли чује неку од њих на телевизији или од другова, уљези почну да се шетају по Мозгу и кочоперно се спуштају низ нерв, са једином намером да „издоминирају”. У последње време постале су неиздрживе. Има их сијасет, до бескраја! Не допада ми се то! Немају тако лепу... хм, како да се изразим... немају тако заносну текстуру као ми, старе и добре српске речи. Звуче некако језиво туђе. Ту за Добро нема места! Када их чујем, све ми се последње „о” преврће од муке. Супер и Страва су несхватљиво упорни уљези. Наступају исто, као слепа сила и жестоко су се уобразиле, јер их Вук редовно употребљава. За њима, по неписаном правилу, трчи и Кул, такође често позиван у дечковом говору. Да не помињем колико се најезим када се сусретнем са Спојлом, Аплоудом, Лајком, Твитом и остатком туђинске дружине! Ипак, најгори непријатељ за сваку реч, која држи до себе, јесте њен подметнути близанац. А ја сам свог упознала на неупоредиво непријатан начин!

Прво што сам чула тог јутра био је знак за узбуну. Вуку је потребна реч! Потрчала сам колико су ме носиле оне две „ножице” на слову

ОГЛЕДАЛО

„д” и стала код Мозга са милијардама других речи. Дечко је силазио низ степенице и мама му је довикнула да јој купи јаја и млеко када се буде враћао из школе. Задовољно сам се испрсила. Једини прави и очекивани избор у овој ситуацији сам баш ја. Ниједна друга реч, била сам убеђена, неће бити бољи одговор на захтев Вукове мајке. Таман се припремих да кренем на пут низ нерв и обликујем се, са пуним правом, кроз уста, кад се једна пуначка, двословна реч прогурала поред мене и безобзирно одјезди, укравши ми тренутак славе. Испрва остадох затечена, али после неколико трена запитах Чудно ко ме претече. „Океј, главни враголан, права фаца међу туђицама”, одговори ближњи. Касније, истог дана, лично сретох Океј и погледах га са гађењем и љубомором. Надмено ми се накези и продужи. Туђице су нас сваког дана бездушно замењивале све више. Јадни аорист и имперфекат су склупчано седели у хошку Мозга знајући да баш никоме неће недостајати у скорије време. Могли сте праšину скинути са њих. Срце да ти препукне! Јадна Извини није могла да се отресе насртљиве Сори која јој је стално била за петама и ликовала што је недвосмислено „издоминирала”. Нисам могла да допустим да нас Вук у бесцење трампи за туђице. Одлучила сам да бесмислу станем на пут, ем што је мој углед био у питању, ем што нисам више могла да слушам Блажено, Величанствено и Дражесно како кукају да су на издисају.

„Хеј, Океј! Ти и ја имамо нешто да расправимо”, довикнула сам самоуверено. Океј се окрену и прострели ме погледом. „Обоје знамо да сам неупоредиво бољи избор. Помири се са судбином, застарела си, Добро.” „Не, нисам”, бесно узвратих, „Вук никада неће престати да ме изговара!” „То ти мислиш”, настави да ме изазива Океј. „Ко би се мучио са речју од пет слова, док му је на располагању она од два?” „Ако си краћа, неверо, не значи да си и ваљанија!” Нисам више успевала да се суздржим. Баких се на Океј и наваљивасмо „летњи дан до подне”. Остале речи су немо посматрале необичну борбу. Океј ме је гурала својим дебелим о, а ја сам узвраћала истом снагом ратоборним б. Ко зна како би љути окршај завршио да нас Мозак није прекинуо следећим обавештењем: „ Вук пише састав из српског језика и књижевности на тему *Засїуїуїеносїї їуїуїца у свакидашњем їовору*. Моле се све српске речи да се припреме.” Океј и ја прекидосмо тучу. Пошто схватисмо смисао поруке, значајно се погледасмо. Бејаше нам јасно да ћемо овога пута морати да радимо заједно. Туђице и друге речи по први пут су уједињене. „Хитно! Хитно”, пожуривао је Мозак. „У реду, туђице, морамо склопити примирје и заједно помоћи Вуку да напише састав”, предложих ја. Океј помало невољно климну главом и нареди рођацима да се не противе. Морали смо делати брзо и најбоље што можемо. „Хајдемо, оп!” Посматрала сам како се речи одижу и достојанствено спуштају низ нерв, једна

за другом. Измешане, помирене, са истим циљем. Нисам сигурна колико је трајало. Сећам се само да су се низале и низале, враћале се, па поново спуштале. Опчињено сам гледала ту непроцењиву игру и осетила праву моћ сваког гласа. У данашње време, свака реч је преко потребна и од „нежеженог злата”.

„Професорка је рекла Вуку да преда писмени задатак”, прозбори Мозак, „треба нам реч.” Без размишљања сам полетела ка нерву, али се нагло окренух. Океј је била иза мене. Запитасмо се кога ли ће дечко одабрати. Наш дуг нагласак, пун нетрпељивости и ишчекивања, претвори се у обострано зурење и напетост. Океј се накашља: „Знаш, Добро, можда бисмо... можда бисмо овог пута могле заједно?” Требало ми је мало времена да схватим. Пружила ми је своју „туђинску” руку и ја је прихватих. Осетила сам како се заједно уздижемо у ваздух и вртоглаво спуштамо познатим путем. Недостајао ми је тај „филинг”. „Вуче, предај писмени. Звонило је”, строго ће професорка. Он подиже поглед са папира и климну главом: „Океј, Добро.” Заједно звучимо очаравајуће, зар не? Ту се наша прича не завршава...

Исидора Павловић

Десета гимназија Михајло Пупин, Београд
Ментор: проф. Љиљана Ђурђевић Стојковић

УЧЕНИЦИ - АУТОРИ

5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

1. Нина Ајдаревић	34. Јована Ковач
2. Ајла Анделија	35. Марко Крејовић
3. Урош Антић	36. Маја Крстић
4. Романа Балатуновић	37. Милица Крунић
5. Александра Бедрански	38. Петар Лучић
6. Стефан Броћиловић	39. Огњен Маринковић
7. Најда Бучан	40. Исидора Марјановић
8. Анђела Бучић	41. Јелена Марковић
9. Лука Вукашиновић	42. Јелена Марковић
10. Тамара Вучковић	43. Јелена Марковић
11. Хелена Гавран	44. Милица Мاستило
12. Страхиња Гвоздић	45. Алма Међедовић
13. Елена Глигоријевић	46. Милица Мијачић
14. Невене Голић	47. Анђела Миловановић
15. Анастаси Говедарица	48. Јелена Миловановић
16. Антанасијевић	49. Милица Миловић
17. Ања Данојлић	50. Илија Милојевић
18. Николина Дикић	51. Ана Милојковић
19. Софија Димитријевић	52. Ања Мраовић
20. Никола Дракулић	53. Ена Налбантић
21. Анамарија Дујић	54. Дејана Николић
22. Марко Ђорђевић	55. Невена Николић
23. Милица Ђорђевић	56. Николина Николић
24. Павле Ђорђевић	57. Балша Ницовић
25. Димитрије Ерић	58. Милица Остојић
26. Ана Ефендић	59. Исидора Павловић
27. Павле Јакшић	60. Маја Пандуревић
28. Синиша Јанковић	61. Растко Петковић
29. Душан Јапић	62. Мија Петрић
30. Лана Јовановић	63. Александра Пешића
31. Момир Јовић	64. Јелена Поповић
32. Вук Јуришић	65. Милена Радовић
33. Кристина Каменаровић	66. Николина Радусиновић
-

ОГЛЕДАЛО

67. Анастасија Рогановић	80. Анастасија Стоиљковић
68. Владислав Савић	81. Гордана Стојановић
69. Ивана Самарџија	82. Анђела Тасић
70. Мина Симендић	83. Никола Топаловић
71. Тамара Симић	84. Ангелина Церовина
72. Тодор Симић	85. Александар Цуцић
73. Тара Симовић	86. Марта Чкоњевић
74. Милита Симоновић	87. Даница Човић
75. Пола Спасојевић	88. Ема Чолаковић
76. Ина Станковић	89. Катарина Џикић
77. Лука Станковић	90. Далила Шабовић
78. Тара Станковић	91. Теодора Шиклошић
79. Емилија Станојловић	

ПРОФЕСОРИ - МЕНТОРИ

1. Биљана Ајдачић	25. Јован Марковић
2. Љиљана Батрићевић	26. Нађа Матковић
3. Радивоје Благојевић	27. Фахрудин Међедовић
4. Наташа Васиљевић	28. Маја Мићовић
5. Кристина Вуца	29. Јасмина Огњеновић
6. Гордана Вучинић	30. Зорица Перовић
7. Марија Глиџић	31. Николина Радусиновић
8. Радослава Глишовић	32. Кристина Рајић
9. Соња Голуб Кленак	33. Оливера Рогоњић
10. Соња Дабетић	34. Лела Росић
11. Гордана Дунаи	35. Адила Салибашић
12. Дијана Дуњић	36. др Светлана Миловановић
13. Љ. Ђурђевић Стојковић	37. Мр Славица Малић
14. Славиша Жикић	38. Марко Спаић
15. Лидија Ивановић	39. Татијане Спасојевић
16. Душице Јаковљевић	40. Сања Степановић,
17. Ристо Јошански	41. Милана Сувачаров
18. др Јована Реба	42. Мирјана Ђерић
19. Биљана Јурјевић	43. Емина Ђосибеговић
20. Милица Кандић	44. Весна Црепуљаревић
21. Биљана Ковачевић	45. Љиљана Чолан
22. Јелена Кручичанин	46. Алма Шахбеговић
23. Наталија Лудошки	47. Љиљана Шобић
24. др Маја Стокин	
-

ШКОЛЕ

5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

1. Шабачка гимназија Шабац
 2. Гимназија Чачак
 3. Уметничка школа Ниш
 4. Техничка школа Смедерево
 5. Гимназија Врњачка Бања
 6. Гимназија Ивањица
 7. Карловчка гимназија Сремски Карловци
 8. Зрењанинска гимназија Зрењанин
 9. Теоретска гимназија „Доситеј Обрадовић” Темишвар
 10. Гимназија Бања Лука
 11. Средњошколски центар „Никола Тесла” Брод
 12. Средњошколски центар „Источна Илица” Источно Сарајево
 13. Друга гимназија Сарајево
 14. Средња школа примјењених умјетности Сарајево
 15. Колеџ уједињеног свијета Мостар
 16. Гимназија Живинице
 17. Гимназија „Меша Селимовић” Тузла
 18. Гимназија „Андреје Мохоровчића” Ријека
 19. Гимназија Вуковар
 20. Гимназија „Слободан Шкерковић” Подгорица
 21. Средња економско школа „Мирко Вешовић” Подгорица
 22. Гимназија Котор
 23. Архитектонска техничка школа, Београд
 24. Школа за дизајн Београд
 25. Прва београдска гимназија Београд
 26. Трећа београдска гимназије Београд
 27. Девета гимназија „Михаило Петровић Алас” Београд
 28. Десета гимназија „Михајло Пупин” Београд
 29. Гимназија „Руђер Бошковић” Београд
 30. Гимназије „Патријарх Павле” Београд
 31. Земунска гимназија Београд
 32. Филолошка гимназија Београд
 33. Математичка гимназија Београд
-

ЖИРИ

5. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

ПОЕЗИЈА

Душанка Павловић

професорка српског језика и књижености, Београд

Лариса Ћустендил

професорка правне групе предмета, Тузла

Дамир Малешев

професор филозофије, Нови Сад

КРАТКА ПРИЧА

Анђела Плакаловић

професорка српског језика и књижевности, Пале

Наташа Станојевић

професорка енглеског језика, Цетиње

Слађана Ракић

професорка српског језика и књижености, Крушевац

ЕСЕЈ

Снежана Зимоњић

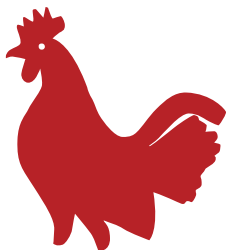
професорка психологије, Чачак

Наташа Марковић Атар

професорка српског језика и књижености, Београд

Давид Карасман

професор филозофије, Ријека

ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО

БЛАГОВЕСТ

ogledalo.blagovest@gmail.com

Телефони: 011 228 1189 ♦ 064 2295 444

Јурија Гагарина 166А/97, 11000 Београд

ogledalo.edu.rs ♦ Матични бр. 28172869

ПИБ: 108971059 ♦ Жиро рачун: 205-220697-22

ПОНУДА ОГЛАСА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА
СРЕДЊИХ ШКОЛА СРБИЈЕ И РЕГИОНА

*Учините свој оглас доступним нашој младој, образованој и
интересној публици која „диктира укус и лансира могу!“*

ОГЛАШИВАЧИМА СУ ДОСТУПНЕ:

- ПОСЛЕДЊА КОРИЧНА СТРАНИЦА (КОЛОР):
33. 500 динара
- ПРВА СТРАНИЦА (КОЛОР):
24. 500 динара
- ПРВА СТРАНИЦА (ЦРНО-БЕЛА):
15. 500 динара
- УНУТРАШЊА СТРАНИЦА (КОЛОР):
15. 500 динара
- УНУТРАШЊА СТРАНИЦА (ЦРНО-БЕЛА):
9. 500 динара

Формат часописа је 14 x 24 цм.

Часопис ученика и професора средњих школа
Србије, **штампан је на 200 станица.**

Има и електронску верзију: ogledalo.edu.rs

Часопис излази **4 пута током школске године –
тримесечно: октобра, децембра, марта и маја.**

ТЕМА V

**БОЉЕ ЈЕ НА ВИШЕМ МЕСТУ
БИТИ ПРОСЕЧАН, НЕГО НА
НИЖЕМ ОДЛИЧАН;**

АЛИ БИТИ ПРОСЕЧАН НА НАЈНИЖЕМ,
А МОЋИ БИТИ ОДЛИЧАН НА НАЈВИШЕМ
ПОЛОЖАЈУ, ПА СЕ ТИМЕ ЗАДОВОЉИТИ –

ТО СЕ НЕ ДА ОПРАВДАТИ!

Материјализација личности, Ирина Поповић

ДРУГА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ФОТОГРАФИЈА
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд

Уметничка школа Ниш

Ментор: проф. Драгана Николић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

МИСЛИТИ И ЖЕЛЕТИ, ЗНАТИ И МОЋИ

Трећа награда 8. БЕОПС-а

Осврћући се за собом, не заборави да си човек, пази, не падни! Зар победе у малим биткама или кошкањима значе победу над светом, мудрошћу и човештвом? Зар мислити и желети – значи знати и моћи? Ако сте нападнути – „бранитите се тамо где нема напада”, јер тако ради човек који се не мери просеком, већ властитом индивидуалношћу. Будите крајње суптилни до нивоа безобличности, тајанствени до тишине, да бисте на тај начин управљали судбином противника, саветује мудри Сун Цу. То је стратегија која разликује одлучног борца на највишем положају од сићушног калкуланта пирових победа.

Риби је дата вода којом је повезана са другим, себи једнаким рибама. Вежу их извори хране, склониште, гени који им пружају могућност борбе за опстанак. У тој борби неке рибе ће се наћи на водећем месту у свом јату. Али, могу ли се оне надати да ће заувек опстати на том положају и пркосити природи? Зар и не помисле да могу завршити на удици или кљуну какве морске грабљивице?

Несумљиво, човек, као и сва створења у природи, треба да стреми вишим позицијама у друштву или, пак, самосвести и слободи. Но, човек је створење оденуто у рухо охолости, и онај ко не жели да од врућине умре, нема му друге до да се примири на свом месту, да се притаји и оштри зубе за прилике које ће у стремљењу ка бољитку искористи. Истина, на тај начин неће можда осетити луче глорије и тријумф, али га неће ни ветрови одувати, нити таласи бацати о стене његових неостварених могућности. Сами знате да је то логика осредњости, која вреба успех сервиран на таџиру.

Понекад, а можда и најчешће, управо се човеку тупих зуба нуди обиље најдивнијих гозби и галантних свечаности. Међутим, он их не прихвата и враћа се својој пећини – оној платонистичкој, у мрак – не знајући да дан без зоре није дан, као што је храна без уста – само земља. Он, који је могао да води друге и има идеје да промени свет – седи, не схватајући да га ништа не оправдава зато што свој живот није учинио плодноним и посвећеним успињању

ОГЛЕДАЛО

човечанства. Како би уопште и разумео свет из те перспективе, кад није налик Њутну, који је одгонетао тајне истог тог света „с леђа дивова”. Истина, излазак из мрака сујевеља никада није био лак, јер када се Везалијус дрзнуо да оповргне ауторитет Галена, осуђен је као лажљивац и лудак. И Галилеј и Коперник су једва избегли ломачу, следећи идеје Ђордана Бруна.

Живот посвећен научном, културном, технолошком развоју људског рода, никада није протраћен, па макар се човек налазио на најнижим позицијама у круговима у којима дела.

Још су нас стари грчки мудраци учили да је природно стање материје – напредак. Сва твар универзума се креће ка успостављању виших и одрживијих форми.

Тако се и људско друштво, као један њен непоновљив и посебан вид, по аксиоматским законима помера бољитку.

Истина, у хаотичности светских сеоба, посматрачу се може учинити како човечанство, идући напред, заправо срља у мрак и амбис. Због тога људи одлучују да не помажу ближњем свом. Траже сопствено избављење, штавише, галопирају уз помоћ узди свог безумља и амова своје похлепе, не зазирући од закона којима се воде, како материјална, тако и социјална физика. Чекајући да их буре н о в и х времена ухвате у најдубљим подрумима људске хијерархије који се успехом зову, они зазиру од свог трага у развиту, коме је по природи дато да покреће еволуцију свега. Зато се питам, да ли се може оправдати људско пркошење општем развоју коме једносмерно и приморано стреми сва материја, упркос странпутицама? Да ли се може оправдати обитавање међу непокретним и инертним људима, које је сам живот претекао и превазишао?

Дужност је сваког човека, ако не може да се придружи развоју и промени, да га бар не кочи и не зауставља. То је дуг, ако не према себи, онда према онима који тек долазе. Није пораз најгори неуспех, већ одустајање да мењаш свет по мери најбољих. То је истински неуспех! Зато од цигли које бацају на тебе они просечни, гради чврсте темеље будућности, јер онда нећеш узалуд потрошити тај кратки сан што га животом зовемо...

Страхиња Гвоздић

Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

МОРАМО КОРАЧАТИ НАПРЕД

Друга награда 8. БЕОПС-а

Дани нам брзо протичу. Питамо се где ли су сада изгубљени тренуци наших живота, али се не трудимо да то одгонетнемо, па ово често постављено питање обично доживљавамо као – реторичко. Врло лако улазимо у бесконачан вртлог свакодневних проблема и трзавица, који нам не дају мира. Да ли се крећемо ка својим циљевима или и даље непомично стојимо и гледамо како се завршава још један досадан дан? Да ли смо осуђени на круг, као оно „сипљиво коњче” из песме „Долап” Милана Ракића?

Те високе бедеме око себе сами смо подигли, али исто тако их можемо сами и срушити. Зар није лакше рушити него градити? Најчешће, нажалост, јесте...

Када бисмо се сви стопили у масу и када не би постојала никаква разлика међу нама, да ли бисмо имали икакву жељу за напретком? Да штрчимо, виримо, измигољимо се и отгузимо у правцу који нас изазива...

Када би се појавио неко ко себи не жели да дозволи ниједан тренутак лењости, можда бисте помислили: „због чега ли он то ради?” или: „која је сврха, када је већ пронашао место на неком положају?” или: „овај је луд!” или: „мора да постоји нека задња намера...” „Бити на одређеном положају у друштву” је само фраза. Бити у непрекидном кретању и тежити промени може бити закон физике, термодинамике, али и закон људског постојања. А тежимо ли ми промени? Грабимо ли да остваримо све потенцијале своје људскости? Да се поправимо и поправимо друге?

Дане проводимо бринући о томе како ће нас други људи посматрати, какав ћемо утисак оставити, и у том свакодневном бунилу заборављамо на себе – истинског себе, који не сме бити „подлац који се на све навикне” или досадна фигура која се зауставила у једном тренутку јер се задовољила оним што има и што јесте.

Друштво у којем живимо непрестано нас гуши, намеће нам норму и поставља границе. Заслепљује нас погрешним идеалима, а у оне праве више не верујемо, јер не разликујемо истину од лажи. Доз-

ОГЛЕДАЛО

волили смо себи да нас учине безличним и да нас све ставе у исти калуп, лишене могућности да сами себе обликујемо. Не видимо своје „бескрајне плаве кругове” и тупо зуримо у туђе звезде, јер мислимо да нам оне могу донети мир. Али, заправо, никада не буде тако. Онај ко тражи кривца у другоме постаје огорчени мајстор за смишљање изговора и подражава лисицу из басне о киселом грожђу. Таквоме и лимун постаје слadak, такав сам себе спутава да спозна колико може.

Морамо ићи напред, јер, уколико се то не деси, потонућемо заједно са осталима који се никада нису потрудили, а могли су. Велики је грех имати могућност, а немати жељу. Можда чак већи него имати жељу, а немати могућности!

Завршићу своје излагање опоменом песника која гласи:

„Човјече, пази да не идеш мален испод звијезда!”

Има везе са овом темом, зар не?

Оливера Николић

Шеста београдска гимназија, Београд

Ментор: проф. Олгица Рајић

УМНОЖИМО И РАЗВИЈАЈМО СВОЈЕ МОГУЋНОСТИ

Било да је реч о послу, школи, спорту или родитељству, свако од нас се некада запита колико је добар у ономе што ради. А шта уопште сматрамо добрим? Да ли смо бољи ако постижемо доста са минималним радом или ако се много трудимо? И у чему се наш успех огледа? Да ли се он манифестује у нашим резултатима, оценама, медаљама, заради? Које ми у ствари треба да будемо успешни и добри, и шта је мерило те процене?

Да бисмо могли да одговоримо на ова питања корисно је да размислимо више о историји људских достигнућа. Човечанство су задужили велики људи, који су на путу остваривања својих племенитих идеја сигурно наишли на недомисливо много препрека, али их оне нису спутале. Још у старој Грчкој, филозофи своја велика дела нису стварали са лакоћом, него у свету препуном предрасуда. Многи од њих су били за живота оспоравани, али су се аутентичног пута, својих схватања и ставова увек држали. Сетимо се Сократовог држања пред смрћу или стоичког односа према животу. Бројни композитори, велики ствараоци, одраставши у лошим условима, имали су веома тешке почетке. Бетовен је један од многих који су били суочени са злостављањем, што је само једна од бројних потешкоћа са којима су се људи хватали у коштац. Сиромаштво, насиље у породици, физичка онеспособљеност, појављују се у животима многих од нас, али суштина није оно што нам се дешава, већ како се ми носимо са тиме. Роза Паркс, мајка покрета за права људи, је упркос сталној дискриминацији постала једна од најутицајнијих жена свог времена и променила је велик и број живота. Фрида Кало, упркос свом болу који јој је живот нанео и камењу који је на њу сасуо, никада није престала да ствара...Сломљених костију и у завојима, у болесничкој постељи, сликала је свој лик који је видела у огледалу. Наше препреке нам се увек чине великим, али морамо размишљати корак даље и мислити не само на себе, већ и на све оне пре нас који су се успротивили својим ограничењима, превазишли своје страхове, остварили своје снове, и који су и поред свега мислили на друге!

ОГЛЕДАЛО

Сличну тему обрађује и једна библијска прича о талантима, у којој неки господар одлучује да својим слугама повери новчиће, очекујући одређено понашање. Док су добре слуге умножиле поверено и донеле двоструко већи број таланата свом господару, трећи слуга је свој дар закопао и сачувао да би му га вратио. Прича недвосмислено осуђује човека који своје потенцијале, односно могућности није умножавао и развијао. Сви смо ми рођени са неким способностима и талентима и свако од нас их релативно рано препозна, али мало је оних који им се истински посвете. Такви светле својим врхунским достигнућима у свим областима живота, као звезда Новака Ђоковића у спорту, као звезде наших великих научника Тесле, Миланковића и Пупина, као све оне звезде које можемо достићи и ми.

Човек је биће које не може да стоји у једном месту. Он није оно што јесте и јесте оно што није, како је рекао један филозоф. Ми смо створени за велика дела. У нашој природи је да се стално усавршавамо, Унапређујемо свет, градимо себе, стварамо вредности. Бити, значи бити бољи у односу на наш јучерашњи резултат, а не у односу на идеалну норму. То је оно што нас истински испуњава. И није смицао у томе да будемо спред других или добијемо славу и признања. Једино што је важно је да смо посвећени раду, и да из године у годину, из дана у дан будемо мало бољи него што смо били. Да живимо тако да овај свет због нас буде боље место. Како је велики револуционар Нелсон Мандела рекао: "Не можемо се задовољити животом који је мањи од оног који смо способни да живимо. "

На путу ка успеху нема изговора и неуспех се не да оправдати!

Maeva Nyobo

Математичка гимназија, Београд

Ментор: проф. Синиша Митрић

ОГЛЕДАЛО

Вермер, *Девојка са бисерном минђушом*

Миа Секулић, III - 3, *Ре-креација Вермеровог дела*

Ре-креација Вермеровог дела, Миа Секулић

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Девета гимназија Михаило Петровић Алас Београд
Ментор: проф. Милица Ракоњац

ODLIČAN OBUĆAR | LOŠ CAR

Da ja prvo sebi objasnim sve segmente izreke iz naslova, pa ću videti da li se sa njom slažem ili joj protivrečim.

Prosek je reč koja etimološki verovatno znači – rasečeš kolač, uzmeš deo slatkog tkiva i zaključiš da je većina kolača takva. A njegov odličan deo su one kapljice čokolade kojih nema u tom zalogaju koji si proglasio prosekom. To je odličan deo kolača i do njega se valja potruditi.

Odličan je onaj koji u školi ima sve petice, a **odličan čovek je najsličniji ideji čoveka**, kako ga je bog zamislio. Ima odličnih ljudi, odličnih pisaca, odličnih vodoinstalatera, odličnih lopova i odličnih demagoga. U toj korpi odličnih mogu naći i sebe, jer sam odličan u odnosima s potrošačima vremena.

Najviše i najniže mesto je problem u mom razumevanju, jer mi se odmah javlja misao o mestu u društvu, a imajući u vidu naše – najviše je loših na najvišim mestima. Shvatiću ove sintagme šire, kao lestvicu sa niskim i visokim prtkama. Pretpostavljam da najniže mesto ne podrazumeva mesto obučara ili vratara, a najviše mesto vladara, kralja ili cara, jer, rekao sam, ima odličnih obučara i, daleko više, loših careva.

Sušтина je u poslednjem delu tvrdnje – u potencijalu „moći biti” i „ne biti” „pa se time zadovoljiti”. I sa time ću se složiti – u tome je problem „trske koja misli”. U „Savetima mladom piscu” Danilo Kiš između ostalog kaže: „Ne piši za prosečnog čitaoca, svi su čitaoci prosečni. Ne piši za elitu, elita ne postoji, elita si ti. Ne misli o smrti i ne zaboravi da si smrtnan.”

U ovim podukama vidim suštinu koju učitelj prenosi učeniku, ali mu ne kazuje sve, jer ga voli. On ga bodri da ne bude ni nadobudan ni snishodljiv, ni ambiciozan bez pokrića, ni mlak. „Ako si mlak, ni studen ni vruć, izbljuvaću te iz usta svojih!” piše u Otkrovenju Jovanovom. Da ne misli na smrt kao jedinu izvesnost, pa zbog toga padne u očaj i depresiju – jer, čemu sve kada ćemo umreti? , ali da ne zaboravi da je smrtnan u trenucima kada pomisli da je moćan kao bog, kada se popne na tu najvišu prtku zamišljene lestvice.

Odličan je onaj koji razume vreme, ono koje nam je dato u našem kratkotrajnom boravku na ovom svetu. On nikada neće biti prosečan ni

OGLEDALO

mlak i nikada neće odustati od najviše pritke na lestvici, bio on Sergej Bupka ili glumac Narodnog pozorišta. Neće pustiti pesak da mu curi među prste ili dovesti sebe u položaj odrpanaca koji čekaju Godoa i kažu: „Nekada smo mogli da skočimo sa Ajfelove kule, a sad nas ne bi pustili ni da se popnemo na nju.”

Biti odličan znači imati ideju, cilj i san i ne odustajati od njih ni kada duvaju najsnažniji vetrovi, pa je najlagodnije – ostati gde si. I, na kraju, biti odličan, znači – pokazati drugome da je moguće biti odličan – na najvišem mestu.

Matija Mišić

Šesta beogradska gimnazija, Beograd

Mentor: prof. Olgica Rajić

СУДАР СА РЕАЛНОШЋУ

„Комформитет је тамничар слободе и непријатељ раста”, говорио је бивши амерички председник Џон Ф. Кенеди. У свачијем животу постоје тренуци у којима бира да ли да ризикује и прихвати изазов или да се задовољи оним што има. У овим ситуацијама страх и стрепња често преовладају, али без ризика не може постојати добитак. Страхови од неуспеха и од непознатог су оно што нас паралише. Људима се чини да ако не пробају нису ништа изгубили, да губитак постоји само ако у нешто уложе труд, што је далеко од истине. Константним избегавањем изазова губимо драгоцену искуства и плашећи се да не направимо ни једну грешку губимо прилику да из њих учимо. Пут успеха и прогреса је тежак и изазован, али и неизбежан. Природно је да се свет мења и еволуира. Он никога не чека и судар са реалношћу је неизбежан. Зато је боље научити да грешимо и прилагођавамо се, јер нећемо увек имати могућност да контролишемо услове.

Задовољавање малим стварима и мањак амбиције је многе талентоване људе спречио да остваре свој потенцијал. Окруживање просеком смањује жељу за напретком. Због тога је задржавање у оваквом окружењу токсично за оне у њему. Ако нам ништа не представља изазов нема простора за напредак, јер на можемо проценити колико смо добри или лоши у нечему док не доживимо и успех и неуспех.

”Људски потенцијал је једини не ограничен ресурс који имамо”, говорила је Карли Фиорина. Користећи овај потенцијал свакодневно побољшавамо свет. У интересу друштва је да су сви његови чланови максимално остварени, јер на тај начин могу дати највећи допринос. Понекад нам се свет чини незамисливим без појединих изума и технологија. То су дела оних који су без компромисно прихватили изазове, подухвате и идеје и стајали истрајно упркос изазовима. На овај начин, радом и талентом, напредујемо већ вековима.

Не постоји формула среће, али да би човек био задовољан мора бити испуњен. Нашу срећу и наш пут морамо створити сами. Живети просечним животом у неком малом сигурном свету и вечно

ОГЛЕДАЛО

ићи линијом мањег отпора може нам обезбедити само кајање због пропуштених прилика. Разлика између успешних и не успешних људи није у томе колико су пута погрешили, већ колико су научили из својих грешака. Зато не мерите пут према препрекама, падајте, устајте и пробајте поново, док не стигнете до свог циља.

Јована Павловић

Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Душица Антанасковић

ТЕМА VI

НЕЗВАНИЧНЕ ОБЛИКЕ ОБРАЗОВАЊА

ВАЉА САГЛЕДАТИ НЕ САМО КАО ДОПУНУ
ЗВАНИЧНОГ ОБРАЗОВНОГ СИСТЕМА

НЕГО И КАО ЊЕГОВУ КРИТИКУ

Спокој, Сузана Страценски

ТРЕЋА НАГРАДА 12. БЕОКУЛИС-а: ФОТОГРАФИЈА
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
Школа за дизајн *Богдан Шупут* Нови Сад
Ментор: проф. Лаура Лимбургер

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОБЕЗДУХОВЉЕНОСТ НАУКЕ ПОСТМОДЕРНОГ ДОБА

Наука је необична појава у људском искуству. Рационална је, али почива на вери. Није мит, али ипак то постаје. Није магија, али ствара чуда. Упознаје делове стварности, али јој суштина измиче. ” Хомо сапиенс је од свог настанка у борби за задовољење својих потреба, вођен нагоном за преживљавање, стицао искуства, прва знања које из данашње перспективе не бисмо сврстали у науку. Код таквог бића свијест о себи и околини није била довољно развијена, било је природно да је оно такво морало емпиријски учити да би преживјело. Посматрањем, понављањем, човјек је доводио појаве у везу, око сваке недокучивости стварајући култ природе, удишући му метафизичку димензију.

Међутим, тако је и до данас – човјек стално мора учити да би преживио. Синоним за учење неоспорно је школа, храм знања. Етимолошки гледано ријеч образовање потиче од образовати и образ, значи формирати човјека као биће које умије да мисли и да се понаша у складу са нормама, усвајајући племенита начела човјечанства. Но, да ли један тако одговоран задатак као што је учење - својеврсно оруђе за преживљавање, можемо тако немарно предати једној институцији, па макар то била и школа. Мислим да је то крајње безобзирно према самом себи, уколико у жељи да збацимо одговорност са себе, сву обавезу збацимо на школу. Мислим да је погрешно одрицати се потребе да ми лично радимо на себи и растемо независно од формалног образовања. Пиндар, антички мислилац, нам поручује да постанемо оно што јесмо. Толико смо различити да је наивно мислити да постоји универзални пут образовања за све нас. Слободно вријеме је можда оно кључно за наш развој, можда битније од времена испуњеног наметнутим школским обавезама. Чињеница је да се времена мијењају, потребе младих у коријену остају исте са нешто другачијом манифестацијом него прије педесет година и природно је да образовни систем како би био одговарајући и успјешно вршио своју дужност, мора да се мијења и прилагођава. Много тога у данашњој настави чини заоставштину преузетог

ОГЛЕДАЛО

руског социјалистичког образовног система. Млади људи морају да схвате да у доба у ком живе морају стално да уче да би држали корак с временом и да је ово ера када сами морамо да се боримо за знање и да сами себе подучавамо. Тужна истина је да се свијет мијења вртоглавом брзином и да занимања за која се школујемо данас, можда и неће постојати када завршимо своје формално образовање. Зато не смијемо бити уљљкани комфором оног „довољног” које се сервира као формално образовање и не смијемо бити слијепи за широк дијапазон свих осталих вјештина и знања који че нас учинити флексибилним и подесним за живот у овом времену. Сходно интересовању, учење се не односи само на продубљивање знања из наставних предмета, него на формирање сопствене личности кроз социјални контакт, семинаре, радионице, кампове и путовања. Себи не би требало да дозволимо једнообразност и шаблон у понашању, као и неосјетљивост на проблеме савременог друштва. Наука је неодвојив и близак појам учењу.

Древне цивилизације Асирци, Грци, Вавилонци, Кинези покушавали су изаћи из емпирије, стварајући апстрактне моделе - у првом реду кроз геометрију. Знања су имала практичну примјењиву страну у побољшању живота, на рачун поковања и зауздавања природе. Грчки мислиоци, прије свих и сам Аристотел, правио је јасну разлику између науке као духовне дисциплине и практичног знања занатлија

Уживајући термин духовне дисциплине, наука је почела живјети несметано сама за себе као посредник између људи, видљивог и невидљивог. Данашња наука је заточеник корпорација, војних института, приватних лабораторија, украдена је од духа и укаљана у блату људских потреба. Данашња наука је симбиоза економије, образовања и амбиција без духовног интереса. Данашња наука се ослања на непосредну корисност, макијавелистичку етику и строг прагматизам. Многе проналазаче и научнике уништило је то што су повјеровали за себе да су ”надљуди”. Замка је мислити да они ученији имају одређени морални имунитете и луксуз ниподаштавања мање учених.

Добар човјек је опште усвојени морални идеал, то је онај који се свјесније и скрупулозније поковава признатим моралним законима. Ниче сматра да човјек што презреније гледа на моралне законе људског друштва, то више заслужује титулу натчовјека. Човјек се цијели живот учи одговорности.

Сартр је сматрао да бити одговоран, значи имати човјечанство пред очима. Одговорност почиње на једној једноставној способности које има само људско биће, а то је да да предност другоме. Знање не може бити морално индиферентно. Савремени свијет, у коме главну вриједност има власништво, је свијет у ком нема мјеста за оне који трагају за коначним истинама, без одговорности према тим одговорима.

ОГЛЕДАЛО

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА БЕЗ ОПЛЕМЕЊИВАЊЕ ДУХА И СТИЦАЊА ХУМАНИСТИЧКИХ АЛТРУИСТИЧКИХ ПОГЛЕДА, НЕПОТПУНО ЈЕ, И ПРИЈЕТЕЋЕ КАКО ЗА ПОЈЕДИНЦА ТАКО И ЗА ЦЈЕЛОКУПНО ЧОВЈЕЧАНСТВО. НАУЧНИК ТРЕБА ДА СЕ РАЗЛИКУЈЕ ОД МАШИНЕ ИЛИ НАУЧНО ОБРАЗОВАНОГ МАЈСТОРА. ОН ОСИМ РАЗВИЈЕНОГ ОСЈЕЋАЈА ЗА АНАЛИЗУ, ЗАКЉУЧИВАЊЕ, ЗАПАЖАЊЕ И ОБРАДУ ПОДАТАКА, МОРА СВОЈЕ ВИЗИОНАРСКЕ КАПАЦИТЕТЕ РАДИЈАЛНО УСМЈЕРИТИ ОСВЈЕТЉУЋИ И ОПЛЕМЕЊУЈУЋИ СВОЈУ ДУХОВНУ СТРАНУ.

САВРЕМЕНА КРИЗА НАЈБОЉЕ СЕ МОЗЕ ОБЈАСНИТИ КАО КРИЗА ДУХА, ЉУДСКЕ СВИЈЕСТИ И МОРАЛА. УПАДЉИВ ЈЕ НЕСКЛАД ИЗМЕЂУ ДОСАДАШЊЕГ СТЕПЕНА РАЗВИЈЕНЕ СВИЈЕСТИ, ЕТИЧКОГ ПОНАШАЊА ЧОВЈЕКА И ЗАХТЈЕВА ТЕХНОКРАТИЈЕ, ШТО ЈЕ ПОСЉЕДИЦА НЕПОТПУНОГ И ЈЕДНОСТРАНОГ УЧЕЊА. ПРОБЛЕМ ДАНАШЊИЦЕ - ЕКОЛОШКА КРИЗА, НАЈВИЋЉИВИЈА ЈЕ ПОСЉЕДИЦА ОБЕЗДУХОВЉЕНЕ НАУКЕ И НЕПОТПУНОГ ОБРАЗОВАЊА ЛИЧНОСТИ, КОЈА ЈЕ ПОЧЕЛА У ТРЕНУТКУ КАДА ЈЕ ПРИРОДА ИЗГУБИЛА СВОЈУ САКРАЛНОСТ У ЉУДСКОЈ КУЛТУРИ. УТИЛИТАРНОЈ ФИЛОЗОФИЈИ ИНСТРУМЕНТАЛИЗАЦИЈЕ УМА УПОРНО ИЗМИЧЕ СУШТИНА ЖИВОТА И ДИМЕНЗИЈА БУДУЋНОСТИ. ОДГОВОРАН НАУЧНИК, АПОСТОЛ СВЈЕТЛОСТИ И БУДУЋНОСТИ, НЕ СМИЈЕ ДА БУДЕ ОПЕРАНТ КОМЕ ЗНАЊЕ СЛУЗИ КАО ЗАНАТ И ОРУЂЕ ПУКЕ БРУТАЛНОСТИ. НАУКА ЈЕ ЗАПРАВО ПРОМЕТЕЈЕВА ВАТРА, АПСОЛУТНИ ДАР, ОНА НЕ СМИЈЕ ПОСТАТИ ЖРТВА ИСКРИВЉЕНЕ ЉУДСКЕ ПРИРОДЕ.

ПУПИН ЧОВЈЕКА КОЈИ ПОКУШАВА ДА ОТКРИЈЕ И СПОЗНА СВИЈЕТ ОКО СЕБЕ ВИДИ КАО СКРОМНОГ ОСЛУШКИВАЧА СКРИВЕНИХ ШАПАТА ПРИРОДЕ КОЈИ ПОКУШАВА ДА ОТКРИЈЕ ЊИХОВО СКРИВЕНО ЗНАЧЕЊЕ. КАД ГОД УСПЈЕ У ТОМЕ, ОН ПРОНАЛАЗИ ДА ЈЕ СВАКИ ОД ТИХ ШАПАТА ЈЕДНО БОЖАНСКО САОПШТЕЊЕ, ЈЕДНА МРВА БЕСКРАЈНЕ ИСТИНЕ, КОЈА ЈЕ БОГ. ЊУТН, ФАРАДЕЈ И ДРУГИ ПРОРОЦИ У НАУЦИ И ФИЛОЗОФИЈИ, ДАЛИ СУ НАМ УПРАВО ТЕ МРВЕ БЕСКРАЈНЕ ИСТИНЕ. ЧОВЈЕК НИКАД НИЈЕ БИО ОВОЛИКО МОЋАН, А ИСТОВРЕМЕНО НЕМОЋАН КАО ДАНАС. ОН ЈЕ ЈЕДИНО БИЋЕ У БИОСФЕРИ СПОСОБНО ДА ПОНИШТИ УСЛОВЕ СОПСТВЕНЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ И УСЛОВЕ ЖИВОТА УОПШТЕ.

ЈЕДАН ОД НАЈПРОДУХОВЊЕНИЈИХ УМОВА 20. ВИЈЕКА, РАБИНДРАНАТ ТАГОРЕ НАМ ПОРУЧУЈЕ: „ЦИВИЛИЗАЦИЈИ НЕ СМИЈЕМО СУДИТИ И ЦИЈЕНИТИ ЈЕ НА ТЕМЕЉУ ТОГА КОЛИКУ ЈЕ МОЋ ОСТВАРИЛА, ВЕЋ ПО ТОМЕ КОЛИКУ ЈЕ У СВОЈИМ ЗАКОНИМА И ЋЕЛИМА ИЗРАЗИЛА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЈЕКУ.” ДАНАС ЈЕ ВРИЈЕМЕ, КАД УНУТАР ЈЕДНОГ БИЋА ИМАМО АПСОЛУТНОГ ГЕНИЈА И МОРАЛНОГ ЦРВА, ГДЈЕ НА КЛАЦКАЛИЦИ АПСОЛУТНУ ПРЕВАГУ ИМА ЗАСЛИЈЕПЉЕНО ЗНАЊЕ. ЧИНИ СЕ ДА ШТО ЈЕ ВЕЋА СПОСОБНОСТ ДА ДОСТИГНЕМО ВИСИНЕ И ИСТИНЕ КОСМОСА, МИ СЕ ТОМ ИСТОМ СПОСОБНОШЋУ СТРОПОШТАВАМО У БЕСПОВРАТНУ ЈАМУ ОГРЕЗЛОСТИ У ТАШТИНИ, САМОЉУБЉУ, ВОЉИ ЗА МОЋ И КОНАЧНОЈ АУТОДЕСТРУКЦИЈИ.

ФОРМАЛНО И НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ НИСУ РИВАЛИ. ФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ НАМ ДАЈЕ ТЕМЕЉ ЗА САЗНАВАЊЕ СВИЈЕТА, КОЈЕ НАМ ПОМАЛО ОТКРИВА И ДИЖЕ ЗАСТОРЕ СА ОЧИЈУ, ДАЈЕ ТЕК ОБРИСЕ И КОНТУРЕ АПСТРАКТНИХ ЗНАЊА, ДАЈЕ НАМ ПОДСТРЕК ДА ШИРИМО ЈОШ НЕЈАКА КРИЛА ТРАГАЈУЋИ ЗА ИСТИНАМА. ОНО ЈЕ ФУНДАМЕНТАЛНО, КЉУЧНО, ОНО ЈЕ НЕ-

ОГЛЕДАЛО

замјенљиво и неопходно, али не и довољно. Ту се јавља потреба за незваничних обликом образовања, које ваја, глача и бруси ону не-обликовану масу знања, стварајући од нас мислећа бића способна да се на најбољи начин носе са тековинама долазећег доба.

Ивана Пијетловић

Гимназија Филип Вишњић, Бијељина

Ментор: проф. Гордан Живић

У ТОРУ ПРЕД ПЛАСТОВИМА САДРЖАЈА

Прва награда 8. БЕОПС-а

Када баке у аутобусу почну да критикују моје вршњаке и мене због најразличитијих ствари (од недостатка васпитања до речника изазваног хроничним нечитањем) оне често заборављају једно – туже нас без основа. Ако завирите у кућну библиотеку било кога од мојих другара из генерације видећете да је она итекако испуњена причама које нас у тренутку занимају. Погледајте иза себе у биоскопској сали и приметите сачицу тинејџера како се смеју. Исто важи и за музеје. Једном прескочите ућуткавање омладинца реченицом „Шта ти, мали, знаш?” када говори о политичком или културном проблему и открићете да *мали* заправо много зна.

Уместо што на седам сати проведених у тупом слушању излизаних предавања, без права на тражење речи, а камоли супротстављања стандардном мишљењу, додајете још и још часова, без адекватне бриге и размишљања о чињеници да, како наводи *Гардијан*, пажња просечног тинејџера траје од четрдесет осам до осамдесет минута, предлажем нешто друго. Узмимо неке средње школе за узор, као што су Земунска гимназија, Железничка-техничка школа, Економска школа итд., и поведимо се њиховом идејом о блок настави. Само што уместо узастопних шест часова једног истог предмета, који су довољни да се и највећи ентузијаста засити, предлажем посету некој установи културе. Овакав вид школског дана пријаће и професорима и ученицима, јер им допушта да се одморе од рутине и уживају у уметности.

Питала сам своје вршњаке (из различитих школа) да ли их и колико често професори воде у позориште. Њихов одговор је у већини случајева био никад, али и да и сами често одбијају да иду са професором у позориште јер су у понуди увек представе далеке нашем узрасту и интересовањима. Зато младима, који су изузетна мислећа бића, треба дати прилику и одговорност да сами бирају вид

ОГЛЕДАЛО

културе који их занима. На професору је да се постара да се ради о култури вредној упијања, али и да буде отворен за нове идеје и предлоге који њима можда делују шашаво.

Потцењивање ђака не води ничему. Подсмевање одраслих нашем непосећивању галерија је бескорисно и непотребно. Онај ко примети да су му ученици недовољно културно образовани има неодложну обавезу да то образовање допуни и поправи. Млади нису деца, већ људи, спремни на критичко размишљање, које ако се не оствари у критиковању уметности, мораће своју критику да пребаци на вас. Дозволите себи да поверујете да када се сусретну очи у очи са писцем, млади имају питања којих се ни највештији и најсмелији новинари не би досетили. Тражим од Министарства просвете да се младима отворе врата културе која ће нам отворити видике и размахнути крила, уместо што као у тору седимо пред пластовима садржаја. Ми бисмо да будемо креатори, мислиоци, а не послушници.

Уколико се лепим стваралаштвом не утиче на карактер мојих глинених другара и мене, обликоваће нас погрешне ствари. Ако се већ у школама држимо норми попут правила облачења и школског језика, фер је да заузврат школа испуни своју обавезу у образовању својих ђака, који ће кроз коју годину као велики људи представљати своје знање. Тешко тада оном професору, који је на своје ђаке трошио само четрдесет пет минута бледог, досадног предавања, јер он своје ученике ништа није ни научио. Сваки уџбеник ће нам испричати дефиниције и термине, али ниједан нам неће рећи о пријатељству, љубави, патњи и како се изборити са тим. Једини начин да то сазнамо је кроз разговор и, погађате, кроз уметност. Зато, дозволите професорима мање часова, а више времена за вајање личности ђака.

На крају крајева, свака школа поносно износи погачу на дан Светог Саве. Он је међу учитељима оно што је Хипократ међу докторима, и сви запослени у образовању прећутно полагају његову заклетву. Он није држао предавања и очекивао декламавања. Остао је упамћен као оснивач наше културе чију ћемо стазу следити. На крају крајева, нама светосавцима није довољно да само декламујемо о прошлом времену – ми хоћемо да оставимо свој траг у нашем времену.

Јана Рокић

Десета гимназија Михајло Пупин, Београд

Ментор: проф. Кристина Рајић

ДОКАЗИ У ВАННАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА

Првих двадесет година провео сам учећи.
Других двадесет година провео сам учећи друге
ономе што сам научио.
Трећих двадесет година размишљао сам о ономе
што сам до тада научио.
Последњих двадесет година ћутим – јер ни у шта
што сам научио нисам сигуран”,
речи су великог филозофа.
Верујете,
или не верујете.
У реч божију.
У реч родитељевоу.
У реч учитељевоу.
Јер, на почетку беше веровање.
Затим дође сумња.
Јесмо ли од Бога створени,
или смо од мајмуна постали?

Да ли је планета равна,
округла,
или шупља?
Јесмо ли се доселили,
или смо одувек били овде,
на планети,
на Балкану?

Да ли је Тесла био геније,
или нешто више од тога?
Да ли је Ева морала да загризе јабуку знања,
или су могли вечно да живе у рају?
Да ли је све релативно,
или има нечег сигурног и у знању?
И како до знања?
Веровањем, сумњом, или мишљењем?

ОГЛЕДАЛО

Јер...
На почетку беше реч.
Енергија.
Вибрација.
Дакле ништа сигурно и чврсто да га стиснеш и
задржиш се.

А опет, у празнини универзума,
у којој галаксије изгледају као зрнца песка,
шта је то сигурно да га стиснеш и задржиш,
осим енергије,
која ниоткуд настаје
и жеље за знањем која никад не престаје?

Они који у младости нису знатижељни немају
душу.
Они који у старости постају сумњичави немају
памет.
Смемо ли бити и знатижељни и сумњичави,
још док смо млади?
Морамо!
Јер, сваки пут кад се млади и старији не слажу,
око суштинских ствари,
на крају су увек у праву млади.
То је биолошка истина,
рекао је мом оцу давно,
његов први учитељ,
а мени отац пренео.
Учио ме је све до сада
да све проверим,
пре него што поверујем
и прихватим.

И зато,
у име нас младих тражим од старијих,
да сва знања, која нам екс катедра преносе,
докажу, у ваннаставним програмима.
Тек тада ћемо у њих поверовати.
Ко разуме – схватиће.

Магдалена Сувачки
Земунска гимназија, Београд
Ментор: проф. Зорица Перовић

ОГЛЕДАЛО

Милош Глеђа

УЧЕНИК КОЈИ ВОЛИ СВОЈУ ШКОЛУ...
Гимназија *Јован Јовановић Змај* Нови Сад
Ментор: проф. Александар Турукало

Бојана Ивановић

УЧЕНИК КОЈИ ВОЛИ СВОЈУ ШКОЛУ...
Медицинска школа *Београд* Београд
Ментор: проф. Драган Самарџић

Анастасија Митов

БОЉЕ ЈЕ НА ВИШЕМ МЕСТУ БИТИ ОСРЕДЊИ...
Медицинска школа *Београд* Београд
Ментор: проф. Драган Самарџић

Нису успели да доставе *Огледалу*
писане беседе

12
ВЕ
ОК
УЛ
ИС

12. БЕОКУЛИС

БЕОГРАДСКИ КУЛОАРОВ
ЛИКОВНИ ИЗРАЗ СРЕДЊОШКОЛАЦА

Галерија **КУЛОАР**
Математичка гимназија
Краљице Наталије 37
Београд
mg.edu.rs

Директор:
Мирјана Катић

Уредник БЕОКУЛИС-а
Радивоје Благојевић

Сарадници:
Јелена Нововић
Љиљана Маловић Козић
Олгица Рајић
Весна Прцовић
Ивана Станковић
Гордана Томашевић
Предраг Ђукњић
Александар Куновац
Горан Обрадовић
Борис Чистопољски
Жарко Јањић

Дизајн каталога:
Лука Тилингер

Стручни жири
12. БЕОКУЛИС-а:
Милилица Ракоњац
сликар, председник
Жирија за ликовни рад

Лука Тилингер
графичар гњиге,
председник Жирија
за фотографију

Радивоје Благојевић
социолог уметности

Информационо друштво

БЛАГОВЕСТ

УЧЕНИЦИ - АУТОРИ

Викторија Амићић
Марија Баликов
Милош Благојевић
Марија Богићевић
Сашка Бојић
Ђина Бојанић
Симон Брајковић
Милица Биговић
Анђела Бубоња
Бојана Бурић
Анђела Бучић
Хелена Величковић
Данијел Влах
Софија Вујошевић
Кристина Гирева
Борјана Голубовић
Христина Горгијева
Ренато Гузеј
Димитрије Деспотовски
Борко Доповић
Јана Дуговић
Анђела Дурутовић
Јана Ђорђевић
Снежана Ђорђевић
Јана Жикић
Оливере Жугић
Лејла Зунђа
Мина Јовановић
Сара Јурошевић
Марко Килибарда
Ања Ковач
Ања Кустудија
Срефана Латновић
Марио Либенко
Николина Љиљанић
Матеја Марић
Ксенија Марјановић
Јелена Марковић
Марко Марковић
Филип Матуновић
Кристина Мацановић
Сташа Маћешкић

Јелена Миловановић
Теодора Мирдита
Саша Митровић
Ивана Хие Мишкулин
Петар Мрдак
Софија Недељковић
Рина Недовић
Лиса Ниманбегу
Јелена Павловић
Сандро Параџић
Стеван Пешић
Борко Поповић
Ирина Поповић
Лана Поповић
Марта Поповић
Теодора Раичевић
Кристина Ристић
Итана Самарџић
Марко Сарамандић
Милена Седлан
Миа Секулић
Тамара Сикинић
Александра Сосунова
Лана Станишић
Софија Стијовић
Ленка Стојанов
Тамара Стојановић
Анастасија Стојковић
Сузана Страценски
Ђорђе Таминџија
Магдалена Тошић
Душица Трцета
Марко Ђоровић
Милан Ђургуз
Тамара Фемиц
Сергио Фриц
Јосипа Челановић
Санда Чистопољски
Нино Шафар
Ања Штрбац
Лука Шуберт

ПРОФЕСОРИ - МЕНТОРИ

Соња Ардан
Радивоје Благојевић
Миодраг Вучковић
Мирјана Вучковић
Александра Дрљача
Срђан Илинчић
Давид Карасман
Марија Ковачевић
Јана Конатар
Лаура Лимбургер

Вукан Ломпар
Биљана Марковић Крагуљац
Драгана Николић
Емира Омерагић
Јелена Радовић
Милица Ракоњац
Оливера Станковић Петровић
Мирјана Ђерић
Борис Чистопољски
Марина Чудов

ШКОЛЕ 12. БЕОКУЛИС-а

1. Уметничка школа, Ниш
2. Гимназија, Врњачка Бања
3. Техничка школа *Милева Марић Ајнштајн*, Нови Сад
4. Школа за дизајн *Бојдан Шуйић*, Нови Сад
5. Средњошколски центар *Никола Тесла*, Брод
6. Средња ликовна школа *Петар Лубарда*, Цетиње
7. Друга гимназија, Сарајево
8. Средња школа примјењених умјетности, Сарајево
9. Гимназија *Андреје Мохоровчића*, Ријека
10. Школа за дизајн, Београд
11. Прва београдска гимназија, Београд
12. Девета гимназија *Михаило Пејровић Алас*, Београд
13. Математичка гимназија, Београд

МЕТОДИЧКЕ НОВИНЕ ОСТВАРЕНЕ У ПРОЦЕСУ НАСТАВЕ

Ликовни радови који су стигли као одзив на конкурс 12. БЕОКУЛИС-а Галерије КУЛОАР Математичке гимназије у Београду још једном потврђују настојања ликовних педагога да очувају и афирмишу вредности креативног процеса ученика. Настава практикована као својеврсна дидактичка уметност осим естетске има и веома важну етичку вредност. Она, осим што је врста иницијације у подручје ликовног изражавања, отвара могућност достизања вредности индивидуалног стварања у свим областима изражавања.

На конкурс су стигли радови који припадају области ликовних и примењених уметности. Осим класичних ликовних и фотографских техника, међу приспелим радовима приметан је и немали број радова који су урађени техникама што припадају новим, проширеним, медијима. Стога БЕОКУЛИС изложба ученичких радова пружа могућност увида у методичке новине остварене у процесу наставе. Ова изложба, као калеидоскоп експресије, имагинације и спознаје, јесте наговештај будућности ликовне уметности и позив публици да се оствари као њен кокреатор.

Награђени и похваљени радови изабрани су у веома јакој конкуренцији радова који су по ликовним квалитетима веома успешни. Награде су додељене у две категорије: Ликовни рад и Фотографија.

У категорији Ликовни рад жири је донео одлуку да додели две равноправне прве награде Сашки Бојић и Теодори Раичевић. Друга награда је припала Марији Богићевић. Трећа награда је припала Оливери Жућић.

Образложење одлуке жирија

Рад Сашке Бојић оставља утисак зрелог владања техником акрилика. Сашка виртуозно користи боје и светло у истицању свог доживљаја карактера портретисане особе. Посебна вредност овог

ОГЛЕДАЛО

ликовног рада је знатљиво коришћење површине као сликарског изражајног средства. Сашка вешто гради карактер портретисане особе. Веома осетљиво бележи спој оног чврстог и свега тананаог на људском лицу. Уочљиво је да ученица добро познаје анатомију човека. Истовремено, током рада, она акцентује емоције које модел изазива у њој као аутору и преноси их убедљиво на гледаоца уметничким средствима.

Теодора Раичевић експресивно користи бојене површине и светло моделујући људску фигуру, акт. Композиционо уравнотежена слика указује на сликарски поступак којем је целина опажајног поља приоритет. Познавање анатомије човека Теодора вешто користи у намери да сликом проговори о карактеру фигуре. Сваки део тела третира као део портрета особе, хармонично усаглашавајући топло-хладни колорит на целом акту. Фактура слике указује на знатљиво грађење слике коришћењем лазура и пасте.

Ликовни рад Марије Богићевић указује на високо софистицирану палету боја којом код посматрача постиже утисак сродан утиску која остављају дела врхунских мајстора импресионизма. Пејзаж, иако препознатљив као реалистичан мотив, није третиран као документ, већ као ликовна белешка доживљаја призора који је скоро надреалан у колориту, незауостављивом треперењу ваздуха и светла. Управо је реч о убедљиво израженом ликовном доживљају посматраног призора природе.

За трећу награду предлажем ликовни рад Оливере Жугић, ученице другог разреда Средње ликовне школе "Петар Лубарда" из Цетиња. Мртва природа је и цртачки и сликарски урађена храбро, са пажњом усмереном на изналажење онога што је "карактер" поставке. Оливера вешто користи основне и комплементарне боје, гради убедљиву слику водећи се принципом "мање је више". Поштујући попорције и међусобне односе свих елемената, она интерпретира виђено на експресиван начин - на пример користећи наранџасту боју која више није само основни тон поморанџе већ је симбол емоције којом ова ауторка гледа призор.

У категорији Фотографија Сандро Параџик је добио прву награду за фотографију *Улице Зајреба*. Урбани пејзаж приказан је вишедимензионално. Преклапање простора сугерише живо присуство различитости које творе кохерентну целину. Аутор фотографије уводи илузију покрета карактеристичну за временске уметности. Сандрова фотографија је истовремено документ лица улице и креација, тумачење тог лица. Централна фигура, силуета пролазника, у функцији је утиска мултиперспективе као главног актера фотографисаног простора.

Другу награду за фотографију је добила Ирина Поповић за фотографију *Мајеријализација личности*. Портрет као мотив Ири-

ОГЛЕДАЛО

на истражује проблемски: у ком су односу оно видљиво и оно невидљиво у посматрању сваке личности. Ауторка својом фотографијом не износи закључке о свом доживљају посматраног лица, већ искрено излаже своју упитаност пред посматраним лицем. Колико непрозирних или полупрозрачних велова има свако посматрано лице? И да ли познајемо сопствене велове гледајући друге? Ирина је храбро естетичким средствима поставила универзално важно етичко питање односа према својој и личности других људи.

Трећу награду је добила фотографија *Сивој* Сузана Страценски. Утисак спокоја који изазива огледајућа површина воде појачан је присуством бродића од папира. Сузана користи симболички приступ у исказивању своје идеје и свог доживљаја мира и склада. Користећи симбол огледала као и бродић од папира као симбол невиности и игре, ауторка подсећа да је простор игре такође природни простор, не само дечји, већ универзално људски. Када се игра, човек је у складу са свом природом: и оном коју зовемо спољашњом и оном коју зовемо унутрашњом природом.

Милица Ракоњац

сликар, Београд

OGLEDALO

OGLEDALO

ČASOPIS BEOGRAD

RASPISUJE KONKURS

3. BEOSEF

**Beogradski Ogledov srednjoškolski filmski festival
Srbije i regiona**

Na konkursu mogu učestvovati i učenici zemalja regiona (iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Slovenije...).

Kratak film (video-klip) **u trajanju do 10 minuta** poslati najkasnije **do 31. oktobra 2020.** na mejl adresu **ogledalo.blagovest@gmail.com.**

Kvalitet videa treba biti Codec: H.264 Frame rate: 25fps ili 30 fps Rezolucija: Standard Definition (4:3 aspect ratio) 640 x 480 px Standard Definition (16:9 aspect ratio) 640 x 360 px; 720p HD Video (16:9 aspect ratio) 1280 x 720 px; 1080p HD Video (16:9 aspect ratio) 1920 x 1080 px; Bitrate: SD: 2,000 – 5,000 kbit/s 720p: 5,000 – 10,000 kbit/s 1080p: 10,000 – 20,000 kbit/s; Audio: ACC-LC codec; data rate: 320 kbs sample rate: 48 kHz.

Mejl mora sadržati naziv rada, ime i prezime autora i razred, ime profesora/mentora, adresu škole i kontakt telefon.

Stručni žiri izabraće najbolje filmove i dodeliće po tri prve nagrade. Časopis **OGLEDALO** će organizovati projekciju najuspešnijih filmova **13. novembra 2020. godine.**

U Beogradu,
12. maj 2020 g.

ogledalo.edu.rs

ТЕМА VII

ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

Амазонка, Анђела Бубоња

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД

Прва београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Марина Чудов

OGLEDALO

МИСИЈА НАУКЕ НИКОЛА ТЕСЛА

У данашње време има људи – песимиста који вам, са забринутим изразом на лицу, шапућу на уво да су се народи годинама тајно наоружавали, наоружали до зуба, и да ће једног дана да скоче један на другог и да се униште. Људи који говоре о тој напетости не знају за силе које стално раде, у тишини али неуморно – силе које говоре о миру. Дошло је до буђења оног широког филантропског духа који је, још у давним временима, зрачио из ученња племенитих реформатора и филозофа, оног духа који води људе у свим сферама и положајима да не раде толико за неку материјалну корист или накнаду – мада разум може и то да им налаже – колико више ради успеха, из задовољства што ће остварити нешто ради добра које тиме могу да учине другим људима. Људи су сада покренути напред, мотивисани дубоком љубављу према оном што уче, људи који стварају чуда, сваки у својој области рада, чија су главна тежња и задовољство прикупљање и ширење знања, људи који гледају далеко изнад земаљских ствари, чија застава је Узвишеност.

У свим тим унапређујућим својствима која карактеришу савремени интелектуални развој, електрицитет, тј. ширење науке о електрицитету било је моћан чинилац. Наука о електрицитету нам је открила праву природу светлости, дала нам је безброј помоћних апарата и прецизних инструмената и тиме огромно допринела тачности нашег знања. Наука о електрицитету нам је дала увид у дубље односе који постоје између различитих сила и појава и тако нас довела до потпунијег схватања природе и њених манифестација нашим чулима. Наука о електрицитету је, више од свега тога, својом фасцинацијом, својим наговештајима огромних остварења, чудесних могућности највише у филантропском смислу, потпомогла енергију ствараоца, јер где је то поље на којем би његове Богом дане моћи биле од веће користи свим људима него у то неистраженој, готово девичанској области где се, као у шумској тишини, хиљаде гласова одазивају на сваки позив.

Аутентичан стваралац је онај који нас надахњује вишим и племенитијим осећањима и учи нас да мрзимо сукоб и уништавање. Његово име...* и његова мисија је служење човечанству. Имамо инжењера, који премошћује заливе и кланце и олакшава контакт и

ОГЛЕДАЛО

хомогенизацију разнородних маса људске расе. Имамо механичара који долази са својим лепим справама за уштеду времена и енергије, који усавршава своју летелицу, не да би бацио врећу динамита на неки град или брод, него да олакша превоз и путовање. Имамо хемичара који отвара нове залихе средстава и чини да постојање буде при- јатније и сигурније. Имамо најзад електротехничара који шаље своје поруке мира свим деловима Земаљске кугле. Неће проћи много времена када ће они људи, који усмеравају своју инвентивност на проналажење брзометних топова, торпеда и других справа за разарање – уверавајући нас све време да је то за добро човечанства – не наилазећи на оне којима су потребне њихове одвратне справе, схватити да би, да су свој проналазачки талент користили у другим смеровима, могли да освоје много бољу награду. Тог дана чуће се свуда повик: доста са тим остацима варварства, толико лошим за напредак: дајте неустрашивом ратнику прилику да покаже храброст похвалнију од оне коју показује када, затрован жељом за победом, јуриша да уништи свог земљака. Дајте му да напорно ради дан и ноћ са малим изгледом на успех, а ипак непоколебљиво; нека се излаже опасностима истраживања висина у ваздуху и дубина мора; нека се храбро излаже исцрпљењу, врелини тропске пустиње и леду поларних области. Нека усмери своју енергију на уклањање општих опасности и непријатеља, ризика који су свуда око нас, који нас угрожавају у ваздуху који удишемо, у води коју пијемо и у храни коју једемо. Заиста је необично да ми, бића на највишем ступњу развоја на овом нашем свету, бића са толико огромним моћима мисли и дела, треба да апсолутно зависимо од милости наших невидљивих непријатеља, да не знамо да ли ће нам залогај хране или гутљај воде донети радост и живот или патњу и уништење. Модерно ратовање треба да буде с тим непријатељима, са бактериологом на челу и електрицитетом који чини неоцењиве услуге.

Ми смо сви били одушевљени посматрајући брзе гигантске кораке које је ових година прелазила наука о електрицитету, нарочито у Америци. Бел (Bell) са својим одличним проналаском који нам је омогућио да преносимо глас на велика растојања дубоко је утицао на наше комерцијалне и социјалне односе, па чак и на наш начин живота; Едисон, да није учинио ништа више од свог раног рада на осветљењу помоћу ужареног влакна, опет би доказао да је један од највећих добротвора века; Вестингхаус (Westinghouse), утемељитељ комерцијалног система наизменичних струја; Браш (Brush), велики пионир лучног осветљења; Томсон (Thomson) који нам је дао прву практичну машину за заваривање и који је, са изузетним смислом, допринео веома битно развоју више грана науке и привреде; Вестон (Weston) који је на свету био први у конструисању динамо-машина, а сада води у конструкцији електричних инструмената; Спрег

ОГЛЕДАЛО

(Sprague), који је, са ретком енергијом савлађивао проблеме и обезбедио успех практичне електричне железнице, Ачесон (Acheson), Хол (Hall), Вилсон (Wilson) и други који су донели револуцију у гране привреде. Рад тих талентованих људи није завршен. Они и многи други раде неуморно на истраживању нових области и отварању неслућених и перспективних поља. Сваке недеље, ако не и сваког дана, сазнајемо о новом напредовању у некој неистраженој области, где при сваком кораку успех пријатељски позива и води радника ка тешким и све тежим задацима.

Између свих многих грана истраживања, многих грана привреде, нових и старих које се брзо шире, постоји једна која својом важношћу доминира над свима осталима – једна која је од највећег значаја за удобност и благостање, да не кажем егзистенцију човечанства, а то је електрични пренос енергије. Без обзира на то шта хоћемо да радимо, без обзира на то ка којим пољима усмеравамо наше напоре, зависимо од енергије. Нека наши економисти предложе економичније системе прављења и коришћења ресурса, нека наши законодавци створе паметније законе и уговоре, но та врста помоћи може да буде само привремена. Ако желимо да ослободимо од сиромаштва и беде, ако желимо да дамо сваком појединцу и који заслужује оно што је свима потребно за безбедну и удобну егзистенцију, изузев можда само оном који је нерадник својом вољом, морамо да имамо више машина, више енергије. Енергија је наш главни ослонац, примарни извор наших многостраних напора. Ако располажемо са довољно енергије, можемо да задовољимо већину наших жеља. Развој и богатство једног града, успех једне земље, прогрес целе људске расе, све то регулише енергија којом располажемо.

Погледајте победоносни наступ Британаца какав историја није забележила. Не рачунајући својства расе, они су свет освојили захваљујући угљу. Јер са угљем они производе њихово гвожђе; угаљ им даје светлост и топлоту, угаљ покреће точкове њихових безбројних предузећа и даје погон њиховој освајачкој флоти. Али, залихе се исцрпљују све више и више, трошкови рада су све скупљи и скупљи, а потржња се стално повећава. Сваком мора да буде јасно да се ускоро мора отворити нови извор залиха енергије или да се бар садашње методе морају битно побољшати. Велики добитак се очекује од економичнијег коришћења енергије угља сакупљеног у једној батерији; међутим, ако би постизање таквог резултата поздравили као велики успех, то ипак не би био толики напредак у смеру према коначној и трајној методи добијања енергије како то неки инжењери верују. Како због економичности тако и ради подобности, ми смо принуђени на усвајање општег система енергије коју дају централне станице, а за такве сврхе лепоте механичке производње електрицитета коришћењем енергије воде не могу да буду довољно истакнуте.

ОГЛЕДАЛО

Не смемо да се одмарамо задовољни побољшањем парних машина или проналаском нових батерија, него морамо да развијамо средства за добијање енергије из складишта која су неисцрпна за вечна времена, да усавршавамо методе које не подразумевају потрошњу и растурње било ког материјала. На ту велику могућност, коју сам сагледао већ давно, концентрисао сам своје напоре током низа година и неколико срећних идеја које су ми пале на памет подстакле су ме да покушам да решим ове најтеже задатке. Напредовао сам и прошао фазу пуког убеђења, какво произлази из марљивог проучавања познатих чињеница, закључака и прорачуна. Зато што сигурно осећам да до реализације моје идеје више није остало много, имам потребу да истакнем једну важну чињеницу: пошто сам дуго проучавао могућности развоја, мислим на онај где машине на било ком месту на Земљи раде помоћу енергије из околине, налазим да чак под теоријски најбољим условима таква метода добијања енергије не може да буде једнака по економичности, једноставности и многим другим својствима методи по којој се механичка енергија воде која тече претвара у електричну енергију и ова се у облику струја врло високог напона преноси на велике удаљености. Отуда, под условом да можемо да користимо струје врло високог напона, водени ток нам нуди најповољније средство да добијемо енергију од Сунца довољну за наше жеље. Напредак на том пољу дао ми је наду да ћу видети испуњење једног од мојих најдражих снова, наиме, пренос енергије од станице до станице без употребе икакве жице за повезивање. Када тај сан буде остварен, постојаће и гаранција за сигурну и удобну егзистенцију свих, изузев оних који су највећи злочинци – нерадници по својој вољи, а не из нужде.

Никола Тесла

„Free pres“, 2. септембар 1900

ВЈЕСНИК ПОЈАВА КОЈЕ СТИЖУ

Први текст Димитрија Митриновића прочитао сам премлад, кад ми је било двадесетак година. Био сам фасциниран његовим надахнутим стилем и чудном модерношћу схватања, јер модернитет уопште и углавном не очекујем од овдашњих људи. Тада ми је Митриновић силовито ушао у ум, и отуд се ни до данас није иселио. Годинама послје првог сазнања да је постојао такав дух у свеопштој скучености балканских прилика – када се, природно, проширио и продубио дијапазон тема којима ћу се посвећивати – фасцинација мишљу Димитрија Митриновића није ослабила.

Митриновић је имао типичну контра-судбину, јер је имао изузетно мало тачака додира са средином у којој се родио. За њега се може рећи да је био репрезентативан примјер творца „антисредине”, јер се духовно обликовао упркос њој и њеном приземном, епском, гусларском духу. Прије неколико година се рекло да је његово дјело пола вијека било „прекривено тамом” (ни сада прилике нијесу томе ни мало склоније, ако нијесу горе), да је Митриновић занемарена величина. Он то није био, него јесте, и биће још ко зна колико дуго, можда заувјек. Његов опус је непротумачен и слабо познат у паланци на окрајку цивилизоване заједнице народа, јер јој изнутра не припада. То је стога што је Димитрије Митриновић можда једини грађанин свијета с ових тмурних простора који емитују само негације и сигнале разарања. Он је само у раном, младићком добу припадао својем племену и његовим илузијама и опасним тлапњама, али се брзо откинуо и припао већим и културним заједницама и океанским просторима. Дух спутан домаћом свеопштом тјескобом растао је искључиво у самом себи и књигама које је читао. Кад је имао двадесетосам година, заувјек је рекао збогом жалосно уском завичају, да му се никад, ни мртав, не врати. Крајњи његов духовни циљ била је Велика Британија и Лондон као њено метрополитско средиште, у сваком смислу. У тој индивидуалистичкој, грађанској култури разрастао се његов силан дух који осваја, његов свјетски отворени ум.

Димитрије Митриновић је по оцу Херцеговац, из села Доња Поплат недалеко од Стоца. Рођен је 21. октобра 1887. године, од мајке Видосаве из Новог Сада (од културне породице Добрин) и оца

Михајла, „домороца” који је, на наговор супруге, приватно завршио учитељску Школу. Мајчини видици су били много пространији, дух несразмјерно култивисанији, јер је била жена књиге и кул-туре у својој духовно развијеној породици. Драгоцјеност генетског пртљага понио је будући гениј много више од мајке него од оца. Очито је с очеве стране примио виолентност и морални активизам, па је у сопственој личности сједињавао и мирио особине префињеног свјетског естета, и „двојника” у њему који предводи активизмом и несмирљивошћу младе и неживљене расе Кад му је мајка Видосава умрла, 1912. године (постоји свједочанство о томе колико га је то уздрмало и потресло, јер у писму пријатељу признаје да је њена смрт била „преужасна” и да га је „сасвим иставила из цен-тра”), породица се расула без тог живог центра, а отац му се поново оженио и изродио још петоро дјецe, уз шесторо из првог брака. Димитрије је матурирао 1907. године, у Мостару. У том граду био је вођ и први ауторитет омладине, а ту је развијена и његова склоност ка тајним удруживањима и завјереничком типу конспиративности која је, уосталом, све до данас одликовала званичну политику Београда. Тајност рада је, разумије се, привлачила младе и занесене умове који би нешто рушили, а из матице увезена „дрнорукачка” стратегија подривања свих система је томе обилно ишла наруку. Готово је трагикомична фотографија из 1911. године – њу је коментарисао, 1975. године, велики хрватски сликар Марино Тартаља – на којој су ондашњи опасно грозничави „Југословени” из Загреба (међу њима и Аугустин Тин Ујевић, Љубо Визнер и Јеролим Мише), „изнад готово минијатурног револверчића”. Ту „југословенску” културну иницијативу карактерисао је Антун Густав Матош, 1911. године, као „јуриш барбара” на Европу (при том је нарочито оштро напао вајара Ивана Мештровића, тада још не „правог” Хрвата него унитаристичког, новог „Југословена”, као творца кипа „онога троглодита Краљевића Марка”). Занимљиво је то да је естетичка и критичка мисао младог „дуалиста” Митриновића потпуно стремилa европским хоризонтима, а политички дио његова бића је, још извјесно вријеме, био на Балкану, јер је Босна, ипак, била од Аустрије окупиран простор.

Да се очито види судбина Димитрија Митриновица у његовом брзом унутрашњем развоју, може о томе да посвједочи природа и исход његове бесмислене посјете Београду 1930. године, послије пуних шеснаест година свога странствовања. Позвао га је у госте злодух Југославије (на крају ће се видјети, и саме Србије, у чије је име успостављао интегралистички великосрпски пројект), краљ Александар Карађорђевић "Ујединитељ", да му у Лондону помогне у учвршћивању тираније, политичке и културне, и асимилације у смјеру лажног „југословенства”. Тај паланчанин на пријестолу и примитивни шовинист није могао, позивајући Митриновића за

ОГЛЕДАЛО

трпезу, ни да слути да то више није "онај" омладинац аписовског кова, него демократични Европљанин великог формата који се залагао за федерализам, децентрализацију „Југославије” и унутрашње јединство три Цркве. Ручак Митриновићев с краљем "Ослободиоцем" био је веома горак, и сирови монарх је наредио да му га „више не доводе”. Наравно, на самом дочеку у Београду је праћен великим, оркестрираним дворским публицитетом и врућом добродошлицом. Такође се разумије да је испраћен на ружан, домаћи начин – уз простачке увреде које су га утврдиле у увјерењу да он, такав, „код куће нема шта више да тражи”. Власти краља-диктатора су једва чекале да се Митриновић изгуби из Београда што прије, па да га онда непобједива паланка сложено прогласи непатриотом, шарлатаном и будалом. Умро је „у цик зоре”, 28. августа 1953, а сахрањен на лондонском гробљу Хајгејт, поред млађег брата Миливоја, "у гробу који је сам изабрао” за себе и своје, 1928. године.

Митиновић је већ 1912. године, природно, престао да се интересује за „национални рад” и агитаторство за ниске циљеве. Постао је свјестан колико се узалудно трошио за "општу ствар", увијек с погрешним и фаталним резултатима. Проширио је видик, јер више није подлезао племенским ускостима и нетрпељивостима према свему другачијем. Тада му је било двадесетпет година, а то је доба озбиљне, „самосазријевајуће зрелости” послије напицавања главног пута и правца. Привукла га је силно ширина британског духа, прогледао је на оба ока: фанатично је проучавао будизам, мистичке покрете, непрозирну Индију и њен дух, футуризам, модернизам. Заувијек је напустио своју провинцијску ларву у коју је био зачаурен. Дочекао га је свијет неограничености, и Велика Британија чију је културу и предводничку важност изузетно цијенио. Било је заувјек готово с незрелом племенском фазом и животом „путујућег пропагандиста” нечега у шта одавно није вјеровао. Минхен га је прије тога – послије Рима, Париза, Мадрида, Барселоне – довео до високих хоризоната. У њему је и упознао умјетничку групу „Плави јахач” и сликара Василија Кандинског, који је био фасциниран Митриновићевим авангардним духом потеклим из дубоке балканске провинције. Минхен је помогао Митриновићу да развије извијесне, још скучене, оквире сопственога бића, и коначно упути универзалности. Збацио је са себе, на одлучан начин, кошуљицу лажног југословенства под маскарним плаштом Велике Србије, дубоко разочаран у националистичку идеју. Осјетиће се изиграним у својим надањима у то „југословенство” и његови некадашњи пријатељи и саборци из омладинских дана, Тин Ујевић, Гађиновић, Черина и други проповједници утопистичког „југословенског јединства” као унитаризма прикривеног па потпуно демаскираног (о томе Предраг Палавистра пише : „Одлука да се више никада не врати у отаџбину била је, највероватније, изнуђена

ОГЛЕДАЛО

оним снагам мржње, злобе и ниских страсти што су, као морална болест његовога народа, уништиле и понизиле многе племените идеје, вредне прагаоце и честите умове, унапред осуђене на пропаст само зато што су хтели да покрену мртво море успаваних савести и духовног примитивизма”). Митриновић је у Минхену видио да студенти „и Српства” уопште неће да уче од Њемаца како да постану културнији и еманципованији, државотворни и продуктивни, него се регулама свијета уче у кафанама („нек Вам је доста рећи да Грци и Бугари имају више ђачких амбиција и културне куриозности него наши људи”, жали се Митриновић на запуштеност свих „наших”, у писму пјеснику Велимиру Рајићу од 16. фебруара 1914). Раскид његов с племенским и паланачким менталитетом је био неизбјежан и потпун, трајан. Као да јавно напушта ларву у којој је био „преповијен”, Митриновић је у Минхену одржао предавање којим је, под насловом „Јуриш сутрашњице”, фасцинирао публику. Тиме је и симболично и заувјек оставио за собом статични, дремљиви и мртви свијет балкана и јучерашњице која се окаменила. Окружио се само интернационалистима, умјетницима и мислиоцима свијета као што су: Валтер Бењамин, Мартин Бубер, Василиј Кандински, Гершом Шолем, Аптон Синклер... С правом се истиче да му је све то морало изгледати као нека нова питагорејска школа, врста ренесансне академије највишег реда. У Минхену га је затекла и вијест о сулудом атентату Гаврила Принципа на живот аустријског надвојводе Франца Фердинанда у Сарајеву, 28. јуна 1914. године. Одмах је – изгледа, око 18. јула – напустио Минхен и отпутовао у Берлин. Можда је на то био наведен скривеним разлозима предострожности који су некадашњег агитатора и завјереника могли да доведу бар у „теоријску” везу с атентатом? На десетак дана се склонио у потсдамски љетњиковац имућних Јевреја Гуткиндових, све до објаве рата у Србији због њене умијешаности у убиство престолонаследника Аустрије. Из Њемачке је отпутовао у Лондон (у белгијској луци Остенде „ухватио” је, уочи самог почетка рата, један од посљедњих бродова који су преко Ламанша пловили ка Острву). Енглески публицист поријеклом из Чешке, Паул Селвер, овако је запамтио тадашњег Митриновића, новог усељеника у Енглеску: „Имао је обријану главу, црномањаст лик, тамно одијело и хипнотичке очи. Овај посљедњи детаљ не смије се занемарити као отрцан украс. Тек што сам се руковао с Митриновићем, схватио сам колико сам импресиониран самим његовим присуством и умало се нијесам онесвијестио. То ми се никад раније није догодило, нити се више икад поновило. У свијести ми је остао снажан утисак да је било нечега не баш злокобног, али свакако тајанственог у Митриновићу”.

Митриновић је потпуно напустио оквире племенског и „националног” човјека, у потрази за човјеком будућности. Јер,

ОГЛЕДАЛО

долазио је из мртве прошлости која као гробна плоча притиска мозгове живих. Тиме је стварао шири утопијски систем у оквиру слутња, езотеризма, философије, и у лавиринтима подсвијести. До смрти се бавио само антрополошким, а некадашњу нову „Југославију” замијенио је Новом Европом. У писму некадашњем вајару „расе” Ивану Мештровићу, написао је да је поражен не толико „Југославијом” о којој су наивни омладинци сањарили, колико „бесрамношћу дипломатије и глупошћу политичара који је разарају прије но што се саздала”.

Године Првог свјетског рата проводио је Митриновић у студијама велике дубине – не на званичним универзитетима, јер је много више знао од професора на њима, него је у библиотекама и музејима проучавао философију и историју умјетности свијета (он је, уосталом, и у Риму, Бечу, Минхену и Тибингену студирао на неконвенционалан начин). Око себе је већ имао ученике који су га слиједили и ширили његову славу. Филип Мере га је описао као човјека изузетне привлачности и духовног магнетизма: „То је био човјек интензивне свијести и непосредне интуиције, један од оних ријетких људи чији су инстинктивни, емоционални и интелектуални центри потпуно уједначени, што је појава изванредно ријетка међу људима високо развијене културе”.

Послије демонстрације окрутности историје у том рату, свијест Европљана је срела очајање на путу, па је одушевљено прихваћено учење Митриновићево о будућем, пробуђеном свјечовјечанству као јединственом организму. То је била философија наде послије општег слома идеала. Разочарани и „збуњени духови” слушали су, отворених ушију, приче о новом европском јединству којем ће убрзо приступити и „отуђени горди Албион”. Пошто је вјеровао да је Европа „его свијета”, он ју је видио и као центар склада различитих култура које се неће поништити у свејединству континента. Човјек синтезе, Митриновић је и Европу пророчански видио такође као синтезу. Запањујуће савремено дјелују његове профетске мисли о уједињењу Европе које се тек данас у мукама почетка остварују. Он већ 1920. године пише о потреби за неизоставном и заједничком, неарбитрарном свјетском одговорношћу која би једнако почивала „на свакој раси и нацији”, сразмјерно њеним „могућностима духа, стања и историје”. Пишући о глобализацији кад тај појам није био познат никоме осим њему, он пише о доктрини равнотеже сила која се мора успоставити да би свијет уопште преживио и опстао.

„Не објављује више религија, него објављује наука, повезаност и зајамну зависност свих облика живота и прошлости, садашњости и будућности”, пише Митриновић о „федерацији Евроре” (1920. године) која је само тренутно „пореметила памету”. „Римско царство, царевина Карла Великог, Свето Римско царство, све до Наполеоновог

ОГЛЕДАЛО

покушаја да начини Европу једном државном заједницом с једним језиком, нијесу ништа друго до непрестани напори једног дијела европског групног ума да себе оствари као јединствену органску цјелину”, пише велики дух Д. М. Он је увидио мистерију растакања болесне Европе, која се мора поново успоставити и подићи духовно. „Није могућно не говорити”, објављује Европејац Митриновић. У својој сталној рубрици у лондонском часопису карактеристичног имена *Ново доба*, пише он 1921. године: „Исток осваја свијет и угрожава равнотежу на Западу зато што су Европа и западна хемисфера механизацију и инжењерство, што ће рећи сиромашну и смијешну магију Запада, наметнуле цијелом човјечанству”.

Митриновић је рано постао будист у духу, можда не и у практичном смислу. Био је онај који је пропагирао „увишестручавање живота” као вјечно прелажење у „нова стања”, вјесник нових ствари и појава које стижи из велике даљине. Прије више од седамдесет година, увидио је опасност од могућног униформисања у форми глобализације, сматрајући да је то „устројавање” једнако тиранско као и „атомизам и сепаратизам у свијету”. Уз све остало, он је творац најбоље дефиниције културе коју знам: да је она искуство о значају живота. Уосталом, зар он није, већ 1913. године, написао да је живјети „грдно” и да спасава само и једино дух?

Кад је схватио, у своме свеобухватном уму, да долази доба варвара који све упропашћавају и попростачују, написао је отворено писмо Адолфу Хитлеру, 1933. године. Упозоравао га је да је политика национал-социјалистичке Немачке „неприхватљива за људско схватање” и поручио му да се понаша као „зли натчовјек опсједнут неком суманутом визијом”, а не као човјек одређеног „логичког и етичког интегритета и чврстине”.

Његов брат Чедомил, који је био с њим док му је душа напуштала тијело, чуо је како његов пророчки дух јасно говори из њега: „Буктиња гори, ватра је упаљена – ја сам онај који сије, али не скупља жетву”.

НАЧЕЛА ГЕНИЈА

Димитрије Митриновић је свакако био човјек генијалних способности. У својој "полемичкој беседи" о Ничеу и његовим начелима, он као да пише о себи. За њега, као и за Ничеа, само је „виши човјек” (који, самим тим што је виши, „познаје презир и умије да га подноси”) достојан поштовања, јер надмашује себе, зато што такве више индивидуалности могу „самима себи да заповиједају и искључиво самима себи да се покорavaju”.

ОГЛЕДАЛО

Митриновић није у Лондону имао много поштовалаца, него само првокласних и, наравно, мањинских. Ево како су га неки од њих видели:

„Јако желим да упознате Митриновића. Он „Плавом јахачу” може да буде веома користан. С њим сам о много чему разговарао, и он као муња улази у суштину ствари.”

Василиј Кандински, 1914.

„Рјечитост, лична привлачност и огромно интелектуално знање Митриновића преобразила су Алфреда Адлера у неку врсту „покрета” у Лондону. Без тога, Адлер би имао више или мање неорганизован утицај само на неколицину љекара, са повременим стручним утицајем путем кореспонденције или преко повремених састанака.”

Филис Ботон, 1939.

„Ми смо осјећали да нас повезују неке дубоке неминовности, нека мистична усмјерења. Оно што је он остварио није никаква философија, прије би се могло рећи да је он досегао један виши ниво реалности... Он је био толико насравњиво и увијек присутан да су сви други често изгледали мање стварни и мање присутни... Ширио је око себе моћ која је била већа од обичне снаге.”

Ерих Гуткинд, 1954.

„Једном се сасвим кратко позвао на госпођу Блаватски, и ја сам осјетио да је могао рећи много више, само да је хтио. Сјећам се, додуше, једног његовог јасног исказа да је боље не мијешати се у оно што се назива натприродним.”

Раул Селвер, 1959.

„У ствари, то је био човјек огромног духовног богатства какво су многи новији писци покушали да изразе у сјећањима на Гурђијева, кога ја никад нијесам видио. Многе детаље из њихових описа потврдио сам и освијетлио захваљујући моме дугогодишњем и присном познанству с Митриновићем. Иако изразито различитих карактера и судбина, та два човјека су се издвајала из масе људи које сам дотад био упознао по ономе што бих могао да назовем огромном мјером хуманости.”

Филип Мере, 1966.

ОГЛЕДАЛО

„Историјска важност Митриновића везана је за то што је покушао да спаси Европу од нацизма и економског лудила.“

Ален Вотс, 1972.

„Он није био странац, он је био тотално људско биће. Био је најближи тоталном људском бићу од свих људи које сам срио.“

Ендрју Ригби, 1984.

„Он је унапређивао цјелину визије. Суштина тога била је цјеловитост. Бла је то визија цјелине свијета као јединственог организма.“

Нари Радерфорд, 1987.

Вељко Радовић

(Из књиге *Меланхолични сајам*,
ЦИД Подгорица и Службени лист
СЦГ Београд 2005)

О ТАЈАНСТВЕНИМ СЛИКАМА МИЛАНА ТУЦОВИЋА (1965-2019)

(ГРАДИТЕЉ ЦАРИЧИНОГ ГРАДА)

Тек што се појавио на јавној уметничкој сцени, овај млади сликар (по образовању иначе вајар) свратио је на себе најозбиљнију пажњу и критике и публике: имао је снаге, храбрости и дара да оствари властиту сликарску визију Целовиту и несвакидашњу. Због тога и нема потребе за тражењем аналогија или паралела између овог сликарског хтења и неких других, бивших или садашњих сликарских веровања. Туцовићева слика није сенка неке друге слике или део неке актуелне ликовне поетике. У њој је зачета мисао о цепању једне стварности да би се успоставила друга, сликарски и смисаоно чвршћа, ликовно уверљивија и трајнија. То је стварност нове тајне (или једне од прастарих тајни света) која се не може одгонетнути употребом једног искуства и једним визуелним додиром. Сем тога, ова слика је чврсто постављена (као призор) у свој оквир, максимално је убедљива и увлачи нас у свој свет од првог погледа.

Грађена је чврстом грађом, сигурним језиком, слојевита је и пуна неочеки ваних асоцијација. Затвара се у себе да би се сачувала од баналних аналогија са већ виђеним: неће да буде посредник, „тумач” или део света другачијих смисаоних структура. Мишљена је на другој линији континуитета естетско-ликовног феномена од ренесансе до наших дана, узимајући са тога пута само оно што њеном бићу одговара. А њеном бићу одговара целовитост доживљаја, пуноћа језика, племенита сликарска материја, убедљивост призора, надмоћност духовног над чулним. Она живи од алузија, илузија, парадокса, метафора и симбола, али и од идеја које су крвоток њеног бића.

Формални зачетак ових слика је обично у некој старој, пожутелој фотографији Тији непознатих људи или познатих личности из света уметности (Пастернак или Башевис Сингер, на пример): ту

ОГЛЕДАЛО

је зачетак неке примарне, ембрионалне тематске линије на којој се уздиже загонетна сцена слике као имагинарни призор. Од Зивих бића призива само човеков лик и птицу: ни човек ни птица међутим нису у некој директној акцији према свету видљиве стварности. А предмети који насељавају ове амбијенте најчешће припадају неком прошлом времену оплемењени патином и лишени своје првобитне функције. Личе на чаробне кутије у Којима се чувају успомене и показују трагове додира неких руку -сандуци, полице, столице, кутије, котарице и кавези, али и неки предмети којима је немогуће утврдити намену. Какви су то ентеријери? Из ког времена? Да ли су торитуалне сцене, делови неких тајних обреда у које се уводе само посвећени?

Све ствари су овде носиоци неземаљских неухватљивих садржаја времена који се не могу докучити разумом. Чудо је тим веће што су предмети исликани тако убедљиво, материјално истинито и мајсторски да делују стварније и од саме стварности. С друге стране, када се међу њима нађе и стварни представник материјалног света (стварни предмет аплициран на слику) бива преведен у свет привида и илузије, изван граница видљивог. Што је предмет материјално убедљивији, он је духовно конзистентнији. Све се дешава испред неког зида или паравана на којима је сликар представио целу изложбу занимљивих ствари, слика, старих писама, записа, фрагмената рукописа и неких предмета који служе искључиво расцветавању тајни: ту су да би постављали питања на која нема одговора.

Структура слике почива на сигурном цртежу, на архитектоници цртежа који дефинише и облике и њихово сажимање, уклапањеу просторну логику композиције. Облик и његова околина сликани су пажљиво, слојевито, брижно, вишетонски, у пригушеном светлу старог злата. Сликком не доминирају раскошне боје, гест и драстични контраст. Од таме до светлости која ретко када обас- јава цео предмет уздиже се пластична грађевина пуног облика и отвара позадина слике без наглашене перспективе, али довољно отворена да прими актере догађаја, И ево где седи у једном привидноренесансном амбијенту Градитељ царичиног града, сањајући о кулама небеским, сазданим за живот вечни оног другог света. И Мали чувар бди над кавезом, гнездом са јајима и птицом која се из кавеза преселила у ненарушиву слободу слике на зиду. И све остале призоре као да је додирнуо дах неког старог холандског мајстора, мага светлости и лепоте сна. На овим сликама све је стало - и време и покрет, у очекивању Открића које ће бити озарени улаз у Град Тишине и спокоја. Није ли то нека медиална линија (попут оне Шејкине) спајања супротности живота и смрти у смисао вишег јединства? Сликара као да нам поручује: остварите у овој слици неки свој простор и сместите у њега своју причу, сан или тајну коју ће разумети и можда открити

ОГЛЕДАЛО

само чаробњак-двојник ваше земне душе.

Убедљивост и истинитост ове слике није једино у причи нити само у језичкој прецизности, пиктуралној пуноћи, класичном материјалу и техници уља на дасци; није само ни у вешто вођеној идеји од бриљантне визуелне представе до сим-бола. Она је саздана од метафизичких призора и језика који је брушен на искуствима мистичара, алхемичара и безумника. Стога она измиче олакој формално-језичкој анализи упркос неколиким примамљивим привидима у којима се објављује чулу вида. Реалистички принцип појединачно представљене форме не може је свести у овај стилски оквир, као што ни алогичност веза представљених предмета и фигура није у функцији надреалног. Али ова слика носи понешто и од једног и од другог, веже реално и надреално у имагинарно и фантастично, над-искуствено. Езотерија слике. Због тога она не множе бити усмерена само према чулу вида, хоће и мисао и контемплацију и знање како би открила своју невидљиву структуру: морала би да се чита (спознаје) као књига, полагаано, реч-по-реч, уживајући не само у значењу речи него иу њиховој лепоти, звучности, мирису, тамнини и сјају. Она је као Књига постања која се чита дуго и увек са другачијим открићима: открива се најпре онима који јој верују и који у њу улазе као што се у храм улази. А у храму је тишина и мистична светлост и неко заокружено време, без почетка и краја, које обећава вечност.

Срето Бошњак

ликовни критичар и историчар уметности

Београд, 1996

(Из монографије МИЛАН ТУЦОВИЋ,
Миланке Тодић, Ваљевац Ваљево 2009)

РЕДАКЦИЈА НАУЧНОГ ПРОГРАМА – ПОЛА ВЕКА И ЈОШ ПРИДЕ

Да су поносне осниваче Редакције научног програма Телевизије Београд, питали како ће изгледати и на који начин ће радити Редакција после тачно пола века, засигурно нико не би измаштао тај 1. мај 2020. који смо дочекали закључани у кућама услед пандемије вируса Корона, уз компјутере, радећи емисије у заједничком виртуелном простору преко интернета. Физички одвојени једни од других, сви који учествују у процесу производње и емитовању Научног програма, данас користие предности дигиталних технологија и интернета извештавајући у исто време о достигнућима вештачке интелигенције која прети да укине бројна занимања, укључујући и новинарство.

Данас, када су камере све мање и лакше, а оптика све сензитивнија, када се снимљени материјал чува у меморији хард диска, а монтажа ради у различитим компјутерским програмима, јако је тешко замислити време када су се телевизијске емисије снимале гломазним и тешким камерама, а монтажа састојала од сецкања и лепљења претходно развијене филмске траке. А управо је тако било када је настајала Телевизија Београд, у којој је паралелно са информативно-политичким и културно-забавним, почео да се приказује, а онда и производи образовно-научни телевизијски садржај.

Инсерт из руског научног филма „Спутњик” приказан на Телевизији Београд 1958. одшкринуо је „прозор у свет” и за научне садржаје. Снажан подстрек за популаризацију науке путем новог медија пружио је Међународни фестивал научно-техничког филма одржан 1958. у Београду. Проф. Павле Савић, светски познати истраживач нуклеарне фисије, оснивач Нуклеарног института

у Винчи, предложио је студента Електротехничког факултета у Београду, касније и једног од уредника у Редакцији научног програма, Александра Ђулејића да као „стручно лице обавља уреднички посао око приказивања научних прилога и филмова на Телевизији Београд”. И то су зачеци будуће Научне редакције, чијем оснивању је претходило формирање Образовно-научног програма 1964. под руководством Мирољуба Јевтовића.

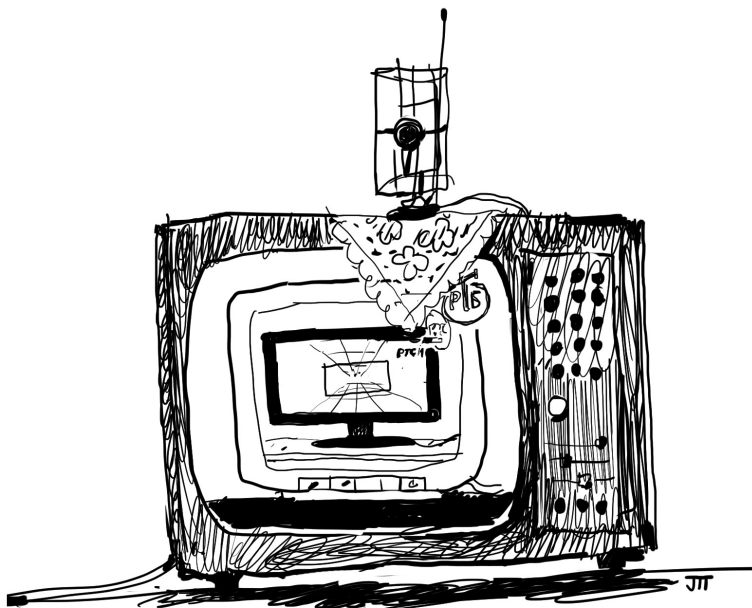
Прва серија образовно-научног карактера носила је назив **Из индустрије – за индустрију**. Имала је 20 епизода, а уредници су били Игор Холотков и Душан Миловановић. Прву награду за емисије научног карактера Телевизија Београд добила је 1965. године на фестивалу на Бледу за једну епизоду серије **Човек и рад**. Следеће, 1966. године, на истом фестивалу, прва награда је припала опет београдској телевизији за емисију из серије **Речник живота**, а своје треће учешће на бледском фестивалу, 1972. године, научни програм обележава наградом и за емисију **Лепенски вир**.

Научна редакција је званично формирана 1. маја 1970. године, а њен први, конкурсом изабрани уредник био је књижевник Војислав Чолановић. Прва серија коју је 1970. године произвела и емитовала новоформирана Редакција била је **Наука 70.**, имала је 11 епизода у трајању од по 45 мин. Уредници су били Иља Слани, Александар Ђулејић и Драган Јевтић. После ње, низале су се серије **Савремени свет**, **Енциклопедија**, **Дијагнозе**, **Будућност која је почела**, **Хоризонти**, **30 дана у науци**, **Последња оаза**, **Научни студио** и многе друге.

Стизала су и највиша признања на престижним домаћим и страним смотрима: **Резус фактор** Драгана Јевтића, Гран при на Фестивалу медицинских филмова у Варни, **Уместо кристалне кугле** на Берлинском фестивалу При футура, **Чаробњак пренапрегнутог бетона** Војислава Чолановића, **Говор и протеза** Верославе Тадић, **Маслина - дрво које значи** и **Други закон термодинамике** Александра Спасића. **Човек и рад**, **Речник живота** и **Лепенски вир** су емисије које су донеле награде са фестивала на Бледу. Већину ових емисија режирали су Јелашин Синовец, Драгутин Костић, Милена Мирковић и Мирјана Кесер.

Пред крај 20. века, упркос све скромнијим продукционим могућностима које су условила бурна политичка времена на нашим просторима и економска криза, Научна редакција је наставила да послушкује ритам развоја светске науке и да кључне промене у различитим доменима науке коментарише уз помоћ домаћих стручњака. Не одустајући од мисије популаризације научних истраживања, савремених достигнућа и научне традиције настале су серије: **Радост сазнања**, **Еџ либрис**, **НИТ**

ОГЛЕДАЛО

илустрација: Лука Тилингер

(Наука и Технологија), Археометалургија, Чуvari традиције, Етнолошки записи, Научни форум, Који прозор да отворим, Научни лексикон, Археолошко лето, XX век, Историја српске археологије... И поред бројних тешкоћа, до почетка 21. века, Научна редакција постала је најтрофејнија редакција у историји ТВ Београд.

Награде су наставиле да се нижу и после 2000. највише у домену етнолошког телевизијског филма који има завидну традицију у Научном програму (Гран при фестивала „Златни пастир” 2004, Специјално признање – ФЕТЕФ 2006, Прва награда – Златна букуља 2007, Прва награда за најбољу етно серију Златна букуља 2008. и др.) али и у области нових технологија чији је убрзани развој почео да утиче на све аспекте живота и рада савременог човека (Гран при за изузетан допринос примене ИЦТ 2004, Инвент диплома – златна медаља са ликом Николе Тесле 2004, Посебно признање за најбоље остварење у области ИЦТ – Дискоболос 2009. и др.). Осим награда, за емисије Редакције научног програма стизале су дипломе и повеље (БОСИ ФЕТЕ за најбољу телевизијску емисију 2010, Филмско БДЕЊЕ ДУШЕ 2011, Повеља за посебан допринос медијској афирмацији наслеђа Михајла Идворског Пупина 2011 и др.).

Стасала је нова генерација уредника која се прилагођавала брзим технолошким променама у начину продукције телеви-

ОГЛЕДАЛО

зијског програма непрестано истражујући нове медијске форме које комуницирају са савременим гледаоцем. Покренути су нови серијали, организоване емисије такмичарског карактера, остварене копродукције: **Иновације – корак даље, Научни кафе, Добро је знати, Кућа науке, Нове технологије у образовању, Наука у покрету, Декодирање науке, Јестива историја, Од пигмента до концепта, Одгонетање тела, Српски санитет у Великом рату, Савин врт** и многе друге.

Редакција научног програма наставила је мисију популаризације науке и очувања традиције у новом медијском окружењу, искорачујући из крутих тематске оквира, повезујући научна и технолошка сазнања са културом, уметношћу и образовањем. О томе сведоче серијали у припреми: „**Суперхероји медијске писмености**“, „**Од плуга до дигиталне фарме**“, „**ТВ хемија**“ и друге. Јер, без обзира на који начин се програм производио и пласирао, да ли преко различитих мобилних уређаја, видео платформи, телевизије на захтев или на традиционалан начин, пут до гледалаца води кроз квалитетан и занимљив садржај, добро испричану причу, јасно објашњен и најсложенији научни проблем, као и пре више од пола века.

Јелена Мицић,

уредница у Редакцији
научног програма

Александра Шарковић,

одговорна уредница
Редакцији научног програма

Илија Церовић,

главни и одговорни уредник
Образовно-научног програма РТС

DIGITALIZACIJA I NOVI ARŠINI

Izbori su prošli i sada treba sklopiti novu vladu. Ali, sa životom u pandemiji, sa jedne strane, i sa nagomilanim medijskim problemima, sa druge strane, ali i sa urgentnom potrebom da se usvajaju novi, digitalni uslovi u životu i radu, očigledno je da vlada ne treba da bude satavljena onako kako je to bila do sada. Uslovi su se promenili, mnogo toga je prevaziđeno, treba da se radi drugačije. Sada je već sasvim očigledno je da u vladi neophodno sasvim novo ministarstvo koje će se zvati 'Ministarstvo medija, elektronskih komunikacija i digitalnog društva'. Ono treba da dobije sasvim nov delokrug nadležnosti koje se dobro vide iz samog predloženog naziva, ali i da preuzme delimične nadležnosti Ministarstva kulture i informisanja, kao i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija. Ljudi će se možda i pitati zašto promene, neka ostane ovako kako je sada. Ali to kako je sada znači da, u oblastima medija i elektronskih komunikacija, postoje ozbiljni i štetni sukobi nadležnosti dva ili više organa (čitaj dva ministarstva i dve regulatorne agencije), postoji ozbiljan izostanak adekvatne kontrole u gotovo svim bitnim oblastima medijskog sektora; od funkcionisanja Registra medija, preko projektnog sufinansiranja, neuravnoteženosti medijskog tržišta, protivzakonitog prekograničnog emitovanja, odnosno nelegalnog isisavanja značajne količine novca sa mediskog tržišta Srbije, neregulisanog vlasništva u medijima, neregulisane mobilne telefonije i internet usluga, do propadanja lokalnih medija i poražavajućeg učinka državnog preduzeća koje je nadležno za tzv 'digitalizaciju' televizije u Srbiji.

Ovaj opis situacije može da ide u nedogled, a zvuči ironično ali je istinito - sve smo to detaljno objasnili, i predložili rešenja, u prvom predlogu medijske strategije, 2018 godine, koji je upravo ova, odlazeća vlada, odbacila i proizvela 'nov' koji se, i kao dokument i kao proces, izgubio u meandrima birokratije, u kojoj se i ne može znati tačna adresa na kojoj se završavaju pitanja u vezi sa medijima, digitalizacijom, i elektronskim komunikacijama. Digitalizaciju sprovodi ko kako hoće. Šta na to reći nego - stihija. Najslabija karika, u tom jurišu, je bezbednost podataka. Zdravstvo, školstvo, privreda, saobraćaj, vojska,

turizam, policija, kultura, bankarstvo, itd, itd. Svi moraju da se digitalizuju, ali svi imaju obavezu i da zaštite podatke, pogotovo podatke o ličnostima. Ali, naša 'sajber bezbednost' je među najslabijima u Evropi. A, eto, nema jedne adrese koja će o tim pitanjima da brine kako treba. Racionalno, praktično, sa autoritetom.

Nije, naravno, dovoljno da se stvori novo ministarstvo. Ozbiljna i goruća potreba je da se nova vlada oslobodi straha i da učini sve da se ukinu regulatorna tela REM i RATEL, a umesto njih da se formira jedinstveno regulatorno telo. Neka se zove ARES (Agencija za radio-difuziju i elektronske komunikacije Srbije) i neka stvarno počne da reguliše, na dobrobit srpske države i njenih stanovnika. Zaista, zar je potrebno da nam razne evropske adrese, iz godine u godinu, poručuju da naša 'regulatorna tela i dalje nemaju nezavisnost u nadzoru emitera i da treba osigurati njihovu finansijsku i operativnu nezavisnost, ojačati ih, uključujući budžet i kvalifikovan kadar, i garantovati njihovu funkcionalnu nezavisnost'. Pa mi, koji se bavimo medijima u Srbiji, sve to vrlo dobro znamo, već godinama se za to zalažemo, a evo i konkretnog predoga da se to, čisto i jasno, sprovede kroz ARES. Da se ne lažemo, svima nam je jasno i to da od medijske regulacije, kakva je sada, imamo daleko više štete nego koristi.

Mi, u Srbiji, imamo jedan ozbiljan pravni nonsens a to je da su elektronske komunikacije zakonski regulisane a da štampa nije. Taj odnos je relikv prošlosti u kojoj je štampa bila znatno moćnija, profesionalnija i odgovornija nego što je danas. Eventualne zloupotrebe te velike slobode, zacrtane i u ustavu, računalo se da će umeti da samoreguliše. Ali, brutalna tranzicija takvu štampu je uništila i ustanovila praksu u kojoj se beskonačno priča o pravima na slobodno informisanje a jako malo se radi na uspostavljanju sistema koji će da sprečava sveprisutno sada već 'običajno' pravo na totalnu dezinformisanje. Stigli smo dotle da ne postoji ni jedna pojava koju iko može, odmah, verodostojno, da potvrdi ili proveriti. Samoregulacija štampe ne funkcioniše. Zbog toga treba da se stvori institucija koja reguliše ovaj, haotičan, sektor javnih komunikacija u Srbiji. Neka se zove ARŠIN (Agencija za regulaciju štampe i novina), i neka radi na uspostavljanju domaćeg sistema javnog informisanja, kroz štampane medije, zasnovanog na stvarnom informisanju, dakle objavljivanju istinitih i proverljivih činjenica, a ne na namernom dezinformisanju. Za ovo je, danas, potrebna hrabrost. Ali na muci se poznaju junaci, a u rukama Mandušića Vuka, svaka puška je ubojita. Pa, neka se kolege novinari odvaže da, prvo vlasnike medija a onda i urednike, upute u to šta je pravo novinarstvo. I zašto nam je ono poterbno.

Nova vlada moraće, kad tad, da se zapita šta će sa državnim preduzećem koje se zove 'Emisiona tehnika i veze'. Jer, to je monopol u distribuciji televizijskog programa, kako se to narodski kaže, koji se

OGLEDALO

prati 'preko kućne antene'. Potrefilo se da je upravo taj sistem, odnosno njegovo projektovanje, funkcija i sadašnja delatnost, daleko ispod onoga šta treba da bude. A treba da bude alternativa za stanovništvo i spas iz ralja kablovske distribucije koja hladnokrvno, bez konkurencije i regulacije, svoje korisnike, ali i potencijane emitere, pogotovo one lokalne, dovodi pred drakonske, često i nemoguće uslove. Ironija je u tome što upravo ovo preduzeće, poznato i kao ETV, ne da nije postalo ta alternativa, već je svojim neradom, stvorilo 'zemlju bez antena' a gledaocima, kao poklon, isporučila kablovskim distributerima među kojima ima i onih čija vlasnička struktura ni do danas nije javno poznata.

Još poodavno, i u više navrata, Savet za borbu protiv korupcije zaključio je da problem funkcionisanja medija, u Srbiji, u osnovi počinje sa neregulisanom vlasničkom strukturom i netransparentnim finansiranjem. Medijsku cenzuru, autocenzuru i tabloidizaciju izaziva upravo nedovoljna transparentnost vlasništva u medijima, ustanovio je Savet, a uočio je i 'visok stepen paralelizma' između medijskih kuća, političkih struktura i krupnog kapitala, pa taj, 'gvozdeni trougao', i formira medijski ambijent u kome su netransparentnost vlasništva i medijska koncentracija deo istog problema i neraskidivo su vezani. Dakle, da bi se sve ovo nekako promenilo na bolje, očigledno je da time mora direktno i odgovorno da se bavi određeno državno telo koje se zove ministarstvo a da, u celom tom poslu, regulatori i državni monopoli pomognu da se mediji, digitalizacija i elektronske komunikacije, u Srbiji, što pre postave u normalu.

Ovakvi i mnogi slični predlozi mogu i dalje da se ignorišu i proglašavaju za nerealne, partikularni, sitni i krupni, interesi i dalje mogu da određuju šta će i kako će Srbija da komunicira, kako će da se digitalizuje, kako će da razvija nove tehnologije i veštačku inteligenciju, država i dalje na svemu tome može da radi iscepkano i bez plana i strategije, ali to će sve biti na štetu javnog interesa. A ta šteta, i to u tako važnim oblastima, osudiće nas na još veći kaos, pun lažnih vesti, kiča, šunda, monopola i tržišnih dominatora, tajkuna i 'velikih igrača', domaćih i inostranih, koji, na naše oči, bespoštedno eksploatišu resurse koji su, u osnovi – javno dobro. Ali sve ovo je poznato i više puta rečeno. Pitanje je samo da li će nova vlada imati hrabrosti i snage da promeni zatečeno stanje i preokrene medije, digitalizaciju i elektronske komunikacije na bolje. Jer, ovo je momenat koji se ne propušta.

Stanko Crnobrnja

Politika, Beograd, Kulturni dodatok

18. 7. 2020.

*Potpuna podrška
za računare i mrežu*

www.kio.rs

ТЕМА VIII

ФОРМА: ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

Аутопортрет, Лејла Зунђа

ПОХВАЛА 12. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД
Средња школа примјењених умјетности Сарајево
Ментор: проф. Борис Чистопољски

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПОСТФОЛКЛОРНЕ ПАРАДИГМЕ У ПРОЗИ ВЛАДИМИРА КЕЦМАНОВИЋА

(Експозе мастер рада под називом *Постфолклорне митолошке парадигме у прози Владимира Кецмановића* који је одбрањен 24. јула 2019. године на катедри за србистику на Филозофском факултету у Палама, Универзитет у Источном Сарајеву)

За истраживање постфолклорних митолошких парадигми у оквиру овог мастер рада послужили су романи Владимира Кецмановића, и то следећи корпус: роман *Той је био врео* (2008), роман *Осама* (2015) и збирка приповједака *Соба са олегалима* (2017). Један од основних задатака рада јесте уочавање елемената модерног фолклора код Кецмановића, који је изразити представник такозване „нове стварносне прозе” транзиционе српске књижевности која се одликује обнављањем реалистичко-натуралистичког модела приповиједања. Такође, бавили смо се препознавањем савремених жанрова, поджанрова и врста, правили динстинкције између традиционалног фолклора и фолклора треће културе. Нарочито смо се позабавили основним одликама постфолклорног израза, којима аутор даје ново рухо и чини их препознатљивим. Појам постфолклора који се односи на савремени урбани фолклор појавио се деведесетих година двадесетог вијека. Његов концепт посљедњих година посебно се развија у руској научној средини. Истраживачи су већ крајем прошлог вијека уочили појаву нових облика стваралаштва као савремених облика народног израза који се надовезују на ранију фолклорну традицију. Постфолклор или такозвана трећа култура дистанцирана је од службене, елитне културе, али и од патријархалне, сеоске. Када се спомене трећа култура, односно подручје постфолклора, прије свега се мисли на „неофицијелну”, градску, популарну, спонтану културу која је састављена од различитих елемената и њену укупну традицију. Круг творевина које свим видовима постојања (од настанка, трајања и начина трансмисије, односно преношења) осцилује на размеђи различитих културних модела у

литератури је означен термином постфолклор који је предложио Сергеј Некљудов у чланку под називом Послије фолклора. Појава постфолклора прикладна је за повезивање са социо-економским промјенама у индустријском и постиндустријском друштву, али и са технолошком револуцијом у области комуникацијских медија. Ако је помак од архаичног ка класичном фолклору означен појавом писма и промјенама у социјалној структури, помак од класичног (традиционалног) фолклора ка постфолклору означен је, како сматра и Некљудов, развојем нових технологија и средстава масовне комуникације. У том смислу, изучавање постфолклора неодвојиво је од сагледавања свих феномена масовне и популарне културе. Будући да је појам дефинисан, намеће се питање које жанрове и врсте инкорпорира у свој опсег. Постфолклор у свој корпус укључује вицеве, кратке шаљиве приче и анегдоте, градске пјесме и урбане легенде, бројне говорне жанрове (гласине, трачеве) урбаног живота, садржаје рукописних албума, градски сленг, затворске обрте. Иако постфолклорни жанрови ничу у градовима и урбаним срединама, они се шире далеко изван њихових граница. Унутар треће културе наилази се на текстове који су у уској вези са фолклорним законима, али не морају увијек нужно и досљедно бити у вези са фолклорном традицијом. У постфолклору одржавају се само оне творевине које имају одређену функционалност за одређену заједницу.

Виц је типичан усмени, фолклорни жанр, новије, урбане цивилизације. Својом препознатљивом структуром и формом израза одлично се уклапа у савремено доба, па га с правом сматрају савременим, актуелним, постфолклорним литерарним средством. Кеџмановић реконструира виц, изоставља му карактеристични обрт, дестабилизује поредак, поједностављује његову, до тада, устаљену структуру и чини га изразито препознатљивом постфолклорном врстом. Он, наиме, врло често користи опсцену лексику, а поентира хумором, и то обично црним. Асоцијативним поретком аутор прави везе између предмета и људи и одређене, мотивски, прожете вицеве, досјетке и форме из прошлости прилагођава новој, технолошкој ери и дигиталном свијету. До краја остаје досљедан једино његовој краткоћи и хумористичком парадоксу, сатири или иронији. Аутор романа који парадоксално и лирски дочаравају ратну атмосферу Сарајева прибјегава и досјеткама најразличитијег типа. Док је у вицу акценат на говору и комуникацији пуној суровости и вулгарности, у досјеткама се наглашава збивање. Кеџмановић врло често прибјегава и краткој шаљивој причи. . Предочава се епизода из свакодневног живота, теме су разноврсне, а ликови су најчешће типизирани. Аутор је врстан познавалац кратке приче постфолклора, који се донекле придржава шаблона, комике ситуације или комике ријечи, али опет са друге стране, он је оригиналан и једин-

ствен. Његова шаљива прича не мора бити нужно поучна и имати дидактичку функцију, понекад је довољно да буде само шаљива. Стиче се утисак да је Кеџмановић прича само ради причања. Живи од приче. Хумор му најчешће није благ, већ опор и агресиван.

Владимир Кеџмановић, осим што је вјероватно најзначајнији писац минулог рата и домаће несреће у Босни, уједно и најбољи писац етничког хумора новог доба. Иако се анегдота до данас уско везивала за одређен временски тренутак и одређене личности, то није случај у постфолклорној прози Кеџмановића. Због своје специфичне структуре, али и разних полемичких дискусија око дефинисања одреднице уопште, анегдота у Кеџмановићевим романима неодољиво подсећа и на гласине, градске трачеве. Аутор романа *Той је био врео*, иначе репрезент ратне прозе, остао је досљедан драмском сукобу унутар анегдоте, ма био он заснован на радњи или на ријечима. Не изоставља споредне тренутке како би радња што прије и насилно достигла врхунац, а оно што краси његову анегдоту и чини је препознатљивом постфолклорном врстом јесте што у њој смије да опсује, коментарише и прича. У данашњим градовима и урбаним мјестима, гласине и градски трачеви заузимају значајно мјесто у постмодерном фолклору. Оне по правилу могу имати узорке и архетипове у некадашњим временима, народној књижевности и фолклору, али су данас уклопљене у модерни контекст и превасходно се сагледавају као облик фолклора новог доба. Кеџмановићеве гласине одликује краткоћа, обавјештајност и одсуство забављачке функције. Гласина не мора бити нужно нетачна, као што је нужно незванична. Довољно је вјеродостојна да публика у њу повјерује. Будући да се преносе од уста до уста и због таквог начина трансмисије имају своје фантастичне варијанте и измишљене димензије, могу се несумњиво сврстати у домен постфолклора. Њихова истинитост јесте упитна, али Кеџмановићева читалачка публика скоро да никада не испитује да ли је његова гласина тачна, већ прати како кроз одређено временско раздобље добија своје варијације. Гледало се и причало, и у *Тоју* и у *Осами*. Распредало се о томе ко и одакле добија пакет, ко једе „крметину”, шта је боље Радовану, чији су бољи „наши” или „њихови”, ко иде на линију, ко шаље сигнале „ћетницима” и ко упада у туђе станове.

Најзначајнији жанр постмодерног фолклора јесте урбана легенда. Кеџмановић пише урбану легенду о тенку у тунелу у сарајевском насељу Циглане, из којег је пуцано мало по брдима, али када затреба, мало и по Сарајеву. У прилог томе наводи и књигу Државна тајна Семира Халиловића, сина бившег ратног команданта Армије БиХ Сефера Халиловића, у којој се јасно наводи да се из тог истог топа пуцало и на његову кућу кад су његови муслимани коначно хтјели да се разрачунају са њим. Његова урбана легенда, најчешће,

има устаљену, препознатљиву структуру. Основна карактеристика и драж урбане легенде јесте у томе што се оправдано сумња у њену вјеродостојност, али се никада не искључује могућност истинитости. Када у једном разговору о роману Топ је био врео, упитају Кеџмановића зашто га критика неријетко назива четником, он одговара да је „четник у ратном и послеријатном Сарајеву у ствари Србин или сваки Србин који не прихвата култ Мушана Топаловића Цаца, који је својевремено сјекао главе Србима на Казану.” Управо се овај лик провлачи кроз мноштво Кеџмановићевих урбаних легенди, које су опет у директној вези са оном урбаном легендом о тенку на Цигланама, из које је изникло роман *Топ је био врео*. И критички и читалачкој публици посебно је занимљива прича, урбана легенда о дјечаку Јашару који под снајперском ватром претрчава мост за хонорар страних медија. Она је несвакидашња, изненађујућа. У томе је готово истовјетна некадашњим легендама. У средишту пажње је човјек, дјечак, изгубљен у историјском догађају и ситуацији, чија судбина на крају једино може бити трагична и који нема могућност избора. У овом наративу улогу зликовца добили су представници страних медија, а такав поступак одговара традиционалној представи „другог, далеког, као опасног, али и сталној тензији коју је власт стварала говором о непријатељима земље.” Посебно је интересантно што је дјечак Јашар, како наводи аутор, „црнпураст”, а истраживања су показала да црна боја несумњиво носи негативну симболику.

Пред крај друге деценије двадесет и првог вијека стил Кеџмановићевог писања и те како је препознатљив широј читалачкој публици. Кратка и оштра реченица, роман препун сарајевског жаргона, велики број сентенци исказаних шатровачким говором, само су неке од одлика његовог стваралаштва. Живописним говором Босне и њених крајева и језгровитим реченицама потврђује своје мјесто у савременој српској књижевности. Од најразличитијих игара ријечи преко говора у коме су изостављени вокали и сугласници, аутор „трансцендира језиком босанских муслимана” и гради незаборавне ликове. Кеџмановићев жаргон је ефектан, спонтан, експресиван, каткад и иновативан те води до самих граница пејоративности, сарказма и ироније. Његов колоквијални језик је редукован и елиптичан, изостављен је одређен број информација и детаља будући да се подразумијевају или га наговјештава претходни или следећи садржај. Иако се разликује од субстандарда, у Топу и Осами најлакше на велики број вулгаризама, дијалектизама и архаизама, из којих се јасно назире симболичка функција. Владимир Кеџмановић никада не псује само да би псовао. Његова псовка има функцију и одзвања у ушима тачно онолико времена колико је читатељској публици потребно да схвати зашто је тако често користи.

ОГЛЕДАЛО

Говорећи о Кеџмановићевим романима у овом мастер раду говори се о истини Сарајева, о којој многи ћуте. Та прешућена истина, тек са његовим романима, испливава на видјело. Вишевјековно зло у Босни достигло је врхунац у претходном грађанском рату, гдје нема побједе и побједника и гдје су сви губитници. Он пише романе који постају симбол „сарајевског караказана” и историје Босне, с једне стране, али и индивидуалне судбине појединца, с друге стране. Како усамљени битишу јунаци романа Осама и Топ је био врео, тако усамљен у емиграцији битише и Владимир Кеџмановић. Сам са својим јединим оружјем, оловком. Битише и кидише на све опоре, ратом и мржњом задојене људе, који ни послије више од двије деценије послије рата не разумију његов виц, а камоли његову псовку.

Анђела Плакаловић

Мастер српског језика и књижевности

Пале

ЖДАНОВ У МАТЕМАТИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ

У Отвореном писму Наставничком већу Математичке гимназије, датираном 27. августа 2018, написао сам како је професионална етика посебна врста моралних односа који се успостављају унутар професионалне групе, као и њених припадника према друштву. Она је самоконтрола и самодисциплина која јача аутономију професија у друштву. Она је и облик позитивне колегијалне контроле која има превентивну улогу. Стога је потпуно супротна негативној, лаичкој контроли, коју врше клијенти и државни органи.

Професионална етика требало би да буде заступљена пре свега у просвети, јер је она, поред судства, здравства и мреже путева, најважнија за друштво. Међутим, етичке норме најчешће налажу да се односи међу колегама заснивају на сарадњи, а не на такмичењу и конкуренцији, без чега нема пуне и независне размене информација. Стога сам се и обратио уваженим колегама, како бих бар мало осветлио проблематику организације такмичења у Математичкој гимназији, верујући да ће моје писмо подстаћи расправу и довести до сазнања која такмичења организује наша школа, од школског и републичког, до међународног нивоа. Подсетио сам колеге, без лажне скромности, да сам и сâм идејни творац и организатор, уз помоћ неколико сарадника, два међународна такмичења из четири области: БЕОКУЛИС – Београдски Кулоаров израз средњошколаца Србије и региона у медијима: ликовни рад, фотографија и кратки филм и БЕОПС – Београдско беседништво средњошколаца.

Нико не спори да су такмичења из математике, физике и информатике најзначајнија и најмасовнија, пре свега за наше ученике, који на њима постижу, на радост свих нас, значајне успехе, и обезбеђују значајну афирмацију школе у којој радимо, у земљи и свету. Ми, професори, веома помажемо у организацији тог такмичења, иако је организација званично поверена Друштву математичара Србије и Друштву физичара Србије, удружењима која уредно примају од Министарства просвете битну новчану надокнаду за то. Подсетио сам колеге са стажом од десетак и више година како смо за свој

ОГЛЕДАЛО

ангажман на Републичком такмичењу из математике, марта 2008. године, када је директор био др Владимир Драговић, добили надокнаду од по 2000 динара.

За разлику од колега-чланова поменутих друштава, ми, обични професори, не добијамо никакву надокнаду за свој ангажман, те, народски речено, на такмичења долазимо као на мобу. Но, треба јасно рећи да то ипак – није моба. На мобама људи раде добровољно, са циљем да помогну другима, не би ли се одређени посао урадио лакше и на време, заузврат добијају ручак и пиће, али и прећутно обећање да ће се и на њихову мобу доћи. А ми не добијамо ништа, сем уцене и принуде да радимо и суботом и недељом. Када сам ове школске године, поред 120 минута дежурања на Регионалном такмичењу из математике, одбио да дежурам још 120 минута на Српској математичкој олимпијади, на којој сам дежурао и прошле године, имао сам намеру да пружим прилику колегама, професорима математике, да и они дежурају и осете то „олимпијско задовољство“.

Директор је против мене покренуо дисциплински поступак и казнио ме одузимањем 20 процената од плате. Плашим се да је тиме злоупотребио свој положај. Директор не види и неће да чује колико сам ангажован на организацији поменутих међународних такмичења, БЕОКУЛИС-а и БЕОПС-а (од расписивања конкурса, пријема радова, одређивања тема беседништва, селекције учесника, те организације жирија, израде и штампања каталога и диплома, до обезбеђивања награда победницима, као и слања поштом награда награђеним ученицима широм региона).

Треба се сетити Хегелове мисли да је најглупљи човек – онај који не жели да чује. Да кажем и то, да ми директор није исплатио новчану надокнаду за 50 посто наставе коју сам држао 17 дана, фебруара 2016. године, када сам мењао колегу Бранислава Узелца, професора социологије. Када сам му поднео писани захтев, изостао је његов писани одговор. Плашим се, такође, да је директор злоупотребио положај и када је наредио или одобрио да професори и ученици волонтирају на овогодишњој Балканској математичкој олимпијади, коју – опет – организује Друштво математичара Србије, а све науштрб редновне наставе.

Моја је намера била да уз помоћ и у заједничком интересу својих колега допринесем да наведену праксу будући директор ове школе не може и не сме да баштини.

P. S.

На Наставничком већу, које је одржано 29. августа 2018, директор је информисао присутне чланове да је писмо стигло, али неће бити читано на овом већу.

ОГЛЕДАЛО

На наредном већу, које је одржано поводом првог тромесечја, почетком новембра, на самом крају седнице, директор мр Срђан Огњановић је, показујући писмо, рекао како га радије не би читао, а затим упитао професоре да ли неко од присутних жели да се писмо прочита. Нико од присутних није подигао руку. Онда се обратио мени, са понудом да о садржају писма известим колеге.

Рекао сам да нема потребе да говорим онима који 5 година чуче под једним **Ждановим***, а не устану – ништа боље нису ни заслужили!

После тога, јављају се две професорке информатике Станка Матковић и Ивана Јовановић Мاستиловић, изјаснивши се како би оне ипак волеле да прочитају писмо.

Директор им даје писмо, уз напомену да ће сачекати да писмо, када оне заврше читање, узети.

Када су у марту следеће године опет постала актуена такмичења и дежурства, исто Отворено писмо шаљем на заједничку школску имејл адресу. На мејл одговара само професорка математике Сандра Андрић, која хвали активности Галерије Кулоар, БЕОКУЛИС-а и БЕОПС-а, и тврди да професори математике не добијају никакву надокнаду за дежурства. Још две професорке су се јавиле, како би се сагласиле са колегиницом. И то је све.

Радивоје Благојевић

Професор социологије

Математичка гимназија, Београд

*Ждановизам – назив за претјерану догматичност, за спречавање књижевне слободе изражавања, за најкрућу политичку усмјереност у умјетности (према презимену совјетског политичара Андреја Александровича Жданова (1896 – 1948), који је многе совјетске јавне раднике осуђивао због „безидејности“).

(Братољуб Клаић, *Рјечник стираних ријечи*, Накладни завод Матице хрватске, Загреб 1988)

КАД СУ ГОРЕЛЕ ДИПЛОМЕ

Морам признати да сам дуго стао замишљен и упитан пред гестом младе жене која је пред Скупштином Србије спалила своје дипломе. Шта данас, у нашој укупној ситуацији, моралној, политичкој, економској, значи овакав гест? Како се све може ишчитавати, чиме је покренут, шта ће изазвати, какве последице? Ћутњу! Индолентонст! Моралну и политичку осуду, салве одобравања, подршку! Да ли је то егзибиционизам, морални и политички протест, уметнички концептуални перформанс, чин плаћеног провокатора, део осмишљене политичке кампање? Или просто – тренутак неподношљиве истине која нам је бачена у очи. Заиста, могло би се теоретисати надуго и нашироко. Присетио сам се Бодријаровог текста о стању универзитета данас, образовања које постаје неадекватно до става да ће се дипломе штанцовати као петродолари.

Из свакодневне праксе професора и родитеља могао сам да пратим како изгледа студиј у земљи како у иностранству, како на приватним како на државним универзитетима и то су релативно познате ствари. Али оно што је такође постало познато је да мало диплома помаже запослењу без политичког ангажмана и везаности за политичке странке. **Диплома је тек споредна ствар која се може и купити.** Нити је вреднован успех и знање нити валидност дипломе. Све је у политици, вези, куповини и корупцији. И млади људи одлазе. Показује се да је највећи део тих диплома добра препорука у свету. Да ти млади људи показују успех, да напредују, остварују изузетне резултате. Да, заиста, зашто нама не треба памет, знање, образовање? Зашто је политичка странка заменила својом логиком све институције и вредносна мерила једног друштва? Зар је та шакица власти све? Шта је то што може да извуче једно друштво из каљуге у коју је упало без знања и морала?

Али „морала је пуно и међусобно се разликују”, присећам се речи великог књижевника, а знање без одговарајућег морала може бити у служби зла. Неки ових дана штрајкују глађу испред Скупштине како би скренули пажњу. Има примера да су се људи самоспаљивали из протеста. Али онај који спаљује диплому ипак спаљује само папир који је изгубио сваку вредност као што су и индугенције које је продавала католичка црква, указивале на губитак вредности кад је Бог био изложен инфлацији. Ипак се након тога појавила Реформација, нови покрет који је затресао Европу и верујући свет. Ова млада госпођа је само на уметнички концептуалан начин, зна-

ОГЛЕДАЛО

чи савремен и савременом човеку разумљив, проговорила о старом проблему. Али, управо образовање и знање које је добила на нашим још увек верујем добрим школама, само је потврђено овим гестом. Јер, присећам се Кјеркегора, који говори о образовању као неком курсу кроз који упознајемо себе и остварујемо себе. Јер, орвелијанска фраза „незнање је моћ” никада заправо неће бити истина пред чињеницом да – **ЗНАЊЕ је моћ**. Коцка је бачена. Концентрични кругови валова које је изазвао овај гест неће се смањивати. Упамтите, знање је моћ и оно ће победити. Знање је такође морал, а морал свест и знање о добру. Све што се стога даље буде дешавало, пре свега, говориће о нама као друштву, академској заједници, политичкој свести и надасве нашем избору. Пламен који је букнуо са ових диплома, светлост је која мора пробудити наше уснуле очи.

Мехмед Слезовић

академски сликар и универзитетски професор,
Нови Пазар
Данас, Београд, априла 2020

MIT I SAN 2

1. San je „jezik za jednoga čoveka“, „mit je jezik za sva društva“. „San je privatna mitologija spavača, a mit budni san naroda... Privatni san naših noći i budni san naroda.“ (Pol Riker, *O tumačenju – ogled o Frojdu*, (Beograd, Službeni glasnik, 2010, str. 17 i 226). „Za budne postoji jedan zajednički kosmos, dok se svako ko sneva okreće svom sopstvenom“ (Heraklit, Fragment 95). „Mit je javni san, san je privatni mit.“ (J. Campell, *The Power of Myth*, New York, Doubleday, 1988, p. 48). Dešava se da osobni san postane vremenom kolektivni mit „Istorija snova neodvojiva je od ljudske istorije. Od kada je naučio da priča o sebi, čovek pripoveda svoje snove na različite načine obrazlažući njihovu pojavu“ (Antonio Tabuki, *Tuđe autobiografije* Beograd, Samizdat, B92, str. 23). Ali snovi su, ipak, isključivo privatna stvar – samo ponekad svedoče o večnosti trenutka. „Shvativši da će naši postupci postojati jedino za nas same, da će ostati nepoznati za ceo svet, slobodno se prepuštamo samostalnim pobudama koje potiču iz dubina volje.“ (Valerij Brjusov, op. cit., str. 24). Simbolizam nesvesnog je nešto što je zajedničko svim kulturama, bez obzira na sve druge razlike. Mit je simbolizacija kolektivnog iskustva, a san je simbolizacija lične želje. „Mitologija je tako duboko srasla sa životom jednog naroda da je mogla poteći samo iz njega samog“ (Mihailo Đurić, *Mit, nauka, ideologija*, Beograd, BIGZ, 1989, str. 78–79). Mit je bezlična tvorevina, san lična: kroz mit progovara kolektivno nesvesno, kroz san lično nesvesno. Oblik u kome se javlja i čuva mit jeste ep, oblik u kome se sanja je drama. Ono što se u mitu priča, to se u istoriji ostvaruje. „*Mit postavi dramu, a istorija je igra*“ (Voren Sasman, *Kultura kao istorija*, Beograd, Rad 1987, str. 48).

2. Mit se čuva i u obredu. *Verovanje podrazumeva delovanje*. Ono što se u mitu priča, to se u obredu igra. Mit i obred su dve strane iste religiozne vere: mit je tajna koja se priča, obred je tajna koja se igra! „I reč postade telom.“ Kroz obred i ono nevidljivo postaje stvarnost: vera vidi sebe! Reči iz svete priče sada se igraju pred očima zajednice vernika. U obredu je vera prešla u dela trajnija i od same vere, jer vernici ponekad obavljaju obred a da nisu svesni njegova značenja: veza mita sa obredom negde je prekinuta u kolektivnom pamćenju, možda zaboravljena, ali se ona mora *logički pretpostaviti*, jer je obred bez mita posve nerazumljiv. „Nemamo stoga nameru da pokazujemo kako ljudi misle u mitovima, nego kako mitovi misle u ljudima, i to bez

njihove svesti o tome” (Klod Levi-Stros, *Mitologike*, 1, Beograd, Prosveta – BIGZ, 1980, str. 15 i 20). *Obred je igra sa značenjem ili igra značenja*. Kažem, vernik ponekad nastavlja da igra svoju veru kad ne može da na drugi način izrazi ono najbolje u sebi. „Mitovi su načini kojima ljudska bića izražavaju svoje osećanje neizrecivog” (Isaija Berlin, *Koreni romantizma*, Beograd, Službeni glasnik, 2006, str. 63–64). Religiozna vera je drama koja se igra a ne istorija koja se priča. Nije tajna u dogmi, dogma je u tajni. Zato je obredna igra sveta koliko i molitva. Obred je molitva ljudskim telom, prevođenje mita u pokrete. „Telo je hram božji.” Obred je dramatizacija mita, mit u akciji, telesni govor vere u spasenje. *Zvanično značenje svetoga* dato je u mitu, *življeno iskustvo svetoga* dato je u obredu. Obredna „igra je svojevrstan san na javi, no razlikuje se od običnoga sna pri spavanju, jer se ispunjava kolektivno”. (Eugen Fink, *Igra kao simbol svijeta*, Zagreb, Demetra, 2000, str. 153).

3. Svaki narod čuva uspomenu na svoj početak: mit je njegova prva povest i prva istina koje se seća. *Narod bez mita je kao pojedinac bez sećanja: mit stoji na početku buđenja naroda i njegove duševnosti*. Tako su mitovi svakog naroda u stvari sećanja ili uspomene na najviše duhovne i moralne vrednosti i norme koje se ne smeju zanemariti i zaboraviti, ako zajednica ne želi da potone u tamu. „Mitovi su tako puni značenja da po njima živimo i umiremo. Oni su mape prema kojima kulture plove kroz vreme” (Ronald Rajt, *Oteti kontinenti*, Beograd, Geopoetika, 1995, str. 6).

4. Mit nije obična priča, to je sveta priča koja se ponavlja i obnavlja na svačijem iskustvu. Kad gradite kuću za sebe, vi ponavljate i obnavljate božje stvaranje sveta kao staništa svih bića. Kad stupate u brak, vi ponavljate i obnavljate iskustvo prvog muškarca i prve žene u svom životu. Kad se do krvi borite s rođenim bratom, vi samo ponavljate i obnavljate na vlastitom iskustvu prastaro iskustvo Kaina i Avelja. Kad na svom ognjištu potpalite vatru, vi u stvari ponavljate i obnavljate onu prvu vatru, stariju od svih vekova, stariju od istorije, mitsku vatru. Izgon ili seoba su pojave sa kojima se susreće i savremeni čovek, kao što se susretao paganski Odisej ili starozavetni Mojsije. *Sveta priča u svakom trenutku može da postane lična priča, tvoja i moja sudbina*. Mit ne priča samo o onome što se desilo na početku vremena, nego priča i o tome što se svuda i uvek dešava gde žive ljudska bića. Ima simbola koji putuju kroz vreme od početka sveta do naših dana. „Klasična prošlost jeste istinska budućnost.” (Hana Arent, *Život duha*, Beograd, Službeni glasnik, 2013, str. 496).

5. Mit je sveta priča o onome što se desilo na početku vremena i što važi za sva vremena: on nudi obrazac ili model, uzor, arhetip za svaku ljudsku delatnost, za svaki oblik zajednice, za svaki način mišljenja i osećanja. Prvi osmeh i prva suza na licu prvog čoveka zadržala se i na našem. Mit priča o životu i smrti. O tome je progovorio prvi čovek, o

tome će pričati i poslednji. Smrt mita moguća je samo kao smrt čoveka: samo mrtav čovek ne može da priča! Dok čovek može da priča, biće i mita. Ovo je prosta *antropološka* činjenica koja stoji izvan svih istorijskih uslovljenosti.

6. „U odnosu između mita i istorije, mit se pokazuje kao nešto apsolutno primarno, a istorija kao sekundarno i izvedeno. Ne određuje istorija mitologiju jednog naroda, već obrnuto, mitologija određuje njegovu istoriju, ili, štaviše, mitologija ne određuje, nego sama jeste sudbina toga naroda, kob koja ga je od početka zadesila” (Ernst Kasirer, *Filozofija simboličkih oblika*, 2, Novi Sad, Dnevnik, 1995, str. 19). „Sličnosti koje u predstavama o đavolu susrećemo širom sveta su velike. Budući da mnoga od ovih društava nisu istorijski povezana, sličnosti upućuju na zajednički urođeni psihički odgovor na zajedničko opažanje zla” (Šire o ovome: Džefri B. Rasel, *Princ tame, Radikalno zlo i moć dobra u istoriji*, Beograd, Pont, 1995).

7. Mit je svojstvo ljudskog duha, a ne niži stepen u njegovom razvoju. Mit nije samo poruka, nego i preporuka za život. To je sveto znanje o izvornom značenju svake pojave: nudi večna značenja a ne trenutna obaveštenja!

8. Mit i san imaju zajedničko to što se mogu tumačiti na više načina, jer im u osnovi leži simbol. Oba su dostupna tek preko priča snevača, i oba imaju *otkriveno i skriveno* značenje: *tumačenje* je otkrivanje razlika između ova dva značenja. „Postoji manifestni smisao sna koji nikada ne prestaje da upućuje na skriveni smisao – to od svakog spavača čini pesnika.” (Pol Riker, op. cit., str. 339). Otvoreni ili manifestni smisao sna predmet je čisto jezičke analize, skriveni smisao je od interesa za psihoanalizu i umetnost: ovde se reč ne očitava s obzirom na njeno površinsko značenje, već s obzirom na njenu dubinski poruku, do koje analitičar dopire zalazeći iza jezika – čime se bavi dubinska hermeneutika.

9. Kad se san prevodi u reči, ne samo da se on osiromaši i iskrivi, nego se učini nekako običan, iako je neobičan: to je prevođenje osećaja u reč, jer se ništa ne može izreći do kraja. I „psihoanalitički papa” se pitao: „Kako prevesti jezik snova u forme izražavanja našeg misaonog jezika, koji se može razumeti bez dalje pomoći. Mogu reći da je ovo znanje esencijalno za psihoanalitičara, jer je san jedan od puteva kojim psihička građa može da dospe do svesti... On je jedan od najvažnijih vidova, takozvanog, indirektnog načina duševnog izražavanja” (Sigmund Frojd, *Dora*, Čigoja štampa, Beograd, 2003, str. 17–18). Emil dirkem je savetovao: „Čovek mora znati kako da od simbola dopre do stvarnosti koju on predstavlja”. Svaki san izaziva izvesnu teskobu. Zato se oni množe u naročito teskobnim razdobljima... Život na javi prema njima je bleđ i lišen značenja” (Marija Sambrano, *Vizija i iskustvo*, str. 408).

10. Ima jedan san koji mi se toliko puta ponavljao u toku života da mora imati neki dublji značaj i značenje. San se sastoji od dva dela: u prvom delu sanjam da letim oko metar iznad zemlje, čudeći se drugima što oni to ne mogu, a oni opet, sa svoje strane, drže da nisam normalan. U drugom delu sna dolećem do nekih visokih merdevina uz koje pokušavam da se uspnem kako bi se prebacio preko zida na koji su merdevine prislonjene. Kako god jednom nogom stupim na prečku merdevina, ona se polomi, ali sam već drugom nogom stupio na sledeću prečku, i tako do vrha, kada uspevam da se prebacim na drugu stranu. Ovaj san me prosto progonio i terao da ga nekako razumem. A razumeo sam ga ovako: živim u društvu i kulturi prepunoj zabrana koje osećam kao grdnu smetnju za razvoj mojih telesnih, duševnih i duhovnih mogućnosti. U meni se nagomilala želja da se oslobodim tih stega oličenih u normama i ustanovama društva i kulture. San je ispunio moju želju da se otarasim toga nepodnošljivog tereta: u snu sam slobodno lebdeo iznad površine zemlje i uspešno se uspeo do vrha, kada sam ušao u jedan drukčiji, slobodan svet filozofije, umetnosti, nauke... Taj san mi je pomogao da preživim, spasio me od spoljašnje stvarnosti, i od svakog zla u meni.

Prof. Dr Đuro Šušnjć

(Iz knjige *Sjaj odlomka*, Fakultet umjetnosti
Univerzitet Donja Gorica, Podgorica 2019)

ИЗМЕЂУ ЈАВЕ И СНА

Човек се роди без своје воље, не бирајући место и време, под звезданим небом, у сенику. И не зна да ли су му звезде одредиле пут или га је сам бирао? Ни сада са осамдесет година, са свим својим искуством, здравом памети и свима мојима око мене немам одговор на то питање. Ни све „моје” честице, космичке наелектрисане честице (са свом својом енергијом) којима сам се бавио у магистарској тези, разрађујући и усавршавајући методу „Константа сагита”, иако моћне и неконтролисане интеракције, нису биле толико недокучиве као питање да ли сам сам бирао свој пут. А ко је и дошао до тога одговора? Покушавали су и песници, писци, сликари, филозофи, физичари, астрофизичари и одговор је негде „између јаве и сна”.

Од дечака до омладинца истих жеља, играња фудбала и стоног тениса, преко неизбежних радних акција, младалачких дружења, нека те сила привуче и одеш на студије физике. То је један правац – професионални. Тешка времена су увек присутна у малим државама, каква је била СФРЈ, кад су скупа истраживања постављена за циљ. Тако одустајем од докторске дисертације у даљим истраживањима космичких честица. Професионални пут, одговорност, преданост, упорност доводи ме за наставника Математичке гимназије. И од тада, када смо се доказивали са првом, другом... генерацијом и борили за статус и опстанак школе, преко именовања за директора школе 1970. године, па све до одласка са чела ове установе знања 2001, постојала је борба за њен опстанак. Она је продужена и даље до дана данашњег. Мал’ мал’ па нека сила донесе правилник или закон којим се Математичка гимназија ставља у раван са осталим школама. Као „вођа” добрих ученика, изабраних наставника трудио сам се да истрајемо и покажемо да је „знање моћ”. И када смо се борили за простор школе, и када је био Шуварев систем образовања и загребачка Математичка школа укинута, и када смо узели кредит да купимо први рачунар у СФРЈ јер новац намењен куповини није био довољан, и... све су то били изазови али и велика борба. Борба коју су наши ученици награђивали својим медаљама. Држава је увидела успехе наших ученика (сада смо најтраженији бренд за извоз) али још увек недовољно даје за потребе ових младих, паметних, знатижељних главица. Они постављају питања као ученици а после, као зрели људи. Имена многих налазе се на плочицама кабинета на престижним универзитетима света са титулама проф. др или су на

ОГЛЕДАЛО

водећим позицијама у институтима, корпорацијама, програмерским фирмама, банкама, фармацеутским кућама, НАСИ...

Да бих остварио неке циљеве морао сам да се носим и са политичким силама. То на овим просторима није ништа неубичајено. Како Његош каже „Бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака.” На многим скуповима сам бранио статус школе. Тако смо „добили” и заштитника Вељка Влаховића. Предавао сам физику и био директор. А онда је почело и моје интересовање за Лудвига Болцмана и његов утицај на физику и филозофију и докторирао сам на овој теми а онда и предавао у Нишу, Подгорици... биран сам за редовног професора.

Борба је била и за наставне планове и програме, укључивање наставног кадра у комисије Министарства просвете, за обезбеђивање ученичког дома, система оцењивања који је „црна” тачка у целом школском систему... Трудио сам се да будем професионалац и да у свакој новој школској години имамо помак унапред – у новим учионицама и кабинетима, рачунарима, већој библиотеци, напреднијој настави...

Други правац, можда и значајнији или бар подједнако значајан, је породица и здравље. Супруга и ја извели смо на пут наше двоје деце, Јадранку и Зорана. Они су академски признати људи, свестрани и цењени, и у земљи и у иностранству. Послушали су ме и остали у земљи Србији. Имају своје успешне породице и имам од њих четворо унучади. И они су пошли путем науке. Моја златна деца, моја Винка, имали су разумевања за сате проведене за радним столом док сам одмеравао тежину речи, слова и бројева пишући уџбенике и збирке задатака из физике. Хвала им! И да ли су ми звезде одредиле пут или сам га бирао сам не умест да Вам кажем? Али да ме неко пита да ли бих га изабрао поново, одговор знате, да! Још да дочекам да се наши ученици са својим медаљама попуна на терасу са спортистима и срце ће да ми буде пуно!

Проф. др Милан О. Распоповић

(Текст преузет из монографије
Педесет година Математичке гимназије,
Београд, 2016)

О „БИСОВИМА”

Драматична рецензија, 24. октобар 1885.

... Искрен „бис” није по својој природи одговарајући предмет за економско истраживање, али нити један од десет таквих „бисова” какви су постали уобичајени у Ковент гардену није израз музичког ентузијазма или захвалности уметнику који прима тај наводни комплимент. У свакој просечној публици постоји извештан проценат особа којима је циљ да извуку колико могу за своје паре - које ће тражити „бисове”, ако је могуће, све док не добију још једну баладу за сваки пени у свом шилингу¹, са оркестарском музиком приде, да претегне кантар. Такође постоји један проценат - и то велики - будаластих и ненавикнутих особа које, узбуђене новином присуствовања концерту и засењене блиставошћу и славом храма Уметности у Боу улици, лудачки аплаудирају чим било ко пружи пример. Затим постоји добродушан свет који помаже да се охрабри певач. Поштени и разумни део публике, чак и када је у већини, немоћан је против ове комбинације непромишљене добродушности, лудости и незајажљивости. И тако се систем укорееује, а може се неутралисати - мада незадовољавајуће - тако што ће омиљени утметници захтевати да се у програму штампа само половина песама које намеравају да певају.

Без сумње има много концертних посетилаца који траже „бис” из искрене жеље да још једанпут чују извођење које им је управо приредило велико задовољство. Али човек се у чуду мора запитати да ли их икад савест пече зато што себи дозвољавају да на концерту траже нешто чега би се стидели и да покушају на другом месту. Замислите искреног извикивача „бисева”² који је појео парче колача са сувим воћем и онда тражи од продавца да му цабе да други, пошто је први био тако добар. Јер то није ништа неразумније од уобичајене праксе да се г. Симсу Ривсу изрази захвалност за заносно отпевану баладу о Тому Боулингу захтевом (без додатног плаћања) за „Дођи у врт, Мод”.

Међутим, мало вреди задржавати се на злоупотреби а не предлагати лек. Најједноставније би било да се у публику пошаље неко

¹ Један шилинг је имао 12 пенија

² Шо каже: encorist

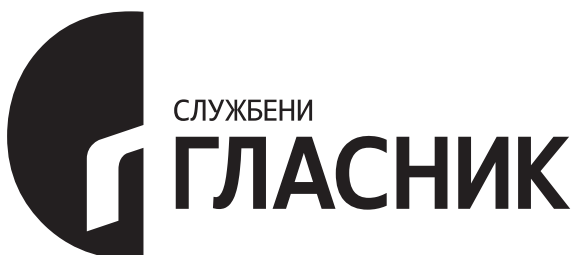
ОГЛЕДАЛО

да са шеширом скупља новац, уз обавештење да ће се, чим се прикупи износ који је певач одредио за једну песму, изаћи у сусрет захтеву за „бисом”. Било би забавно посматрати дејство такве мере на ускомешану гомилу ентузијаста око простора за оркестар у Ковент гардену како расположено кличу г. Лојду и г. Сентлију, и како следећег дана пребројавају колико је било балада у којима су уживали а за које нису платили. То би могло много допринети њиховом убеђивању да „бисови” нису живежне намирнице - певачи не могу да живе од њих. А такође, да просјаци у фином вечерњем оделу у позоришту морално нису ни најмање достојни поштовања од просјака у ритама на улици. !

Џорџ Бернард Шо

најдуховитији музички критичар
(Из књиге *О музици* Службени гласник,
Београд 2018)

ОГЛЕДАЛО

ОГЛЕДАЛО

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373. 5(497. 11)

ОГЛЕДАЛО: часопис ученика и професора
средњих школа / главни и одговорни уредник
Радивоје Благојевић. - 2014/2015, бр. 1-. - Београд:
Информационо друштво Благовест, 2015- (Београд:
Службени гласник). - 24 cm

Тромесечно. - Текст на више светских језика.
ISSN 2466-2712 = Огледало (Београд)
COBISS. SR-ID 217496332

**JEDNA
MASKA
ZA
CELU GODINU**
U KOMPLETU
DOBIJATE
12
ZAMENSKIH
FILTERA

bobex_maske

bobex maske

www.blagojepopovicbobex-maske.com

- TRAJNE ZAŠTITNE MASKE ZA LICE
- VIŠEKRAATNE ZAŠTITNE MASKE ZA LICE
- ORIGINALNA SREDSTVA ZA DEZINFEKCIJU MASKI, NAMESTAJA, PROSTORIJA
- GEL ZA SUVO PRANJE I DEZINFEKCIJU RUKU

BOBEX 1978

Beograd Kraljice Natalije broj 1
+381 11 2687 244